VABARIIGI VALITSUS

ÜLEVAADE VABARIIGI VALITSUSE TEGEVUSPROGRAMMI TÄITMISEST 2021. AASTAL

Foto: Tõnu Tunnel

Sisukord

1. KOKKUVÕTE 4
2. SISSEJUHATUS 5
2.1 Arengustrateegia „Eesti 2035“ annab Eestile strateegilised sihid 5
2.2 Peamiste tulemuste kokkuvõte 6
3. ÜLEVAADE VALITSUSE ÜLDEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEST 8
3.1 COVID-19 pandeemiast väljumise põhimõtted 8
3.1.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 8
3.1.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 9
3.2 Terved ja hoitud inimesed 11
3.2.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 11
3.2.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 13
3.2.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 18
3.3 Tark majandus 19
3.3.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 19
3.3.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 20
3.3.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 27
3.4 Roheline Eesti 31
3.4.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 31
3.4.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 32
3.4.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 35
3.5 Haritud ja nutikad inimesed 37
3.5.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 37
3.5.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 38
3.5.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 44
3.6 Aktiivne ja kaitstud Eesti 45
3.6.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 45
3.6.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 46
3.6.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 51
3.7 Tasakaalus Eesti 54
3.7.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 54
3.7.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 55
3.7.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 57
3.8 Avatud ja turvaline õigusriik 58
3.8.1 Eesmärgi saavutamise näitajad 58
3.8.2 Ülevaade 2021. aasta olulisematest tegevustest 58

3.8.3 Olulisemad hilinenud ja elluviidavad tegevused 62
4. LISA. ÜLEVAADE EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE NÄITAJATEST 64

1. KOKKUVÕTE

Kaja Kallase juhitav valitsus astus ametisse 26. jaanuaril 2021. a. Valitsuskoalitsiooni kuuluvad Eesti Reformierakond ja Eesti Keskerakond. Käesolev Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi täitmise ülevaade keskendub eelkõige valitsuse kaheksa prioriteetse üldeesmärgi saavutamiseks elluviidud tegevusprogrammi tegevustele.

Valitsuse üldeesmärgid on:

- ✓ *COVID-19 pandeemiast väljumise põhimõtted;*
- ✓ *terved ja hoitud inimesed;*
- ✓ *tark majandus;*
- ✓ *roheline Eesti;*
- ✓ *haritud ja nutikad inimesed;*
- ✓ *aktiivne ja kaitstud Eesti;*
- ✓ *tasakaalus Eesti ning*
- ✓ *avatud ja turvaline õigusriik.*

Aruandes on iga prioriteedi ja valdkonna kaupa esile toodud sellega seonduva eesmärgi saavutamise näitajad ning ülevaade olulisematest 2021. aastal elluviidud ja hilinenud tegevusprogrammi tegevustest.

Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2021–2023 kiideti heaks 23. veebruaril 2021. a. Koalitsioonileppes oli seatud 212 valitsusliidu aluspõhimõtet. Tegevusprogrammis oli 2021. aastal ette nähtud kokku 312 ülesande täitmine. Valitsuskabineti 23. detsembri nõupidamise järel on täidetud 222 ülesannet (71%). Hilinenud või pooleli on 90 ülesande täitmine, nendest 6 ülesannet on plaanis täita 2021. aasta lõpuks. Kokku täidetakse 2021. aasta lõpuks eeldatavalt 228 ülesannet (73%).

2. SISSEJUHATUS

2.1 Arengustrateegia „Eesti 2035“ annab Eestile strateegilised sihid

Valitsus kiitis 29. aprillil heaks *strateegia „Eesti 2035” tegevuskava*, mis seab riigi pikaajalised strateegilised sihid ning toob esile nendeni jõudmiseks vajalikud muutused. Riigikogu võttis „Eesti 2035” üldosa vastu 12. mail 2021. Vajalike muutuste elluviimiseks on Vabariigi Valitsus koostanud tegevuskava, mida uuendatakse kord aastas.

Strateegia „Eesti 2035“ viiakse ellu eelkõige valdkonna arengukavade ja programmide kaudu, aga seda saavad strateegilise planeerimise lähtealusena kasutada ka kohaliku omavalitsuse üksused (KOV) ning avaliku, vaba- ja erasektori organisatsioonid. „Eesti 2035” on osa strateegilise planeerimise raamistiku uuendamisest, mille käigus on koostatud või koostamisel uued valdkonna arengukavad suuremates poliitikavaldkondades. Vabariigi Valitsus kinnitas 2021. aastal „Eesti keele arengukava 2021–2035”, „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035”, „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035", „Kultuuri arengukava 2021–2030”, „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035”, „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030”, „Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030”, „Riigikaitse arengukava 2022–2031”, „Sidusa Eesti arengukava 2030”, „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030” ja „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035” ning arengukava „Eesti digiühiskond 2030”. Samuti kinnitas valitsus kolme arengukava koostamise ettepaneku („Energiamajanduse arengukava aastani 2030”, „Heaolu arengukava 2023–2030” ja „Keskkonnavaldkonna arengukava 2030”).

2.2 Peamiste tulemuste kokkuvõte

COVID-19 pandeemiast väljumise põhimõtted

- ✓ Valitsus kiitis heaks koroonaviiruse pandeemiast väljumise põhimõtted ja tegevuskava. Poliitikakujundamise valges raamatus „Ühiskonnaelu korraldamise kava koroonaviiruse leviku tingimustes" kirjeldati riigi tegevusi ja otsustusprotsessi põhimõtteid nii koroonaviiruse leviku tõkestamiseks kui ka selle levikust tingitud sotsiaal-majanduslike mõjude leevendamiseks.
- ✓ Alates 17. maist võimaldati Eestis COVID-19-vastast vaktsineerimist kõikidele üle 16-aastastele elanikele, juuni lõpust kõikidele üle 12-aastastele elanikele ning detsembri teisest poolest ka 5–11-aastastele. COVID-19 vastu vaktsineerimine on kõigile Eesti elanikele ning Eestis elavatele ja töötavatele inimestele tasuta.
- ✓ Selleks, et hoida koolid avatuna ja pidurdada koolikollete teket, on Haridus- ja Teadusministeeriumi eestvedamisel alates 1. novembrist 2021 toimunud üldhariduskoolides õpilaste, õpetajate ja koolitöötajate regulaarne testimine antigeeni kiirtestidega. Kokku on kuue nädala jooksul saadud koolides 3290 positiivset testitulemust. Testimine jätkub ning detsembrist laieneb kiirtestimine ka kutseõppeasutustesse.

Terved ja hoitud inimesed

- ✓ Valitsus kiitis heaks „Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030" ja vaimse tervise rohelise raamatu. Arengukava seab eesmärkideks Eesti inimeste oodatava eluea pikenemise, tervena elada jäänud eluaastate kasvu ja ebavõrdsuse vähenemise tervises ning roheline raamat annab suunad vaimse tervise valdkonna edasiseks arenguks.
- ✓ Valitsus kinnitas 17. juuni istungil Tallinna Haigla loomise projekti lisamise Eesti taastekavva. Rajatav Tallinna Haigla koondab senised AS Lääne-Tallinna Keskhaigla ja AS Ida-Tallinna Keskhaigla tegevused.
- ✓ Riigikogu võttis vastu valitsuse algatatud riikliku perelepitusseaduse, mille eesmärk on võimaldada vanemate lahkumineku korral sõlmida lapse heaolust lähtuvad kokkulepped lapse elukorraldust puudutavates küsimustes nii kohtuväliselt kui ka varajases faasis kohtumenetluse ajal.

Tark majandus

- ✓ Valitsus kiitis heaks „Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035", milles seatakse esmakordselt teadus- ja arendustegevusele, innovatsioonile ja ettevõtlusele ühised sihid. Varasemaga võrreldes on fookus enam teaduse ja teadlaste mõju kasvatamisel ning teadustulemuste kasutamisel Eesti arenguvajaduste lahendamisel.
- ✓ Valitsus kinnitas arengukava „Eesti digiühiskond 2030". Arengukavaga lepiti kokku oluliste osaliste ühised digiriigi, küberturvalisuse ja ühenduvuse valdkonna poliitika põhimõtted, arengusuunad, tegevuseesmärgid ja -suunad.
- ✓ Valitsus kinnitas „Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035" järgmiseks 15 aastaks, millega on kavas muuta transpordisüsteem jätkusuutlikumaks ja ohutumaks ning pöörata suuremat tähelepanu liikuvuse strateegilisele arendamisele.

Roheline Eesti

- ✓ Valitsus kiitis heaks energiamajanduse arengukava koostamise. Arengukava seab fookusesse kohaliku taastuvenergiatootmise ja energiatõhususe suurenemise, tagades samas Eesti energiajulgeolekut.
- ✓ Valitsus kiitis heaks keskkonnavaldkonna arengukava koostamise. Arengukavasse integreeritakse keskkonna eri alavaldkonnad, sellega korrastatakse ning seotakse tervikuks keskkonnavaldkonna keskpikk vaade (aastani 2030). Keskkonnavaldkonna arengukavas kirjeldatakse hetkeolukorda ja trende, analüüsitakse peamisi probleeme ning kitsaskohti, sõnastatakse iga alavaldkonna eesmärgid ja seatakse tulemuste ning poliitika mõju hindamisteks mõõdikud.

Haritud ja nutikad inimesed

- ✓ Valitsus kinnitas kolm valdkondlikku arengukava, mis annavad peamised arengusuunad haridus-, keele- ja noortevaldkonnas aastani 2035: „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035", „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035", „Eesti keele arengukava 2021–2035". Valminud on analüüs ja ettepanekud kõrghariduse rahastamise põhimõtete kohta.

- ✓ Koostatud on kaks olulist tegevuskava: eestikeelse hariduse tegevuskava ning tegevuskava õpetajate järelkasvu tagamiseks ja õpetajaameti väärtustamiseks.
- ✓ Valitsus kinnitas kaks valdkondlikku arengukava, mis annavad peamised arengusuunad kulruuri- ja sidusa ühiskonna arendamise valdkonnas aastani 2030: „Kultuuri arengukava 2021–2030“ ja „Sidusa Eesti arengukava 2021–2030“.

Aktiivne ja kaitstud Eesti

- ✓ Valitsus kinnitas „Riigikaitse arengukava 2030”, mis on riigikaitse keskne võimeplaneerimise ja arendustegevuse dokument. Uue arengukava eesmärk on tuvastada järgmise kümne aasta vajalikud ning riigi võimalustega kooskõlas olevad mittesõjalised ja sõjalised võimearendused, lähtudes tuleviku ohtusid vaatavatest ohustsenaariumidest ning „Eesti 2035“ arengustrateegia ja julgeolekupoliitika alustes toodud riigi strateegilistest valikutest.
- ✓ Valitsus otsustas Sihtasutuse Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus asutamise, et viia mõjusamalt ellu rahvusvahelise arengukoostöö ja humanitaarabi projekte ning luua ja koondada selle valdkonna kompetentsi.
- ✓ Valitsus võttis vastu Kaitseväe keskpolügooni ehk Kaitseväe suurima kasutatava harjutusvälja eriplaneeringu. Keskpolügooni eriplaneering tuleneb vajadusest korraldada harjutusväljal väljaõpet, mis lähtuks Kaitseväe juba olemasolevatest ja uutest võimearendustest.
- ✓ Valitsus kiitis heaks Eesti eesmärgid ja põhitegevused Euroopa Liidu ühises välis- ja julgeolekupoliitikas. 2021. aastal on Eesti aidanud luua laialdast toetust meie lähimatele liitlastele, kelle piire tabas Valgevene korraldatud hübriidrünnak, ning eest vedanud jõulist ühtset vastust Venemaale vastuseks Ukraina sõjalisele ähvardusele.

Tasakaalus Eesti

- ✓ Valitsus kiitis heaks „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“. Arengukava seab eesmärgiks, et Eesti toit oleks eelistatud, elukeskkond ja elurikkus hoitud, toidusektori ettevõtted oleksid edukad ning maa- ja rannakogukonnad elujõulised.
- ✓ Kohalikele omavalitsustele maa üleandmise lihtsustamise raames leppis valitsus kokku ühistes maapoliitika põhimõtetes ning algatas riigivaraseaduse ja maareformi seaduse muutmise ettevalmistamise, millega soovitakse kiirendada maa üleandmist ja muuta protsessi paindlikumaks.
- ✓ Kahe aasta pikkuse revisjoni tulemusel on laiapõhjalise eksperdikomisjoni arutelude järel kooskõlastusringile saadetud kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise eelnõu, mille üheks keskseks sihiks on omavalitsuste enesekorraldusõiguse suurendamine.

Avatud ja turvaline õigusriik

- ✓ Valitsus otsustas algatada hädaolukorra seaduse muutmise seaduse, millega koondati kriisireguleerimise poliitika kujundamine Riigikantseleisse ja tagati keskse varu moodustamise ja hoiustamise valmisolek elanikkonna varustuskindluse tagamiseks AS-i Eesti Varude Keskus loomisega.
- ✓ Valitsus kiitis heaks „Siseturvalisuse arengukava 2020–2030”, milles tõdetakse, et ühiskonna turvalisuse säilitamiseks ja suurendamiseks on vajalik igaühe – nii inimeste, riigiasutuste kui ka ettevõtete – üksteisest hooliv käitumine ja panus.
- ✓ Valitsus kiitis heaks „Huvide konflikti vältimise juhised ministritele ja nende nõunikele” ning „Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele”. Huvide konflikti vältimise juhised on eetikapõhimõtete kogum ministritele ja nende nõunikele, mis aitab huvide konflikti realiseerumist vältida. Lobistidega suhtlemise hea tava suurendab õigusloome läbipaistvust ning arusaadavust, kohustades mh vähemalt korra kvartalis avalikustama kohtumisi lobistidega.

3. ÜLEVAADE VALITSUSE ÜLDEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEST

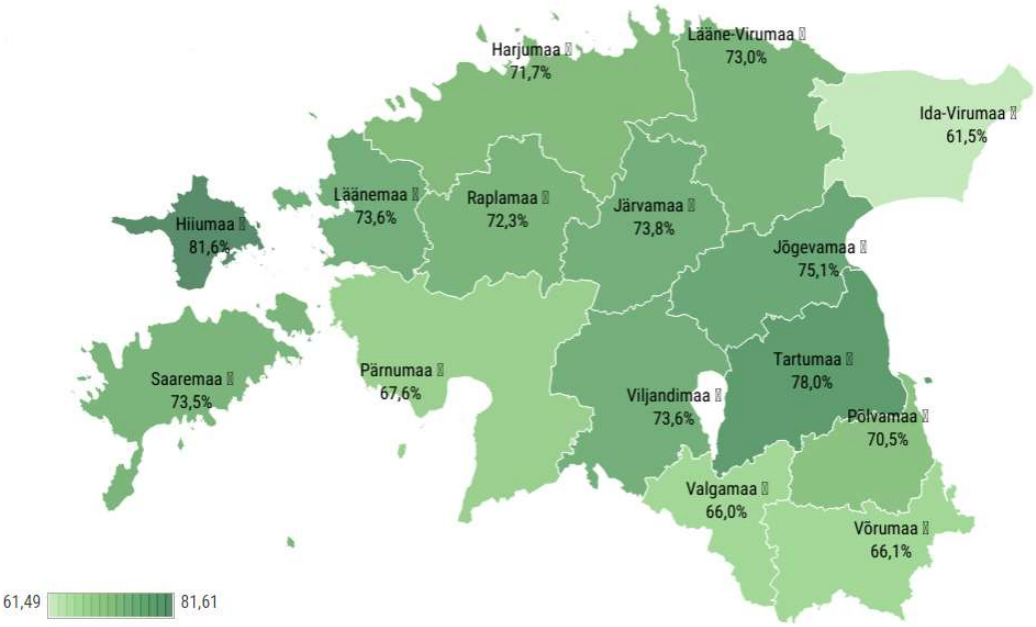
3.1 COVID-19 pandeemiast väljumise põhimõtted

Foto: Aron Urb

3.1.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

Joonis 1. COVID-19 vastase vaktsiini vähemalt 1 doosiga vaktsineeritute osakaal täiskasvanud elanikkonnas (seisuga 22. detsember 2021)

Allikas: Terviseamet

22. detsembri 2021 seisuga on Eestis täiskasvanud elanikkonnast vaktsineeritud ühe doosiga 73,1% ning vaktsineerimine on lõpetatud 70,99% täiskasvanud elanikest. Üle 60-aastaste vanusegrupis on hõlmatus vastavalt 75,22% ja 73,4%. 16–17-aastaste noorte seas on ühe doosiga vaktsineeritud 67,8% ning vaktsineerimiskuur on lõpetatud 64,4%.

3.1.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

Valitsus on seadnud eesmärgiks saavutada 2021. aasta sügiseks COVID-19 vaktsiinidega hõlmatus vähemalt ühe doosiga 70% täiskasvanud elanikkonnast. 20. aprillil tutvustas tervise- ja tööminister valitsuskabinetile uuendatud COVID-19 vaktsineerimise plaani, milles olid täpsustatud vaktsineerimise korraldamise põhimõtted ning eesmärgid aprillist kuni juuni lõpuni. 29. juulil tutvustas tervise- ja tööminister valitsuskabinetile II poolaasta COVID-19 vaktsineerimise eesmärke, põhimõtteid ning revaktsineerimise stsenaariumeid. Täiendavalt seati eesmärgiks saavutada novembri lõpuks üle 60-aastaste seas 80-protsendiline hõlmatus ja oktoobri lõpuks 16–17-aastaste noorte seas vähemalt 70-protsendiline vaktsineerimisega hõlmatus. Alates 17. maist võimaldati Eestis *COVID-19-vastast vaktsineerimist kõikidele* üle 16-aastastele elanikele, juuni lõpust kõikidele üle 12-aastastele elanikele ning detsembri teisest poolest ka 5–11-aastastele. COVID-19 vastu vaktsineerimine on kõigile Eesti elanikele ning Eestis elavatele ja töötavatele inimestele tasuta.

COVID-19-vastase vaktsineerimise rakenduskavas on seatud üldeesmärgiks (kinnitatud Sotsiaalministeeriumi juurde moodustatud COVID-19 juhtrühmas 16. novembril 2021) lõpetatud vaktsineerimisega 80%-line hõlmatus üle 12-aastaste elanike seas.

Vahe-eesmärkideks on:
1. üle 18-aastaste hõlmatus vähemalt ühe vaktsiinidoosiga 75% (31. jaanuar 2022);
2. üle 18-aastaste hõlmatus lõpetatud vaktsineerimisega 70% (uus siht 31. detsember 2021);
3. 16–17-aastaste hõlmatus vähemalt ühe vaktsiinidoosiga 70% (uus siht 31. detsember 2021);
4. üle 60-aastaste hõlmatus vähemalt ühe vaktsiinidoosiga 80% (uus siht 31. jaanuar 2022);
5. üle 18-aastaste hõlmatus tõhustusdoosidega 20% (31. detsember 2021);
6. üle 60-aastaste hõlmatus tõhustusdoosidega 40% (31. detsember 2021).

Valitsuse COVID-19-teemalistel kabinetinõupidamistel antakse *regulaarselt ülevaade vaktsineerimise hetkeseisust ning vaktsiinilepingute täitmisest.* Eesti on ELi COVID-19 vaktsiinide ühishankeprotsessi kaudu ühinenud seitsme vaktsiinitootja eelostulepinguga: Pfizer/BioNTech, Moderna, AstraZeneca, Janssen Pharmaceutica NV, CureVac, Valneva ja Novavax. Vaktsiinid jõuavad Eestisse järk-järgult vastavalt firmade tootmis- ja tarnevõimekusele. Vaktsiinide soetamist toetatakse REACT-EU ERFi meetme tegevusest 15.1.2, mille toetuse eelarve kokku on 25 151 421 eurot. „COVID-19 vaktsiini ja vaktsineerimistarvikute soetamine, vaktsineerimise korraldamine, COVID-19 RT-PCR testimine ja riigi tervishoiuvaru suurendamine“ toetuse andmise tingimused allkirjastas tervise- ja tööminister 3. augustil.

Valitsuse COVID-19-teemaliste kabinetinõupidamiste regulaarne osa on *ametkondadeülesed COVID-19 olukorra ülevaated ja analüüsid* ning *teadusnõukoja esindaja ettekanded.* Teadusnõukoja iganädalast tegevust toetab Riigikantselei.

Valitsuse 25. veebruari kabinetinõupidamisel tutvustas maaeluminister *analüüsi ja ettepanekuid Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) kriisimeetmete edasiseks rakendamiseks*. Lähtuvalt arutelul otsustatust andis maaeluminister MESile suunise eraldada MESi omavahenditest 3,8

miljonit eurot põllumajandussektorile erakorralise toetuse maksmiseks. Erakorralisteks toetusteks on koos lisanduvate vahenditega kokku kavandatud 15,8 miljonit eurot.

Maaeluminister allkirjastas 2. märtsil *põllumajandustootjatele suunatud erakorralise toetuse määruse COVID-19 puhangust tingitud olukorra leevendamiseks*.

Valitsuse 4. märtsi kabinetinõupidamisel tutvustas ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister *analüüsi ja ettepanekuid KredExi kriisimeetmete edasiseks rakendamiseks*. Otsustati pikendada riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega SA KredEx meetmete rahastamiseks ette nähtud vahendite kasutamise tähtaega 2021. a lõpuni ning otsustati meetmete rahastamise eelarve üldine jaotus.

Valitsuse 11. märtsi kabinetinõupidamisel tutvustas ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister *turismisektori elavdamise tervikpaketti*.

Valitsuse 8. aprilli istungil kiideti heaks ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määrus *„Ettevõtjate toetamine seoses COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikust tulenevate piirangutega“*, millega toetatakse 44 miljoni euro ulatuses kriisis enim kannatanud ja piirangutest mõjutatud turismi- ja jaekaubandussektori ettevõtteid.

Valitsuse 22. aprilli kabinetinõupidamisel kiideti heaks riigisekretäri ettepanek *kinnitada* koroonaviiruse *pandeemiast väljumise põhimõtted ja tegevuskava.* Poliitikakujundamise valges raamatus „Ühiskonnaelu korraldamise kava koroonaviiruse leviku tingimustes“ kirjeldati riigi tegevusi ja otsustusprotsessi põhimõtteid nii koroonaviiruse leviku tõkestamiseks kui ka selle levikust tingitud sotsiaal-majanduslike mõjude leevendamiseks. Haridus- ja Teadusministeerium koostas kevadel *COVID-19 põhjustatud kriisist väljumise plaani haridusvaldkonnas,* mille raames loodi erinevaid meetmeid kriisiaegse distantsõppe tagajärjel tekkinud õpilünkade tasandamiseks ja õpetajate töökoormuse leevendamiseks. Selleks, et hoida koolid avatuna ja pidurdada koolikollete teket, on Haridus- ja Teadusministeeriumi eestvedamisel alates 1. novembrist 2021 toimunud üldhariduskoolides õpilaste, õpetajate ja koolitöötajate regulaarne testimine antigeeni kiirtestidega. Kokku on kuue nädala jooksul saadud koolides 3290 positiivset testitulemust. Testimine jätkub ning detsembrist laieneb kiirtestimine ka kutseõppeasutustesse.

Alates 30. aprillist on COVID-19 vastu vaktsineeritud inimestel võimalik patsiendiportaalis luua endale ise tasuta *rahvusvaheline digitaalne vaktsineerimistõend*, mis võimaldab Euroopa Liidus turvalisemalt liikuda. Tõendit saab kasutada nii nutiseadmes kui ka väljaprinditud kujul.

Kultuuriministri ettepanekul eraldati *kultuuri- ja spordivaldkonna kriisiabimeetmeteks* 42 miljonit eurot, millega toetati erinevate toetusmeetmete kaudu nii loovisikuid, kultuurikorraldajaid ja kultuuriasutusi kui ka spordialaliite, sportmängude meistriliiga klubisid, spordiobjekte, treenereid ja liikumisharrastuse korraldajaid. Eraldi meetmena eraldati vahendeid erasektori ja kohalike omavalitsuste kultuurikorraldajate teenuste ümberkorraldamiseks, et tagada sektori pikaajaline jätkusuutlikkus. Lisaks on ürituste korraldajatel võimalik taotleda tagatisabi kahjuhüvitiste voorust.

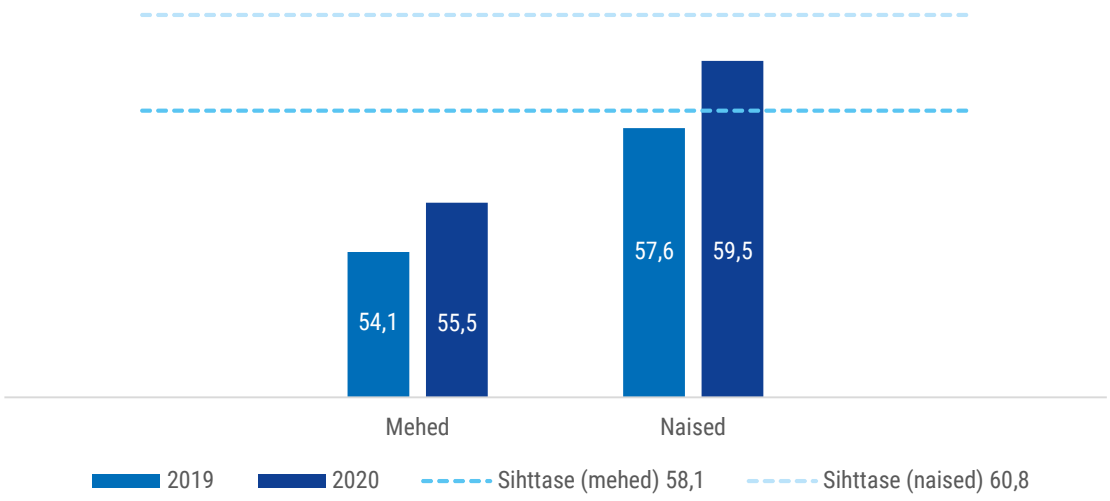
3.2 Terved ja hoitud inimesed

Foto: Sven Zacek

3.2.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

Joonis 2. Tervena elada jäänud aastad (mehed ja naised)

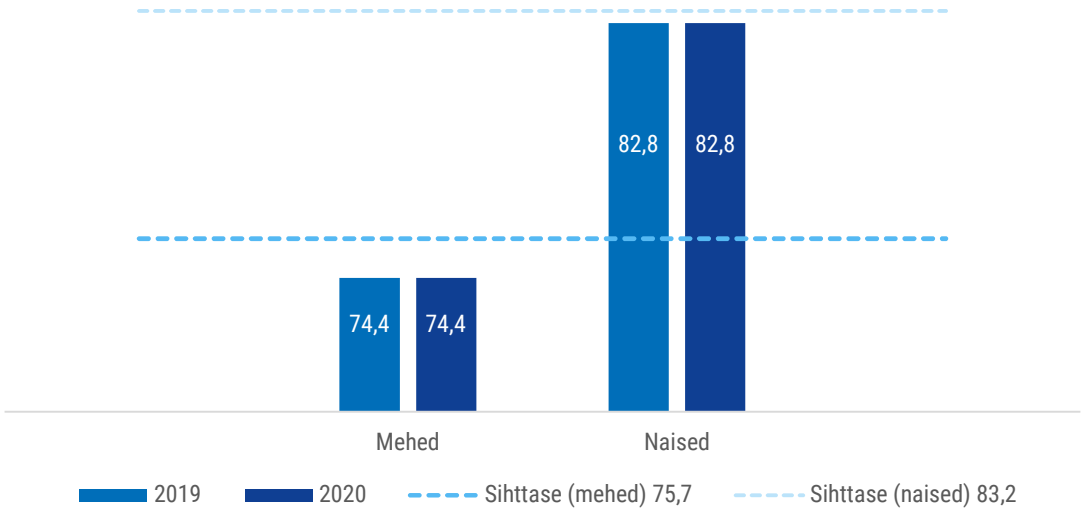

Allikas: Statistikaamet

Võrreldes eelneva aastaga on nii meeste kui ka naiste tervena elatud eluaastad pikenenud. Naiste tervena elatud eluaastatel on 2023. aasta sihist puudu 1,3 aastat, kuid meestel on 2023. aasta sihi saavutamisest puudu veel 2,6 aastat. Näitajas ilmnevad suured piirkondlikud erinevused, mõnes maakonnas jäädakse sihist veel kaugele (nt Põlvamaal meeste puhul 17 eluaastat ja Võrumaal naiste puhul 12 eluaastat). Statistikaameti andmetel kasvas tervena elada

jäänud eluaastate näitaja eelkõige eesti rahvusest ja linnalistes piirkondades elavate inimeste seas.

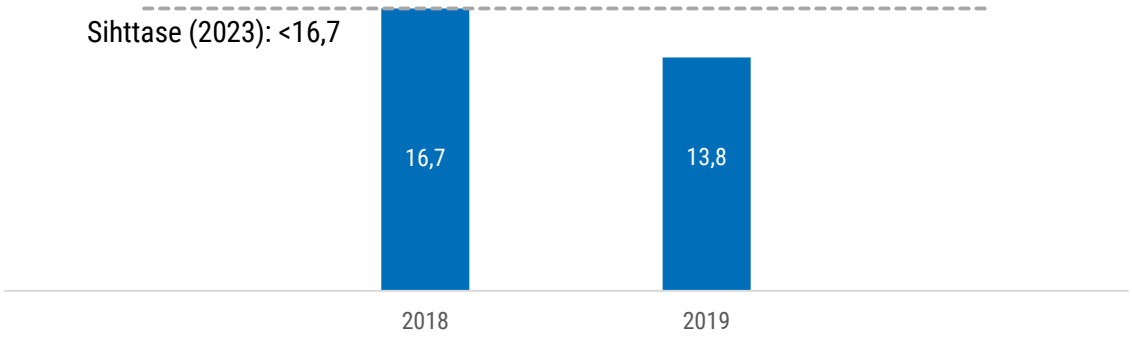
Joonis 3. Eeldatav eluiga (mehed; naised) (aastad)

Allikas: Statistikaamet

Eeldatav eluiga on alates 1990-ndatest olnud püsivalt kasvutrendis, kuid 2020. aastal kasvutrend peatus ning jäi stabiilsena 2019. aasta tasemele. Eesti naised elavad meestest endiselt märgatavalt kauem, kuid see erinevuse vahe on aastatega vähenenud. Lisaks soolisele erinevusele on Statistikaameti andmetel suurem varieeruvus ka inimeste haridustasemete kaupa: kõrgharitud inimeste oodatav eluiga on 2020. aastal 82,2 aastat, põhiharidusega inimestel pea kümme aastat vähem ehk 72,9 aastat. Maakondlikus jaotuses oli 2020. aastal oodatav eluiga pikim Hiiumaal ja Harjumaal, lühim Ida-Viru ja Võru maakonnas.

Joonis 4. Püsiv suhteline vaesus

Allikas: Statistikaamet

Püsiva suhtelise vaesuse määr näitab nende inimeste osakaalu, kelle ekvivalentnetosissetulek oli suhtelise vaesuse piirist madalam viimasel aastal ning veel kahel sellele eelnenud kolmest aastast. 2019. aastal oli püsiva suhtelise vaesuse määr võrreldes 2018. aastaga langenud pea 3 protsendipunkti võrra. Kõige enam vähenes püsiv vaesus alla 18-aastaste laste seas. COVID-19 pandeemia mõju püsivale suhtelisele vaesusele ilmneb lähiaastatel avaldatavatest andmetest.

3.2.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

3.2.2.1 Tervishoid

Valitsuse 4. märtsi kabinetinõupidamisel andis tervise- ja tööminister *ülevaate Tallinna Haigla loomise projekti* edenemisest. Rajatav Tallinna Haigla koondab senised AS Lääne-Tallinna Keskhaigla ja AS Ida-Tallinna Keskhaigla tegevused. Kavas on ühendada Tallinna haiglad ühte haiglaorganisatsiooni, mille moodustavad riik ja linn ühiselt, ning rajada praegu kasutuses olevate 40–60 aastat vanade haiglahoonete asemele uus Lasnamäe meditsiinilinnak. Uus haiglakompleks peaks valmima 2027. aastal. Tallinna Haigla projekteerimist ja ehitamist on kavas toetada 280 mln euroga taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest.

Valitsuse 10. märtsi istungil kiideti heaks *nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste (sh ravikindlustuse seaduse)* muudatused, millega muu hulgas otsustati jätkata 2021. aasta lõpuni haigushüvitise maksmise korda nii, et tööandja maksab hüvitist teisest viienda päevani ning haigekassa alates kuuendast päevast. Esialgu oli ajutine meede kavandatud kehtima kuni 30. aprillini 2021. Vastuvõetud muudatus võimaldab inimestel koju jääda juba esimeste haigussümptomite tekkimise korral, ilma et nad kaotaksid seetõttu oluliselt oma sissetulekutes.

Valitsuse 18. märtsi kabinetinõupidamisel tutvustas tervise- ja tööminister *analüüsi ja ettepanekuid tervishoiu rahastamissüsteemi jätkusuutlikkuse tagamiseks, kindlustuskaitse laiendamiseks ning ravijärjekordade vähendamiseks*. Eesti tervishoiusüsteemi rahastamine on tugevalt seotud sotsiaalmaksu laekumisega, mis muudab selle sõltuvaks majandustsüklitest. Vaid tööjõu palgafondi maksustamisel põhinev ravikindlustussüsteem ei ole jätkusuutlik. Võrreldes teiste ELi riikidega on Eestis ravikindlustuseta elanikkonna osakaal suurem. Rahvusvahelises võrdluses paistab Eesti silma pigem suure omaosaluskoormusega. Valitsuskabinetis arutati erinevaid võimalusi haigekassa rahastamise jätkusuutlikkuse tagamiseks ning otsustati vajalike lahenduste leidmiseks aruteludega jätkata.

Justiitsminister, haridus- ja teadusminister, kultuuriminister, rahandusminister, sotsiaalkaitseminister, siseminister ning tervise- ja tööminister leppisid 21. aprillil kokku *valdkondadeülese ennetuse põhimõtetes.* Põhimõtetes kirjeldatakse, kuidas nähakse ette riiklikku koordineerimist ning millistest suunistest ühistegevuses lähtutakse. Valdkonnaülese ennetuse põhimõtete elluviimiseks moodustatakse ühine ennetusnõukogu, mis tekib kolme praeguse valitsuskomisjoni (lastekaitse nõukogu, süüteoennetuse nõukogu, uimastiennetuse valitsuskomisjon) ühendamise teel. Valdkondadeülese ennetuse peamiseks sihtrühmaks on lapsed ja noored.

Valitsus kiitis 22. aprilli kabinetinõupidamisel heaks Sotsiaalministeeriumis koostatud *vaimse tervise rohelise raamatu,* mis seab eesmärgiks panustada senisest enam vaimse tervise probleemide ennetusse, varajasse avastamisse ja õigeaegse kvaliteetse abi kättesaadavusse kõikjal Eestis. Teravaim probleem on vaimse tervise spetsialistide ja psühhiaatrite puudus, mistõttu ootavad inimesed vastuvõtule pääsemist sageli lubatust kauem. Nii esmatasandil kui ka eriarstiabis on terav vajadus vaimse tervise õdede ja kliiniliste psühholoogide järele. Samuti on puudus nii kooli- kui ka tööpsühholoogidest. Roheline raamat on poliitikadokument, mis kirjeldab olemasolevat vaimse tervise abi korraldust, võtab kokku valdkonna probleemkohad, keskendudes ennetusele ja õigeaegsele abile, ning annab arengusuunad ja lahendusettepanekud vaimse tervise valdkonna süsteemsemaks arendamiseks. Käivitati vaimse tervise staabi ja mõttekoja tegevus ning olulise tulemusena luuakse Sotsiaalministeeriumisse süsteemsete arenduste tegemiseks vaimse tervise struktuuriüksus.

Valitsuse 29. aprilli kabinetinõupidamisel tutvustas tervise- ja tööminister ning valitsus kiitis heaks „*Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030“.* Arengukava seab eesmärkideks Eesti inimeste oodatava eluea pikenemise, tervena elada jäänud eluaastate kasvu ning ebavõrdsuse vähenemise tervises.

Valitsuse 29. aprilli istungil kinnitati *perioodi 2014–2020 ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava muudatus REACT-EU lisamiseks.* REACT-EU on loodud COVID-kriisist väljumiseks ja Euroopa Liidu majanduse roheliseks, digitaalseks ja vastupidavaks ümberkujundamiseks. REACT-EU toetusest rahastatakse kiireloomulisi pandeemiaga võitlemisega seotud tegevusi, tervishoiusektori kohandamise ja kriisile vastupidavuse suurendamisega seotud investeeringuid ning majanduse elavdamise meetmeid.

Tervise- ja tööminister kinnitas 30. aprillil „*Vähitõrje tegevuskava 2021–2030“,* mille eesmärk on vähijuhtude ja -surmade arvu vähendamine ning vähipatsientide elukvaliteedi parandamine. Terviklik kava hõlmab kõiki vähitõrje valdkondi alates ennetusest, diagnostikast ja ravist kuni vähijärgse perioodini inimese elus. Pikaajalise vaatega vähitõrje tegevuskava alusel koostatakse detailsemad rakendusplaanid lühemateks perioodideks.

Tervise- ja tööminister saatis 3. mail kooskõlastusringile *töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise väljatöötamiskavatsuse*, mille eesmärk on parandada töötervishoiuteenuse kvaliteeti. 2021. aasta novembris esitas tervise- ja tööminister *töötervishoiu ja tööohutuse seaduse muutmise eelnõu* kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks ministeeriumidele ja huvigruppidele. Eelnõu kohaselt muudetakse töötervishoiukontroll terviklikuks töötervishoiuteenuseks, mis lähtub senisest enam töökeskkonna riskianalüüsist ja töötajate vajadustest ning parandab tööandjate ja töötervishoiuarstide koostööd tervist hoidva töökeskkonna loomisel. Lisaks töötervishoiuteenuse muudatustele hõlmab eelnõu ka kaugtööga seotud muudatusi, mis lisati eelnõusse sotsiaalpartneritega arutelude tulemusena. Eelnõu menetlus jätkub Vabariigi Valitsuses ja Riigikogus 2022. aastal.

Valitsuse 13. mai kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid patsiendiohutuse ja -kindlustuse süsteemi ja rakendusvariantide kohta.* Uue patsiendikindlustussüsteemi loomise eesmärk on muuta kahju hüvitamine kannatada saanud inimese jaoks lihtsamaks ja kiiremaks võrreldes hüvitise taotlemisega kohtu kaudu või raviasutusega väideldes. Kavas on ajakohastada ka patsiendiohutuse süsteemi, et soodustada ravivigade registreerimist ja nende ennetamist. 2. detsembri kabinetinõupidamisel arutati vaktsiinikahjude hüvitamise süsteemi regulatsiooni põhimõtteid ning valitsus toetas tervise- ja tööministri ettepanekuid kõiki Eestis kasutatavaid vaktsiine hõlmava vaktsiinikindlustuse loomiseks. Vastav eelnõu on valitsusel plaanis koos patsiendikindlustuse süsteemiga heaks kiita 2022. aasta alguses.

Tervise- ja tööminister kinnitas 14. juunil *toetuse andmise tingimused meetme tegevusele „Haiglavõrgu arengukava haiglate infrastruktuuri investeeringud“*, mille eesmärk on tugevdada haiglavõrgu arengukava haiglate vastupidavust, parandada tervishoiuteenuste kättesaadavust ja tagada tervishoiusüsteemi valmisolek kriisideks. Selle raames on kavas SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla B-korpuse ja verekeskuse rekonstrueerimine, SA Tartu Ülikooli Kliinikumi A-korpuse rekonstrueerimine, AS Järvamaa Haigla erakorralise meditsiini osakonna rekonstrueerimine ja juurdeehitus, SA Hiiumaa Haigla erakorralise meditsiini osakonna rekonstrueerimine ja juurdeehitus, Kuressaare Haigla SA psühhiaatriaosakonna rekonstrueerimine, magnetresonantstomograafi soetamine ja vastavate ruumide väljaehitamine ning AS Lõuna-Eesti Haigla rekonstrueerimine.

Valitsuse 17. juuni kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid täiskasvanute hambaravihüvitise süsteemi muutmiseks,* mille eesmärk oli parandada hambaraviteenuse kättesaadavust vähemkindlustatud täiskasvanute seas. Valitsuse 7. oktoobri istungil kiideti heaks ravikindlustuse seaduse muudatused, millega laiendati kõrgendatud piirmääras hambaravi hüvitist (85 eurot aastas koos 15% omaosalusega) registreeritud töötutele ning toimetulekutoetust saavatele inimestele.

Tervise- ja tööminister allkirjastas 7. juulil *personaalmeditsiini teenuste rakendamiseks tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, inimgeeniuuringute seaduse ja teiste seaduste muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsuse*, mille eesmärk on luua raamistik personaalmeditsiini jaoks vajalike innovaatiliste lahenduste rakendamiseks. Kavas on tuua inimeste geneetilised andmed Eesti tervishoiusüsteemi, mis võimaldab inimestele pakkuda paremaid tervishoiuteenuseid ning edendada rahvatervist. Samuti on eelnõuga kavas ajakohastada geneetiliste uuringute regulatsiooni. Eelnõu on kavas valmis saada 2022. aasta jooksul.

Tervise- ja tööminister kinnitas 7. juulil *toetuse andmise tingimused meetme tegevusele „Terviseportaali analüüs ja arendamine“*, mille eesmärk on parandada olemasoleva patsiendiportaali kasutusmugavust ja laiendada pakutavaid funktsionaalsusi, et toetada maksimaalselt nii inimeste tervise säilitamist kui ka ravi. Kavas on välja arendada uuendatud disaini ja identiteediga ning mugava kasutajateekonnaga, ligipääsetav ja tänapäevasel tehnilisel platvormil toimiv üleriigiline terviseportaal.

Tervise- ja tööminister kinnitas 28. septembril määruse *„Tervishoiu hädaolukordadeks valmistumise korraldamine haiglavõrgu arengukava haiglates“ toetuse andmise tingimused avatud taotlemisel,* mille raames toetatakse COVID-19 pandeemiale reageerimiseks olemasoleva palati ümberehitamist isolatsioonipalatiks või uue isolatsioonipalati loomist. Samuti toetatakse valmisoleku ja elutähtsate teenuste osutamise jätkamise võimekuse suurendamist pikaajalise elektrikatkestuse korral, mis hõlmab olemasolevate elektrisüsteemide projekteerimist, täiendavate elektrigeneraatorite, UPS-seadmete ja külmtranspordivahendi soetamist ning vastavate süsteemide väljaehitamist. Toetust saavad taotleda kõik haiglavõrgu kavas nimetatud haiglad ajavahemikul 25. november 2021 – 27. jaanuar 2022.

Alates 1. oktoobrist tagavad Sotsiaalministeerium ja TEHIK tervishoiutöötajatele *patsiendi terviseandmete visualiseeritud koondvaate (andmevaatur),* mis toob patsiendi kliinilised andmed mugavalt ühte vaatesse ning võimaldab arstil varem erinevatest dokumentidest patsiendi andmete otsimise ja pärimise peale kulutatud aja pühendada patsiendiga suhtlemisele. Andmevaaturit on võimalik kasutada kõigil tervishoiuteenuse osutajatel, kelle infosüsteemides on vajalikud arendustööd tehtud.

Justiitsminister esitas 2. novembril kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks *kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste eelnõu väljatöötamiskavatsuse*, millega soovitakse lahendada kriminaalmenetluse, kohtupsühhiaatria ekspertiisidega ja kohtupsühhiaatrilise raviga seonduvad väljakutsed.

Valitsus kiitis 11. novembri istungil heaks ja saatis Riigikogule arutamiseks uue *rahvatervishoiu seaduse eelnõu.* Seadusega ajakohastatakse kohalike omavalitsuste ülesandeid rahvatervishoiu valdkonnas ning määratakse kindlaks nõuded ja piirangud inimeste tervise kaitseks. Eelnõu reguleerib näiteks elukeskkonna ja toitlustamise nõudeid lasteaedadele, koolidele ning hoolekandeasutustele, samuti sätestatakse seaduse alusel nõuded näiteks elektromagnetväljadele, kosmeetikatoodetele, iluteenustele ning ujulatele. Eelnõu kohaselt on kavas keelustada solaariumi- ja tätoveerimisteenuste pakkumine alaealistele.

3.2.2.2 Sotsiaalne turvalisus

Valitsuse 18. märtsi kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid toimetulekutoetuse regulatsiooni paindlikkuse suurendamise kohta,* mis hõlmas toimetulekutoetuse praeguse regulatsiooni paindlikumaks muutmist, võttes toetusesaajate kulude arvestamisel arvesse ka eluasemelaenuga seonduvaid erinevaid kuluaspekte.

Valitsuse 25. märtsi kabinetinõupidamisel tutvustas sotsiaalkaitseminister *ettepanekuid pikaajalise hoolduse jätkusuutlikuks korralduseks, rahastamiseks ja omastehooldajate toetamiseks.* Ettepanekud puudutasid hooldajate tööhõives osalemise toetamist sotsiaalmaksu erisuse loomise kaudu ning hoolduspuhkuse kasutamise laiendamist, sidudes hoolduspuhkuse saamise õigus lahti hooldatava puude raskusastmest. Samuti arutati kohaliku omavalitsuse üksuste ja riigi partnerlusmudeli üle pikaajalise hoolduse teenuste korraldamisel. Sotsiaalministeerium jätkab sellekohase seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse koostamisega 2022. aasta märtsiks.

Valitsus kiitis 1. aprilli istungil heaks *„Heaolu arengukava 2023–2030" koostamise ettepaneku.* Uus loodav arengukava seab sihid riigile nii sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähendamiseks, soolise võrdsuse ning suurema sotsiaalse kaasatuse tagamiseks, vähemusgruppidesse kuuluvate inimeste võrdse kohtlemise edendamiseks, tööhõive ning pika ja kvaliteetse tööelu tagamiseks kui ka rahvastikupoliitika ning laste ja perede heaolu suurendamiseks. Arengukava on kavas kinnitada 2022. aasta lõpuks.

Valitsuse 12. aprilli kabinetinõupidamisel kiideti heaks sotsiaalkaitseministri ettepanek *reformida soodustingimustel vanaduspensionid ja väljateenitud aastate pensionid* üleminekuperioodiga. Vajadust Eesti praegust süsteemi muuta on esile toonud nii Euroopa Komisjon kui ka Riigikontroll. Reformi täpsemad detailid räägiti läbi sotsiaalpartneritega ning teiste osalistega ning valitsuse 21. oktoobri kabinetinõupidamisel tutvustati soodustingimustel vanaduspensionide seaduse ja väljateenitud aastate pensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsust. Väljatöötamiskavatsus on läbinud kooskõlastusringi ja tagasiside põhjal on koostatud seaduseelnõu. Seaduseelnõu on kavas Vabariigi Valitsusele esitada 2022. aasta I kvartalis.

Sotsiaalkaitseminister allkirjastas 14. aprillil *määruse nr 49 „Puuetega inimeste sotsiaaltoetuste määramise ja väljamaksmise kord ja tähtajad ning selliste harvikhaiguste loetelu, mille puhul makstakse puudega lapse toetust"* muutmise, millega laiendati senist harvikhaiguste loetelu kuue diagnoosi võrra. Lisatavad harvikhaigused on kõik pärilikud monogeensed haigused ehk valdavalt ainevahetushaigused, mille peamine ravi osa on dieetravi. Nende harvikhaiguste puhul makstakse sotsiaaltoetust ka lastele, kel puude raskusaste pole veel välja kujunenud, kuna enamiku harvikhaiguste loetelus mainitud diagnooside korral pole dieetravi tavakaubandusest kättesaadavate toodetega võimalik. Määrus jõustus 1. mail.

Valitsuse 21. aprilli kabinetinõupidamisel arutati riigi eelarvestrateegia 2022–2025 raames sotsiaalkaitseministri *ettepanekut erakorralise pensionitõusu kohta aastal 2022.* Riigi eelarvestrateegia koostamise käigus otsustati erakorraline pensionitõus planeerida 1. jaanuariks 2023. 7. oktoobril kiitis valitsus heaks seaduseelnõu, millega tõusevad 1. jaanuaril 2023. aastal nii pensioni baasosa kui ka rahvapensioni määr erakorraliselt 20 euro võrra. Pensioni baasosa tõus aitab parandada enam kui 321 000 pensionisaaja ja rahvapensioni määra tõus 3200 rahvapensionisaaja toimetulekut. Seaduseelnõu on Riigikogus menetlemisel.

Valitsuse 29. aprilli kabinetinõupidamisel tutvustas sotsiaalkaitseminister *erivajadusega laste tugisüsteemi uuendamise ettepanekuid*. Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja

Teadusministeeriumi koostöös elluviidava reformi eesmärk on pakkuda lastele kiiremat, tulemuslikumat ja terviklikumat abi. Sotsiaalministeerium koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga esitab ettepanekud vajalikeks seadusemuudatusteks 2022. aasta II kvartalis.

Valitsus kiitis 7. oktoobri istungil heaks rahandusministri *ettepanekud tulumaksuseaduse muutmise kohta*. Eelnõu kohaselt ei kohaldata üldist maksuvaba tulu edaspidi vanaduspensioniikka jõudnud füüsilistele isikutele, vaid selle asemel saavad nad vanaduspensioniealise maksuvaba tulu kuni keskmise vanaduspensioni ulatuses sõltumata vanaduspensioniealise tulu suurusest. Eelnõu teine eesmärk on säilitada puuduva töövõimega isikutele mõeldud kohustusliku ja täiendava kogumispensioni väljamaksete tulumaksuvabastus, kui nad jõuavad vanaduspensioniikka.

Valitsus kiitis 23. detsembri istungil heaks *sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu*. Eelnõuga alustatakse õigusselguse loomist pikaajalise hoolduse teemal ning luuakse ühtsemad alused hoolduskoormusega inimeste toetusvajaduse väljaselgitamist puudutavas. Tegemist on paradigma muutusega, mille kohaselt tehakse ka seadusandlikul tasandil algust proaktiivse abi osutamisega. See tähendab, et vajalik tugi jõuab abivajajani senisest kiiremini ja lihtsamini. Eelnõuga on kavandatud ka perekonnaseaduse muutmine eesmärgiga vabastada teise astme sugulased ülalpidamiskohustusest ehk edaspidi ei ole lapselaps kohustatud oma vanavanema hoolduse eest tasuma.

Valitsus kiitis 23. detsembri istungil koos sotsiaalhoolekande seaduse muutmise paketiga heaks *lastekaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu,* millega täpsustuvad Sotsiaalkindlustusameti ja kohaliku omavalitsuse üksuste ülesanded seksuaalselt väärkoheldud laste ja seksuaalselt väärkohtlevalt käituvate laste abistamisel. Ühtlasi reguleeritakse eelnõuga Sotsiaalkindlustusameti lastemajade tegevust. Muudatused kindlustavad lastemajades pakutava abi rohkematele seksuaalselt väärkoheldud ja sellise kahtlusega lastele, samuti paraneb väärkohtleva seksuaalkäitumisega lastele pakutava abi süsteemsus ja koordineeritus.

Valminud on analüüs *kogumispensioni makse vabatahtliku suurendamise võimaluste laiendamise eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta.* II samba maksemäär on olnud selle loomisest alates 2%, millele lisandub sotsiaalmaksu vahenditest 4%. Analüüsiti, kuidas saaksid inimesed soovi korral panustada ise II sambasse rohkem, kuidas see oleks õiguslikult ja tehniliselt teostatav ning millised oleksid võimalikud mõjud. Analüüs esitatakse laiemale avalikkusele konsultatsiooniks 2022. aasta jaanuaris.

II samba reform algas 2021. aasta jaanuaris. Kuna see puudutas paljusid inimesi (II sambaga on liitunud *ca* 700 tuhat inimest), siis valmistati koostöös meediapartneritega ette *II samba reformi ja pensioni kogumist tutvustav kampaania* pealkirjaga „Mõtle läbi!". Kampaania viidi läbi nii televisioonis, raadios kui ka digikanalites eelkõige I ja III kvartalis ning selle põhieesmärk oli suunata inimesi pensionikeskuse lehele, kuhu oli koondatud kogu reformi tutvustav materjal, sh KKK ja juhendavad videoklipid.

„Lähisuhtevägivalla ennetamise ja vähendamise tegevuskava 2019–2023" eluviimise raames katsetati arestimajades proaktiivset vestlust esmakordselt lähisuhtevägivalla kuriteos kinnipeetud inimestega. Vestluse eesmärk oli pakkuda inimestele esmast nõustamist ja abi vägivallast loobumisel. Projekt osutus edukaks (üle 70% kinnipeetavatest nõustusid nõustamisega) ning proaktiivse vestluse meetodiga töötatakse edasi ja liigutakse järk-järgult üle Eesti.

2021. aastal võeti fookusesse lähisuhtevägivalla juhtumitega tegelevatele spetsialistidele supervisioonid. MARAC võrgustiku raames käisid kõik võrgustikuliikmed grupisupervisioonidel aasta läbi. Lisaks töötab PPA välja lähisuhtevägivalla kuritegudega töötavatele uurijatele kohustuslikku supervisiooni projekti.

3.2.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Tervise- ja tööminister valmistab ette *tervishoiuteenuste korraldamise seaduse, ravimiseaduse muutmise seaduse ja ravikindlustusseaduse muutmise seaduse eelnõu,* mille eesmärk on üldarstiabi kättesaadavuse tagamine, nimistute teenindamise järjepidevuse parandamine ning süsteemi paindlikumaks ja inimkesksemaks muutmine. Lisaks leevendatakse lähtetoetuse taotlemise tingimusi, suurenevad eriõdede õigused ja paraneb õe vastuvõtu teenuse kvaliteet. Kuigi eelnõu valmimine oli esialgu planeeritud 2021. aasta aprilli, on lõppversiooni valmimine edasi lükkunud nii erinevate osalistega detailide täpsustamise kui ka COVID-19 pandeemiaga seotud töökoormuse tõttu. Eelnõu on kavas Vabariigi Valitsusele esitada 2022. aasta I kvartalis.

Tervise- ja tööminister koostöös teiste ministritega valmistab ette *„Toitumise ja liikumise rohelist raamatut“*, mis oli kavas Vabariigi Valitsusele esitada sügisel. Tulenevalt COVID-19 pandeemiast on kavandatud dokumendi valmimine edasi lükkunud 2022. aasta sügisesse.

Tervise- ja tööministril oli kavas sügisel kinnitada *„Ravimipoliitika ja rakendamise tegevuskava kuni 2030“.* Suvel valmis dokumendi esmane kavand, kuid töögrupid jätkavad arutelusid. Tulenevalt COVID-19 pandeemiast on kavandatud dokumendi valmimine edasi lükkunud 2022. aasta lõppu.

Tervise- ja tööministril oli ülesanne 2021. aasta novembris esitada valitsusele *tervishoiuteenuste korraldamise seaduse ja Tartu Ülikooli seaduse muutmise seaduse eelnõu.* Sotsiaalministeeriumis on käimas täiendav analüüs ja arutelu, millised õiguslikud lahendused on kõige mõistlikumad, ning selgem arusaam kujuneb 2022. a esimeses pooles.

Sotsiaalkaitseminister on ette valmistamas *Ohvriabi seaduse eelnõu,* mille eesmärk on tagada ohvriabi toimimise õiguslikud alused ja muuta teenus kättesaadavamaks, kliendikeskseks ning proaktiivseks. Eesmärgiks on kõikidele abivajajatele pakkuda õigeaegselt sellist abi, mis võimaldaks neil edasi iseseisvalt toime tulla. Olulised muudatused puudutavad nii ohvriabi ja psühholoogilise abi kättesaadavust, kuriteoohvrite hüvitise süsteemi muutmist kui ka psühhosotsiaalse kriisiabi korraldamist. Eelnõu valmimine on lõppjärgus ning Vabariigi Valitsuse istungile on eelnõu kavas esitada 2022. aasta aprillis. Eelnõu valmimise mõningane hilinemine on seotud teenuse osutamiseks vajaliku andmevahetusega seotud küsimustega.

Sotsiaalkaitseminister on ette valmistamas *erihoolekandeteenuste korralduse ja rahastuse ajakohastamise väljatöötamiskavatsust,* mille raames keskendutakse kodus elamist toetavate erihoolekandeteenuste puhul nende korralduses ja rahastuses vajalikele muudatustele ning ööpäev ringi osutatavate erihoolekandeteenuste puhul eelkõige nende sisulistele muudatustele. Vajalik on välja töötada uued teenused sihtrühmadele, kes praeguses süsteemis jäävad vajaliku toeta. Ööpäevaringsete teenuste puhul tuleb teenuste hinnastamisel lisada investeeringukomponent. Väljatöötamiskavatsus on kavas saata kooskõlastusringile 2022. aasta juuniks.

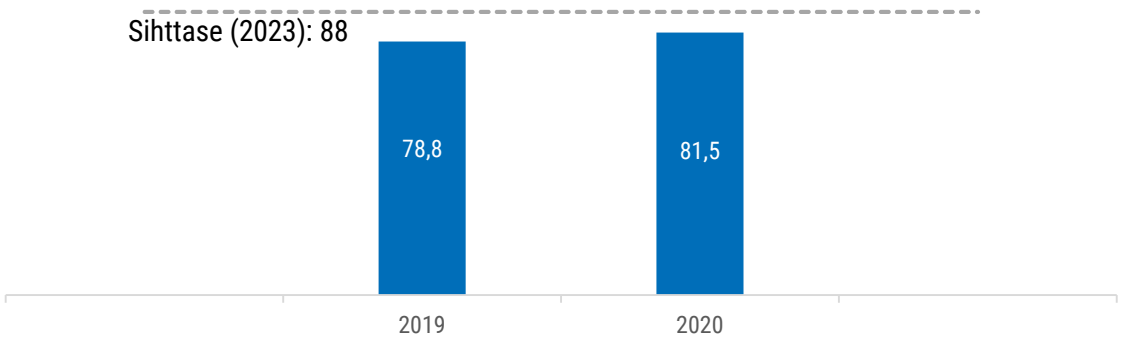
3.3 Tark majandus

Foto: Renee Altrov

3.3.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

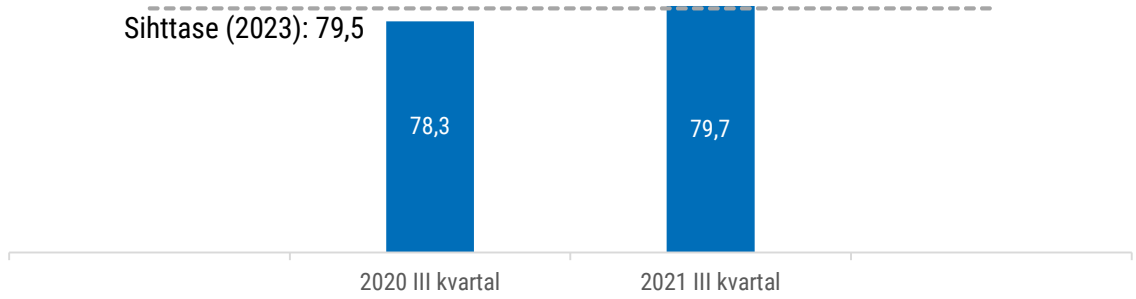
Joonis 5. Tööjõu tootlikkus osakaaluna Euroopa Liidu keskmises (%)

Allikas: Eurostat

Tootlikkus on viimastel aastatel kiiresti kasvanud, seda tänu majanduse teadmistemahukuse kasvule ja struktuursetele muutustele. Muu hulgas vähenes töökohtade arv turismisektoris ning kasvas hõive IT-sektoris, mis on keskmiselt kõrgema tootlikkusega sektor. Piirkonniti on tööjõu tootlikkuses suured erinevused.

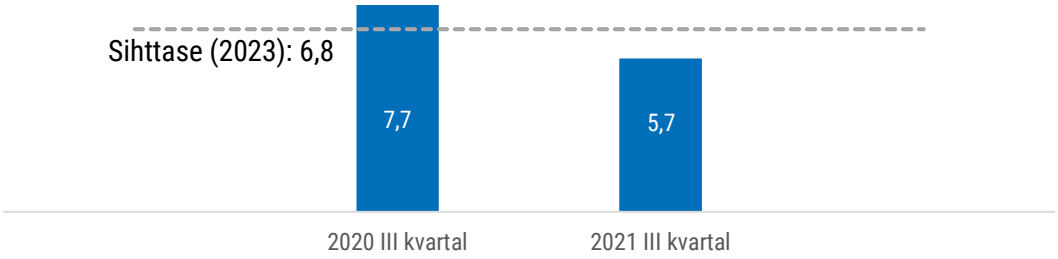
Joonis 6. Tööhõive määr (20–64 a)

Allikas: Statistikaamet

Vaatamata COVID-19 pandeemiast tingitud majanduslangusele oli 2020. aastal Eestis tööhõive määr endiselt üks Euroopa kõrgemaid. 2019. aastal oli Eesti tööhõive määr (20–64 a) 79,9%, 2020. aastal 78,6%. 2021. aasta kvartaalsete andmete põhjal ilmneb, et tööhõive on taas taastumas. Kui 2020. aasta III kvartalis oli tööhõive määr (20–64 a) 78,3%, siis käesoleva aasta III kvartalis juba 79,7%. Tööhõive määra piirkondlikud erinevused on püsinud suuremate muutusteta.

Joonis 7. Töötuse määr (15–74 a)

Allikas: Statistikaamet

Kui 2019. aastal oli Eestis töötuse määr 4,4%, siis COVID-19 pandeemiast tingitud majanduslanguse tõttu tõusis 2020. aastal Eesti töötuse määr märkimisväärselt 6,8%-ni. Enim mõjutas töötus Kirde-Eesti piirkonda, kus töötus kasvas 2020. aastal 12,3%-ni. 2021. aasta kvartaalsete andmete põhjal ilmneb, et töötuse määr on taas langustrendis. Kui 2020. aasta III kvartalis oli töötuse määr 7,7%, siis käesoleva aasta III kvartalis oli see langenud 2 protsendipunkti võrra 5,7%-ni.

3.3.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

3.3.2.1 Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon

Majandus- ja taristuminister kinnitas 29. juunil *vesiniku väärtusahela (tootmine, tarnimine, tarbimine) katseprojekti toetuse andmise tingimused.* Toetus on mõeldud rohevesiniku kasutuselevõtu tervikliku süsteemi loomiseks ühistranspordis. Projekti käigus peab välja töötama tervikahela, mis koosneb rohevesiniku tootmisest, tarnetaristust ja tarbivast seadmest. Katseprojekti eelarve on 4,8 miljonit eurot ning rahastusotsuse saanud projekti peab ellu viima 2024. aasta lõpuks.

Valitsuse 8. juuli kabinetinõupidamisel tutvustas ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister *innovatiivse Eesti kontseptsiooni.* Selles seatakse eesmärgiks Eesti kujundamine digiriigist innovatsiooniliidriks ning nähakse eesmärgi saavutamiseks ette nii regulatiivseid kui ka majandusstruktuuri muutvaid lahendusi, mis nõuavad ministeeriumidevahelist koostööd ja vajaduse korral eksperimenteerimist.

Valitsus kiitis 15. juuli istungil heaks *„Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035"*, milles seatakse esmakordselt teadus- ja arendustegevusele, innovatsioonile ja ettevõtlusele ühised sihid. Varasemaga võrreldes on fookus enam teaduse ja teadlaste mõju kasvatamisel ning teadustulemuste kasutamisel Eesti arenguvajaduste lahendamisel. Arengukava eesmärgiks on, et teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendaksid koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ning kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.

Valitsuse rohepoliitika juhtkomisjoni istungil arutati 29. septembril ja 9. novembril *ettepanekuid ettevõtlussektori rahastuse kaasamise kohta rohepöörde elluviimisel ja keskkonnakasutuse majandusmeetmete ülevaatamise kohta.* Juhtkomisjon otsustas, et Keskkonnaministeerium esitab 2022. aasta kevadel rohepoliitika juhtkomisjonile analüüsi ja ettepanekud jätkusuutliku rohepoliitika rahastamismudeli kasutuselevõtuks oma haldusalas. Lisaks asuvad Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium välja töötama ka ühiseid lähtekohti, mis puudutavad rahastusmudeli kasutuselevõttu laiemalt.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri eestvedamisel arutas rakendusuuringute programmi nõukogu 4. oktoobril *ettepanekuid rakendusuuringute korralduse edasiarendamise kohta.* Rakendusuuringute programmi nõukogu sai ülevaate ettevõtete äriliste rakendusuuringute korralduse hetkeseisust ja edasiarendamise võimalustest. Järgmise sammuna otsustati välja selgitada Eesti ettevõtjate valdkondlik tehnoloogiaarenduse vajadus ning võimekus rakendusuuringuid ellu viia. Lisaks tuleb Eesti ettevõtjate vajadused siduda ülemaailmsete tehnoloogia trendidega. Analüüsi tulemusel töötatakse välja lõplik ettevõtete rakendusuuringute korraldus ja sellega seotud tegevuskava.

Valitsus kinnitas 23. detsembril arengukava *„Eesti digiühiskond 2030"*. Arengukavas on kokku lepitud oluliste osaliste ühised digiriigi, küberturvalisuse ja ühenduvuse valdkonna poliitika põhimõtted, arengusuunad, tegevuseesmärgid ja -suunad.

Haridus- ja teadusminister koostöös ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministriga käivitas *teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni (TAI) koordinatsioonikogu*, mille eesmärk on tõhustada riigi teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni kavandamist ning tugevdada koostööd ministeeriumide ja Riigikantselei vahel teadmistepõhisel poliitikakujundamisel. TAI koordinatsioonikogu on TAIE arengukava juhtstruktuuri osa ning aitab kaasa arengukava eesmärkide saavutamisele.

Valminud on *analüüs Eesti osalemise kohta Euroopa Horisondi programmis ja ettepanekud riigi osalusega partnerlustes osalemiseks*. Eesti riik toetab liitumist nende algatustega, mis aitavad kaasa Eesti ühiskonna ja majanduse vajaduste ning teadus-arendustegevuse ja innovatsiooni üldiste eesmärkide saavutamisele, sh soodsate tingimuste loomisele tootlikkuse ja elatustaseme kasvuks, hariduse ja kultuuri arengule ning Eesti kestmisele.

Haridus- ja Teadusministeerium töötas välja *teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse väljatöötamiskavatsuse eelnõu*, mis läbis suvel avaliku kooskõlastusringi. Seaduse muutmise

eesmärgiks on seadus tervikuna korrastada ning viia see kooskõlla muutunud ootustega teadus- ja arendustegevusele, samuti sätestada selgemalt teadus- ja arendussüsteemi osalised, nende rollid ja vastutus. Oluliseks teemaks on ka finantseerimise põhimõtete täpsustamine eesmärgiga võimaldada senisest rohkem tulemusjuhtimist ja suunatust. Eelnõu valmimine on planeeritud 2022. aasta juunis.

3.3.2.2 Taristu ja kaasaegsed ühendused

Valitsus andis 22. aprillil majandus- ja taristuministrile volituse allkirjastada valitsuse nimel *vastastikuse mõistmise memorandum Soome Vabariigiga Tallinna–Helsingi tunneli arendamiseks*. Memorandumiga kinnitatakse üle poliitiline tahe Tallinna–Helsingi tunneli rajamiseks ning määratakse kindlaks tingimused, millest edasine koostöö lähtub.

Valitsus kiitis 6. mail heaks *raudteevõrgu elektrifitseerimise elluviimise ajakava* Euroopa Liidu struktuurivahenditest kavandatud finantseerimiskava osa. 2025. aastaks elektrifitseeritakse Tallinna–Tartu ning 2028. aastaks Tallinna–Narva rongiliinid.

Valitsuse 3. juuni kabinetinõupidamisel esitas majandus- ja taristuminister valitsusele *ülevaate Rail Balticu projekti edenemise kohta.* Rail Balticu elluviimine Eestis toimub üldiselt viimati kokku lepitud ajakava kohaselt. Ajakava kohaselt on Rail Balticu Eesti osa põhitrassi projekteerimine kavas lõpetada 2022. aasta jooksul, sealhulgas ehituslubade aluseks olevate põhiprojektide valmimine 2021. aasta lõpuks ning ehitus olemasolevate vahendite eest 2023. aasta lõpuks.

6. juulil valmis *Tallinna regiooni liikuvuse ühendatud planeerimis-, juhtimis- ja finantseerimisanalüüs.* Analüüs näitas, et ühistranspordi ühtne liinivõrk Tallinnas, Harjumaal ja Põhja-Raplamaal ning ka ühtne juhtimis-, rahastus- ja hinnastamisloogika on nii kasutajale kui ka korraldajale praegusest sõbralikumad ning soodustaksid ühistranspordi kasutajate osakaalu kasvu, pakkudes inimestele praegusest mugavamat ja sidusamat ühistransporditeenust. Konsultandid pakkusid välja printsiibid, mille abil pealinna regioonis ühistranspordi ühtse korraldamise poole liikuda, mis annab hea aluse selleks, et koos praeguste ühistranspordikorraldajatega omavalitsuseti järgmised tegevused läbi rääkida ning üheskoos toimivad lahendused leida ja tegevuskava koostada.

Rohepoliitika juhtkomisjoni 29. septembri instungil tutvustati *analüüsi ja ettepanekuid vesiniku ressursside kasutuselevõtu kohta.* Analüüs näitas, et kiiremini mõjutaks majandust ja inimeste heaolu vesiniku kasutuselevõtmine transpordivaldkonnas. Arvestades vesiniku tootmist, hoiustamist ja kasutamist võimaldavate tehnoloogiate arengut ja Eesti olukorda, on potentsiaali ka tööstuses, sealhulgas energiatööstuses ja hoonete energiavarustuses. Vesinik kiirendab üleminekut puhtama energia kasutamisele ja aitab saavutada kliimaneutraalset majandust. Rohelise vesiniku laia kasutuse kõige olulisemaks faktoriks on süsinikuneutraalse elektri kättesaadavus ehk taastuvenergia tootmise suurendamine.

Valitsuse 28. oktoobri kabinetinõupidamisel tutvustas riigihalduse minister *analüüsi ja ettepanekuid Tallinna ringraudtee riigi eriplaneeringu koostamise algatamise kohta*. Riigi eriplaneeringu koostamine on vajalik, sest planeeringualale jäävad mitmed kohalikud omavalitsused. Kavandatav ringraudtee hõlmab Paldiski-suunaliste kaubavedude ümbersuunamist Tallinna kesklinnast ning Ülemiste rahvusvahelisest Rail Balticu reisiterminalist, lisaks uusi ühistranspordiühendusi Ülemiste–Paldiski suunal (Põhjapoolne koridor) ning mõjutab sealjuures ohtlike veoste ümbersuunamise tõttu ka Lääne-Viru maakonda. Rahandusministeerium esitab koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga

Tallinna ringraudtee riigi eriplaneeringu ja eelprojekti koostamise rahastamisettepaneku riigi eelarvestrateegia 2023–2026 läbirääkimiste käigus.

Valitsus kinnitas 11. novembril „*Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035“* järgmiseks 15 aastaks, millega on kavas muuta transpordisüsteem jätkusuutlikumaks ja ohutumaks ning pöörata suuremat tähelepanu liikuvuse strateegilisele arendamisele. Arengukava peamine fookus on transpordivahendite ja -süsteemi keskkonnajalajälje vähendamisel, et aidata kaasa kliimaeesmärkide saavutamisele 2050. aastaks. Inimeste käitumuslike muudatuste juhtimiseks tuleb tulevikus pöörata suuremat tähelepanu „saastaja maksab“ põhimõttele ja muu hulgas maksustada kütuseid vastavalt nende eriheitele ja energiasisaldusele. Ühtlasi on arengukava järgi tarvilik võtta kasutusele madala süsinikusisaldusega kütused kõikides transpordiliikides.

Valitsus otsustas 23. detsembril algatada *Harju maakonna teemaplaneeringu*. Teemaplaneeringu koostamisega määratakse perspektiivsed alad ehitusmaavarade ja turba uuringualade ning kaevandamisalade paiknemiseks, samuti olemasolevate karjääride laiendamiseks arvestades majanduslikke, kultuurilisi, sotsiaalseid ning looduskeskkonnale avalduvaid mõjusid. Teemaplaneeringu koostamisel arvestatakse arengudokumendis “Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050” seatud eesmärke maapõueressursside kasutamise ruumiliseks planeerimiseks ja varustuskindluse tagamiseks. Harju maakonna planeeringu teemaplaneeringu koostamist ja selle keskkonnamõju strateegilist hindamist korraldab Rahandusministeerium.

Läbirääkimiste tulemusena lisas Euroopa Komisjon *Tallinna–Helsingi tunneli üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) nimekirja.* Muudatus jõustub 2023. aastal.

3.3.2.3 Atraktiivne ettevõtlus ja ärikeskkond

Valitsus kiitis 4. märtsi istungil heaks *taastuvenergiatasu diferentseerimise eelnõu.* Eelnõu kohaselt suurendatakse Eesti elektrienergia suurtarbijate konkurentsipositsiooni rahvusvahelisel turul ning luuakse võimalused täiendavateks investeeringuteks energiamahukatesse sektoritesse. Ühtlasi loob eelnõu kõik eeldused kõigi lõpptarbijate elektri lõpphinna vähendamiseks – potentsiaalselt suurenev tarbimine tähendab nii taastuvenergia eelarvesse panustajate suurenemist kui seab ka alused võrguteenuse hinna vähenemiseks.

Valitsus kiitis 11. märtsil heaks ja esitas Riigikogule otsuse eelnõu Euroopa Liidu taaskäivitamise kava rahastamise ja *Euroopa Liidu Nõukogu omavahendite süsteemi otsuse heakskiitmise kohta*. Olulisemad muudatused olid ELi eelarve tulude kogumisel uue tuluallika – ringlusse võtmata plastpakendijäätmetel põhineva omavahendi – kasutuselevõtmine ning volitus Euroopa Komisjonile võtta ELi nimel laenu ELi taastekava rahastamiseks. Riigikogu võttis otsuse vastu 10. mail 2021. aastal. Uus ELi omavahendite otsus jõustus 1. juunil ning seda kohaldatakse tagasiulatuvalt aasta algusest.

Valitsuse 12. aprilli kabinetinõupidamisel kiideti heaks *riigi kinnisvarapoliitika põhimõtted*. Varasemas „Riigi kinnisvarategevuse strateegias“ seatud tsentraliseerimise eesmärgi saavutamise oluliseks eelduseks oli riigi hoonestatud kinnisvara võõrandamine RKAS-ile ning vajaliku pinna tagasi rentimine. 2021. aastal võib tõdeda, et suur osa varadest on tsentraalseks haldamiseks üle antud ja üürimudel on laialdaselt kasutusse võetud. Tsentraliseeritud mudel on praktikas aja jooksul kaasa toonud kõigile osalistele uusi ülesandeid, uusi lahendamist vajavaid väljakutseid ja erijuhtumeid, mida varasema strateegiaga ette ei osatud näha.

Valitsus kiitis 27. aprilli kabinetinõupidamisel heaks dokumendi *„Ehituse pikk vaade 2035“*, mille tegevuste elluviimiseks ja regulaarseks ülevaatamiseks sõlmib majandus- ja taristuminister kokkuleppe ehitusvaldkonna erialaliitudega ning moodustab ehitusvaldkonna arengukomisjoni, kelle ülesanne on rakenduskava väljatöötamine ning selle alusel tegevuste elluviimise seire. Kokkulepe sõlmiti ja komisjon asutati 9. juunil. Komisjoni avakoosolek toimus 5. oktoobril.

Valitsuse 27. aprilli kabinetinõupidamisel arutati rahandusministri *ettepanekuid riigi osalusega äriühingute revisjoni läbiviimise kohta.* Otsustati jätkata varem alustatud noteerimist ja võõrandamist ning arutelu teiste riigi osalusega äriühingute võõrandamise teemal.

Valitsuse 4. mai kabinetinõupidamisel võeti teadmiseks riigihalduse ministri *ülevaade regionaalse arengu tegevuskava* senisest koostamisest. Tegevuskava koostamise eesmärgiks on tugevdada valdkonnapoliitika panust regionaalarengu tasakaalustamisel ja strateegias „Eesti 2035“ seatud regionaalarengut puudutavate arengusihtide saavutamisel. Riigihalduse minister esitab regionaalse arengu tegevuskava eelnõu valitsuse kabinetinõupidamisele 2022. aasta alguses.

Valitsuse 6. mai kabinetinõupidamisel arutati *„Eestis investeeringute kaitse tegevuskava 2021–2030“.* Tegevuskava seab investeeringute kaitsele järgmised eesmärgid: Eesti sõlmib majanduskoostöö seisukohalt huvipakkuvate uute partnerriikidega kahepoolsed investeeringute kaitse lepingud; Eesti huvid on tagatud nii Euroopa Liidu investeeringute kaitsega seotud algatuste kontekstis kui ka laiema investeeringute kaitse poliitika kujundamise protsessides; Eesti seisukohad on kaitstud rahvusvahelistes majandusorganisatsioonides. Samuti prioriseerib tegevuskava riigid, kellega investeeringute kaitse lepingute sõlmimist alustada.

21. oktoobril noteeriti Nasdaq Balti börside põhinimekirjas Eesti taastuvenergiaettevõtte Enefit Green aktsiad. Enefit Greeni aktsiaid märkis rohkem kui 60 000 investorit ning pakkumine märgiti enam kui neljakordselt üle. Kokku kaasas Enefit Green pakkumise käigus 175 miljonit eurot. 55% pakutud aktsiatest jaotati jaeinvestoritele ja ülejäänud 45% kutselistele investoritele. Seega ülesanne *AS Enefit Green vähemusosaluse (49%) börsile viimine, arvestades rahvaaktsia põhimõtetega,* on edukalt täidetud.

Tehtud on *analüüs Eesti finantsturu mitmekesistamise (sh nõuete väljatöötamine seni reguleerimata või vähe reguleeritud valdkondade kohta (ühisrahastus, krüptovarad, hoiu-laenuühistud)) kohta.* Riigikogu võttis 24. novembril vastu Finantsinspektsiooni seaduse muudatused, mille kohaselt võetakse ettevõtetesse investeerimist võimaldavad ühisrahastusettevõtjad Finantsinspektsiooni järelevalve alla. Eelnõu, mis viib tarbimiskrediiti investeerimist võimaldavad ühisrahastusettevõtjad ja nn krüptovara vahendajad edaspidi Finantsinspektsiooni järelevalve alla, on läbinud esimese kooskõlastusringi ministeeriumides.

Valitsus algatas 2. detsembril *ühinguõiguse revisjoni registrimenetlust puudutava* eelnõuna äriregistri seaduse eelnõu, millega ühtlustatakse kõigi eraõiguslike juriidiliste isikute registriregulatsioon, mittetulundusühingute ja sihtasutuste register muudetakse äriregistri alamregistriks. See muudab registrimenetluse lihtsamaks ja selgemaks nii ettevõtjatele kui ka registripidajale. Lisaks on tehtud kõige olulisemad osaühingut puudutavad muudatused, millega eelnõu kohaselt kaotatakse osaühingu miinimumkapitali nõue ja osanike nimekirja hakatakse pidama äriregistrist.

Valitsus kiitis 2. detsembri istungil heaks *Eesti seisukohad Euroopa Liidu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise paketi kohta*. Eesti toetab komisjoni väljapakutud meetmeid, millega täiustatakse oluliselt olemasolevat Euroopa Liidu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise raamistikku, võttes arvesse tehnoloogilise innovatsiooniga seotud uusi ja

esilekerkivaid väljakutseid ning riskipõhise lähenemise põhimõtteid, mille abil suunatakse ressursid just sinna, kus neid riskide maandamiseks kõige rohkem vaja on.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri eestvedamisel valmisid *analüüs ja ettepanekud Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsvõime suurendamise ning Eesti ettevõtjate ekspordi kitsaskohtade leevendamise kohta.* 8. detsembril kinnitas minister ettepanekute põhjal valminud *Eesti ettevõtluskeskkonna konkurentsivõime suurendamise tegevuskava. Tegevuskava sisaldab konkreetseid samme usaldusväärse ärikeskkonna loomiseks, konkurentsivõimelise tööturu kujundamiseks ning innovatsiooni rahastamiseks vajaliku kapitali tagamiseks.*

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koos Rahandusministeeriumiga koostas *analüüsi ja ettepanekud ehitusmaavarade kaevandamisõiguse tasude ja nendest tasudest kohalikele omavalitsustele mineva osa muutmise kohta.* Koostatud maavarade kaevandamise keskkonnamõjusid, häiringuid ja laiemaid majandusmõjusid arvestav süsteem võiks olla aluseks õiglaste tasumäärade kujundamisel ja ka õiglase kohaliku kasu instrumendi sisu selgitamisel. Majandus- ja taristuminister on teinud ettepaneku mitte tõsta ehitusmaavarade tasumäärasid igal aastal või kasutada kasvu trendina ehitusmaterjalide hinnaindeksi pikaajalist trendi. Lisaks tegi majandus- ja taristuminister ettepaneku keskkonnatasude seaduse muutmiseks, et ka lubja- ja dolokivi kaevandamisõiguse tasudest peaks vähemalt 80% laekuma kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse. Ettepaneku kohaselt tuleb teatud ulatuses kohaliku omavalitsuse eelarvesse laekuvat tasu kasutada sihipäraselt kaevandamisest põhjustatud häiringute leevendamiseks, makstes nn talumistasu elanikele, kelle elukoht on kaevanduse või karjääri lähipiirkonnas ja kes peavad kõige rohkem taluma kaevandamisega kaasnevaid häiringuid. See looks tugevama sideme kogukonna ja ettevõtte vahel ning looks eeldused koostöö tekkeks.

3.3.2.4 Tööjõud – kõrge hõive, paindlikud töösuhted ja kontrollitud ränne

Valitsuse 11. märtsi kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid tööturuteenuste pakkumise tõhustamise kohta*, mis tuginesid 2019.–2020. aastal OECD poolt Eestis läbiviidud hinnangul. Arutelu tulemusena valmistas Sotsiaalministeerium ette tööturuteenuste ja -toetuste seaduse muutmise väljatöötamiskavatsuse, mida tutvustati valitsuskabineti nõupidamisel 25. novembril. Arutelude tulemusel valmiv tööturuteenuste ja -toetuste seaduse (TTTS) muutmise eelnõu on kavas Vabariigi Valitsusele esitada 2022. aasta lõpuks.

Haridus- ja teadusminister allkirjastas 31. märtsil käskkirja *2021. aasta täienduskoolituse riikliku koolitustellimuse täiendavate kursuste kinnitamise kohta COVID-19 mõjude leevendamiseks.* Aprillis kinnitas ka riikliku koolitustellimuse komisjon kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide 2021. aasta lisatellimuse tingimused. Lisatellimuse kursused olid suunatud lühiperspektiivis teravate kitsaskohtade lahendamisele (nt tervishoiusüsteemi toimepidevuse säilitamine, kaugtööks vajalike digioskuste arendamise koolitused, turisimivaldkonna taaskäivitamise toetamine). Samuti olid fookuses erinevates majandussektorites uute tehnoloogiate kasutuselevõtu ning toodete, teenuste ja äriprotsesside digitaliseerimise toetamine töötajate oskuste arendamise kaudu.

Valitsuse 12. aprilli kabinetinõupidamisel arutati tervise- ja tööministri ettepanekut *töötuskindlustussüsteemi muutmiseks, sh uute sihtrühmade kaasamiseks ja töötushüvitiste majandustsükliga kohandamiseks.* Arutlusel oli töötuskindlustushüvitise ja töötutoetuse maksmise pikendamine 60 päeva võrra töötuna arvel olevatele inimestele, kui registreeritud töötuse määr Eestis peaks tõusma üle 8,5 protsendi. 2021. aasta lisaeelarvega otsustati kõnealust muudatust rakendada kuni 2022. aasta veebruarini. Töötuskindlustuse laiendamist ka füüsilisest isikust ettevõtjatele, inimestele, kes tegelevad ettevõtlusega ettevõtluskonto

kaudu ning juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmetele arutati uuesti valitsuse 2. septembri kabinetinõupidamisel ning arutelud jätkuvad.

Valitsus kiitis 22. aprilli istungil heaks *Eesti seisukohad palkade läbipaistvuse direktiivi eelnõu kohta,* mille eesmärk on tõhustada liikmesriikides naistele ja meestele sama, võrdse ja võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise nõude täitmist, luues palkade läbipaistvuse miinimumstandardid ning tugevdades asjakohaseid õiguskaitsemehhanisme.

Valitsus kiitis 27. mai istungil heaks *töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu,* millega katsetatakse jaekaubanduses 2,5 aasta jooksul paindlikku tööaja kasutust võimaldavaid muutuvtunni kokkuleppeid. Sellised kokkulepped aitavad tööandjatel paindlikumalt oma töötajate tööaega korraldada ning tulla paremini toime tingimustes, kus hooaja tõttu võivad töömaht ning tööjõuvajadus ajutiselt muutuda. Ametiühingute ja tööandjate esindajad töötasid koos välja muutuvtunni kokkulepete kasutamise tingimused, tagades, et esindatud on nii töötajate kui ka tööandjate huvid. Riigikogu võttis seaduse vastu 25. novembril ning seadus jõustus 15. detsembril. Muutuvtunni kokkulepete regulatsioon on kehtestatud tähtajalisena (kuni 14. juuni 2024), mis võimaldab enne perioodi lõppu koos tööturu osalistega selle mõjusid hinnata ning otsustada, kas muutuvtunni kokkulepete sõlmimist on otstarbekas pikendada või laiendada ka teistele sektoritele.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister esitas 2. juunil *siseministrile analüüsi ja ettepanekud kvalifitseeritud välistööjõu tõhusama kaasamise kohta.*

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri eestvedamisel valmisid 8. oktoobril *analüüs ja ettepanekud Euroopa Liidu autentimisvahendit omava isiku Eesti avaliku sektori e-teenuste kasutamise võimekuse tagamise kohta.* Ettepanekud kirjeldavad, kuidas võimaldada tulevikus ELi kõrge usaldusväärsusega autentimisvahendit omavatele piiriülestele kasutajatele ligipääs Eesti avalikele e-teenustele.

3.3.2.5 Riigi rahandus ja maksupoliitika

Valitsuse 29. aprilli istungil kiideti heaks *riigi eelarvestrateegia aastateks 2022–2025.* Järgmise aasta riigieelarve kulutuste maht on üle 13,8 miljoni euro, mida on 5 protsenti rohkem kui 2021. aasta eelarves. Suureneb kaitse-eelarve ja kaitsekulud püsivad üle 2% SKPst. Euroopa Liidu vahendite abiga teeb Eesti aastatel 2022–2024 investeeringuid kokku 8 miljardi euro ulatuses. Samas võttis valitsus nii eelmise eelarvestrateegiaga võrreldes kui ka majandusprognoosi suhtes ambitsiooni liikuda kiiremini edasi puudujäägi vähendamisega. 2022. aasta struktuurne puudujääk kahaneb 3,4% juurde ning 2025. aastaks peab puudujääk vähenema 1,6%ni SKPst. Alates 2024. aastast täidab Eesti taas ka Euroopa Liidu eelarve-eesmärke. Muu hulgas otsustas valitsus kokku hoida valitsussektori majandamis- ja tööjõukuludes, mis aitab kiiremini eelarvetasakaalu poole liikuda, ent võimaldab järgmisel aastal tuua defitsiiti suurendamata kolm protsenti suurema palgafondi õpetajatele, kultuuritöötajatele ja sisejulgeolekule. Näiteks õpetajate prognoositav keskmine palk on tuleval aastal 1586 eurot.

Valitsuse 17. juuni istungil kinnitati Euroopa Liidu taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite kasutamiseks koostatud Eesti *taastekava.* Kinnitatud kava toetusmaht on üle 982 miljoni euro, kuid lõplik maht sõltub Eesti majanduse käekäigust võrdluses teiste Euroopa Liidu riikidega.

3.3.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri eestvedamisel valmistatakse ette *välistalentide kaasamise tegevuskava,* et kõrgemat lisandväärtust loovate välisspetsialistide kaasamisega leevendada kvalifitseeritud tööjõu puudujääki info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning loodus- ja täppisteaduste valdkonnas. Valitsus arutab tegevuskava 2022. aasta alguses.

Valitsuskabineti arutelu ootel on ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri esitatud *analüüs ja ettepanekud iduettevõtluse ökosüsteemi edasise arendamise kohta.* Tehtud analüüsi tulemusel on tuvastatud, et jätkuvalt on vaja tegeleda nii sidusama ja koostööaltima iduettevõtluse ökosüsteemi ja teenuste arendamisega, targa immigratsiooni ja talentide siia meelitamisega, kapitali kättesaadavuse parandamisega kui ka teadmus- ja süvatehnoloogiamahuka iduettevõtete ökosüsteemi arendamisega. Probleemiks on puudulikud valdkondlikud teenused teadmus- ja süvatehnoloogiamahukatele ettevõtetele, vastava kogemusega investorite vähesus, madal tehnoloogiasiirde võimekus ülikoolide juures, jne.

Haridus- ja teadusministri eestvedamisel on välja töötatud *teadlaste sektoritevahelise liikumise soodustamise põhimõtted*. Nende eesmärk on suurendada teadusasutuste motivatsiooni rakenduslikuks teadustegevuseks ning soodustada teadmussiiret era- ja avalikus sektoris. Struktuurivahendite rakendamise õigusliku raamistiku valmimisel on valmidus toetuse andmise tingimused kiirelt ette valmistada.

Ettevalmistamisel on *konkurentsiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu,* millega võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1 (nn ECN+ direktiiv), mille eesmärk on anda ELi liikmesriikide konkurentsiasutustele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 tulemuslikuks kohaldamiseks vajalikud volitused, ressursid ja sõltumatuse tagatised. ECN+ direktiivi eesmärgipäraseks ülevõtmiseks kehtestab muutmisseadus uue valdkonnaspetsiifilise erihaldusmenetluse – konkurentsijärelevalvemenetluse – tervikregulatsiooni. Eelnõu esitati kooskõlastamisele detsembris ning esitatakse Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks 2022. aasta I kvartalis.

Ettevalmistamisel on *füüsilise isiku maksejõuetuse seaduse ning saneerimisseaduse ja pankrotiseaduse muutmise seaduse eelnõu*, millega tehakse füüsilise isiku maksejõuetusmenetlustes mitmeid põhimõttelisi muudatusi, millega muudetakse füüsilise isiku maksejõuetusmenetlused kiiremaks, tõhusamaks, kõikidele osalistele vähem kulukaks, füüsilisest isikust võlgnikule sobivamaks ja nüüdisaegsemaks. Samuti muudetakse saneerimisseadust tulenevalt maksejõuetuse ja saneerimise direktiivi ülevõtmise vajadusest. Eelnõu esitatakse Vabariigi Valitsusele heakskiitmiseks 2022. aasta esimeses kvartalis.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri eestvedamisel on valmimas *analüüs ja ettepanekud riigi äriühingute teadus- ja arendustegevuse (TA) investeeringute suurendamiseks (osana riigi osaluspoliitikast).* Dokumendianalüüsi ning küsitlusega on välja selgitatud riigi äriühingute vajadus TA-investeeringute tegemise järele. Riigi omanduses on nii äriühinguid, mille põhitegevuseks on TA-tegevus, kui ka selliseid, mille põhitegevust TA-tegevus võib oluliselt toetada, aga ka selliseid, millel TA-tegevusega puutumus puudub. Jätkub arutelu, kas ja mis tingimustel käsitleda riigi äriühingute TA-investeeringute suurendamise soovitust riigi osaluspoliitika dokumendis.

Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava ning selle lisaks olev Ida-Virumaa õiglase ülemineku kava esmased eelnõud valmisid sügisel. Oktoobris said kõik huvilised avalikul konsultatsioonil oma ettepanekuid esitada. Läbirääkimised kava eelnõude üle

on Euroopa Komisjoniga veel käimas. Planeeritud on kavad ametlikult esitada Euroopa Komisjonile 2022. a II kvartalis.

Haridus- ja teadusministri eestvedamisel on doktoriõppe reformi osana valmimas *toetuse andmise tingimused teadmussiirdedoktorantuuri toetamiseks*. Tegevuste käivitamiseks oodatakse ka siin struktuurivahendite rakendamise õigusliku raamistiku valmimist.

Majandus- ja taristuministri ning keskkonnaministri koostöös on valmimas *vesiniku väärtusahela meetme toetuse andmise tingimused.* Tegevuste käivitamiseks oodatakse taaste- ja vastupidavusrahastu õigusliku raamistiku valmimist.

Analüüs ja ettepanekud kohalike teede teehoiu rahastamisvajaduse kohta lähtudes kohalike teede inventeerimise tulemustest on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis ette valmistatud. Ettepanekute aluseks olev uuring „Kohalike teede teehoiu rahastamisvajadus ja eelarve stsenaariumide mõjud" tehti Riigikantselei, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Transpordiameti ja Eesti Linnade ja Valdade Liidu koostöös. Uuringu eesmärk oli kohalike teede inventeerimise jätkutegevusena analüüsida kohalike teede teehoiu rahastamisvajadust, sh tee seisundinormidest lähtuvalt nii teede hooldamiseks kui ka investeeringuteks vajalikke kulutusi.

Analüüs ja ettepanekud lennundusvaldkonna toetusmeetmete kohta on ettevalmistamisel. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostöös lennundussektori ettevõtjate, lennundusklastri ja Euroopa Komisoniga plaanis 2021. aasta sügisel läbi viia konsultatsiooni ning valdkonna arenguvõimaluste arutelu. Eesmärgiks on välja selgitada sobivaim Eesti olusid arvestav lahendus sektori arengu toetamiseks ja langetada põhimõttelised strateegilised otsused, mille alusel saab kujundada ka toetusprogrammi valitsustasandi eelneval heakskiidul. Toetus on suunatud pigem arendustegevusse ja uute teenuste turuletoomisele (nt mehitmata lennunduse potentsiaali ärakasutamine), mitte lennuühendustele ja ühenduvusele. Kohtumine Euroopa Komisjoni esindajate osavõtuga lükkus COVID-19 leviku tõttu edasi veebruari 2022.

Riigiteede teehoiukava 2022–2030 koostatakse ja ajakohastatakse vastavalt vajadusele igal aastal, tuginedes riigi eelarvestrateegias teehoiuks kavandatud vahenditele. Teehoiukava koosneb tekstilisest osast, finantsplaanist, mis sisaldab teedevõrgu säilitamiseks ja arendamiseks vajalike tegevuste kulusid aastate kaupa, ning üleeuroopalisse transpordivõrgustikku (edaspidi TEN-T – Trans-European Transport Network) kuuluvate riigimaanteede ehitus- ja rekonstrueerimisobjektide nimekirjadest. Teehoiukavas antakse ülevaade teehoiu rahastamise alustest ning kavandamise põhimõtetest, mis määravad teehoiutööde järjekorra Eesti riigimaanteedel. Kirjeldatakse teedevõrgu säilitamis- ja arendamiskuludest tehtavaid töid ning analüüsitakse nende vajadust ja mahtu. Lisaks finantsplaani selgitusele kirjeldatakse lühidalt või viidatakse teehoiu korraldamise metoodikatele ja juhenditele. Tutvustatakse maanteevõrgu üldandmeid, riigimaanteede seisukorda ning seisundi muutusi viimastel aastatel ning antakse ülevaade katete keskmisest vanusest sõltuvalt maantee liigist. Kuna kehtiva riigiteede teehoiukava 2021–2029 aastaks 2022 kavandatud teehoiu investeeringute maht ei muutunud, siis riigiteede teehoiukava 2022–2030 valitsusele heakskiitmiseks ei esitata.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister on ette valmistamas *e-Residentsuse jätkustrateegiat (sh jätkusuutliku rahastuse kokkulepe).* Kestliku rahastuse otsustas valitsus riigi eelarvestrateegia 2022–2025 koosseisus kevadel. Jätkustrateegia tööversioon valmib detsembris, millele järgneb ministritevaheline arutelu 2022. aastal.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister on ette valmistamas *viimase miili toetusmeetmeid.* Läbi on viidud avalik konsultatsioon KOVide ja sideettevõtjatega toetusmeetmete elluviimise

põhimõtete teemal. Valminud on Statistikaameti analüüs aastaringses kasutuses olevatest aadressidest, mis vajaksid toetust juurdepääsuvõrkude rajamisel, ning selle analüüsi põhjal jaotati eelarve KOVide vahel. Samuti on ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister palunud KOVidel 7. jaanuariks 2022 esitada prioriteetsed piirkonnad, kuhu peaks esmajärjekorras toetusega lairibaühendusi looma. Taaste- ja vastupidavusrahastust ettenähtud 24,29 miljoni euro kasutamist reguleeriv toetusmeetme tingimuste määrus on kavas kooskõlastamiseks saata 2022. aasta alguses ning seejärel avada esimene taotlusvoor. 2023. aastal on kavas alustada Euroopa Regionaalarengufondist (ERF) eraldatud 45 miljoni euro kasutamise ettevalmistamist.

Ühe osana eelarverevisjoni elluviimisest on koostatud *avaliku sektori investeeringute juhtimise tõhustamiskava*, millega esitatakse konkreetsed ettepanekud investeeringute paremaks juhtimiseks. Tõhustamiskava analüüs ja ettepanekud on valminud koostöös OECD ekspertidega ning juhtrühm on selle käesoleva aasta 26. mail heaks kiitnud. Ettepanekud, mille põhiliseks fookuseks on investeeringute läbipaistvuse ja investeerimisotsuste kvaliteedi parandamine, on kavas esitada valitsuse kabinetinõupidamisele 2022. aasta alguses.

Keskkonnaministeeriumi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koostöös alustati 2021. aastal *vesinikkütuste kasutuselevõtu tegevuskava* koostamist. Tegevuskava valmib 2022. aasta I kvartalis.

Hea kaevandamistava alused on ettevalmistamisel ja valmivad 2022. aasta kevadel.

Siseministeerium on ette valmistanud ettepanekud *välismaalaste seaduse muutmise seaduse eelnõu (töö- ja õpiränne)* koostamiseks. Eelnõu ettevalmistamine on võtnud oodatust rohkem aega ning sellega jätkatakse 2022. aastal.

Valminud on analüüs ja ettepanekud rahapesu, sealhulgas Eesti investeerimiskeskkonna ärakasutamise ja terrorismi rahastamise vastase võitluse tõhustamiseks vajalike täiendavate regulatiivsete muudatuste kohta. Rahandusministeerium töötas välja eelnõu rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmiseks, et maandada viimasel ajal plahvatuslikult kasvanud krüptovarade ja sellega seonduva investeerimiskeskkonna ärakasutamise ja terrorismi rahastamise riske. Eelnõu valmis koostöös turuosaliste ja järelevalveasutustega ning see plaanitakse esitada valitsuse istungile 2022. aasta jaanuaris. Krüptovara valdkonnas teenust pakkuvatele ettevõtetele kehtestatakse nende usaldusväärsust suurendavad nõuded ning nähakse ette meetmed nende koostöö parandamiseks riigiga.

Regionaalsete nõukogude kontseptsiooni vallas valdkonnapoliitika ja regionaalarengut toetavate meetmete seostamiseks tasakaalustatud regionaalse arengu ja regionaalsete vajaduste eesmärkidega on Rahandusministeerium koostanud analüüsi ja ettepanekud, mis on plaanis esitada valitsuskabinetile 2022. aasta jaanuaris. Ettepaneku kohaselt tuleb järgmise sammuna ette valmistada katseprojekti kava regionaalsete arengulepete ja nõukogude testimiseks.

Keskkonnaministeerium on ette valmistanud *analüüsi ja ettepanekuid Rapla ning Pärnu maakonna maavarade maakonnaplaneeringu teemaplaneeringute koostamise algatamise vajalikkuse kohta.* Võttes arvesse Rail Balticu raudtee ehitamise vajadusi ning riigi teetööde mahtu, ei saa Raplamaal ega Pärnumaal varustuskindlust kõrgemargilise ehituslubjakiviga aastani 2030 lugeda rahuldavaks. Ehitusmaavaradega varustatuse tagamiseks Raplamaal ja Pärnumaal tuleb pöörata tähelepanu pikemale perspektiivile, mistõttu on teemaplaneeringute koostamine vajalik. Keskkonnaministeerium esitab taotluse teemaplaneeringu algatamise kohta juulis 2022.

Majandus- ja taristuminister esitab valitsusele *avaliku raudteeinfrastruktuuri arendamist suunava tegevuskava 2021–2028.* Tegevuskava eesmärk on anda avaliku raudtee majandajatele, rahastajatele, raudteeveoettevõtjatele ja teistele raudtee kasutajatele ülevaade avalikul raudteel kavandatavatest arendus- ja remonttöödest ning selleks planeeritavatest vahenditest aastatel 2021–2028.

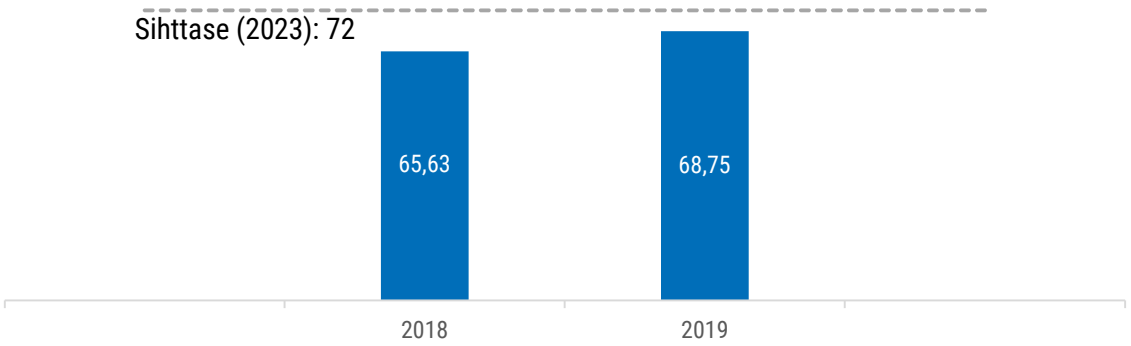
3.4 Roheline Eesti

Foto: Ander Adami

3.4.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

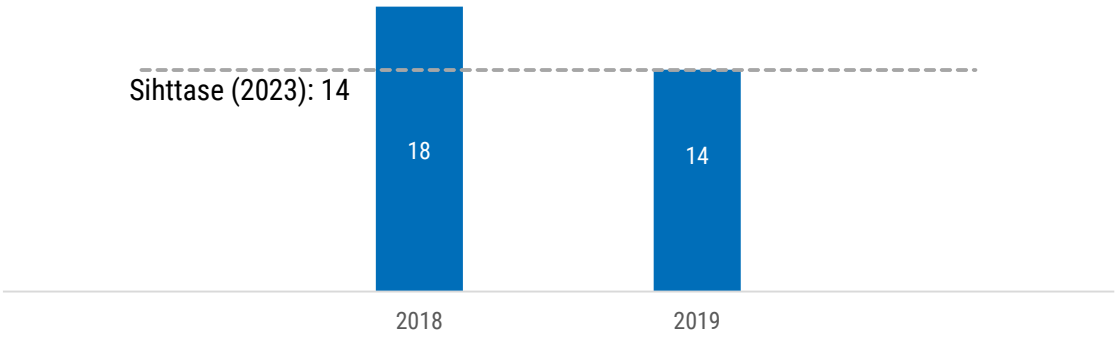
Joonis 8. Keskkonnatrendide indeks

Allikas: Statistikaamet

Indeks näitab paranevate keskkonnatrendide osatähtsust Eesti säästva arengu keskkonnavaldkonna näitajates. Kokku hinnatakse 32 näitaja trende võrdluses baasaastaga. Keskkonnatrendide indeks on ootuspäraselt kasvutrendis, mis näitab, et keskkonnapoliitika kujundamise ja rakendamisega liigutakse kokkulepitud tulemuste suunas.

Joonis 9. Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus (mln t CO_2-ekvivalenti)

Allikas: Keskkonnaministeerium

Eesti kasvuhoonegaaside (KHG) koguheide oli 2019. aastal ligikaudu 14,7 miljonit tonni CO_2-ekvivalenti (CO_2-ekv) ilma maakasutuse ja metsanduse (LULUCF) sektorita. Koos LULUCFiga oli Eesti KHG netoheide ligi 14 miljonit t CO_2-ekv. Võrreldes 1990. aastaga on Eesti KHG koguheide vähenenud 64%. Arvestades LULUCF sektorit on vähenemine 63%. Sellest vähenemisest kolmandik toimus 2019. aastal.

3.4.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

3.4.2.1 Loodus

Valitsus kiitis 11. märtsil heaks *keskkonnavaldkonna arengukava koostamise*. Arengukavasse integreeritakse keskkonna eri alavaldkonnad, sellega korrastatakse ning seotakse tervikuks keskkonnavaldkonna keskpikk vaade (aastani 2030). Keskkonnavaldkonna arengukavas kirjeldatakse hetkeolukorda ja trende, analüüsitakse peamisi probleeme ning kitsaskohti, sõnastatakse iga alavaldkonna eesmärgid ja seatakse tulemuste ning poliitika mõju hindamisteks mõõdikud. Seeläbi korrastatakse keskne strateegilise planeerimise vaade keskkonnavaldkonnas.

Valitsuse 12. aprilli kabinetinõupidamisel andis keskkonnaminister ülevaate *metsanduse arengukava strateegilisest mõjude hindamisest*. Tööd alustanud uue juhtkogu ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise programmi koostamisega on arengukava koostamine nüüdseks täies hoos ja 2022. aasta sügisel esitab Keskkonnaministeerium arengukava eelnõu valitsusele.

Keskkonnaminister kinnitas 1. novembril *riigi- ja erametsas vääriselupaikade inventeerimise tegevuskava* ja andis 9. detsembril valitsusele *vaheülevaate vääriselupaikade inventeerimise kohta*. Lähtuvalt nimetatud tegevuskavast tuleb inventeerida vääriselupaigad riigi- ja erametsas, et säiliksid väärtuslikud metsaalad ja loodusmetsa killud. Erametsades on vääriselupaikade inventeerimine planeeritud aastatesse 2022–2023. Inventeerimisele eelnevalt töötatakse välja metoodika, mis hõlmab andmete töötlemist ja potentsiaalsete alade valimist, millest inventeerimise vajadus sõltub. Vajadusest tulenevalt hinnatakse ka inventeerijate koolituse vajadusi. Riigimetsas viib vääriselupaikade inventeerimist läbi Riigimetsa Majandamise Keskus, kellel on tegevuskava kohaselt plaanis inventeerimine lõpetada 2022. aastal. Lõpparuanne esitatakse nii riigi- kui ka erametsade vääriselupaikade inventeerimise kohta hiljemalt 2023. aasta 15. detsembriks.

Analüüs ja ettepanekud Eesti ehitussektoris madalsüsinikehituse põhimõtete rakendamise kohta valmivad detsembri lõpuks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Tallinna

Tehnikaülikooli koostöös. Tulemusena luuakse Eestile kohandatud printsiibid ehitiste keskkonnamõju (süsinikujalajälje) hindamiseks. Tekib põhiliste ehitusmaterjalide CO_2-jalajälje andmebaas, süsinikujalajälje arvutuse lihtsustatud tööriista prototüüp ning formuleeritakse poliitilised suunised tulemuste rakendamiseks.

3.4.2.2 Kliimapoliitika

Keskkonnaminister allkirjastas 22. veebruaril *kliimamuutuse leevendamise ja sellega kohanemise kavade koostamise meetme* toetuse andmise tingimused ja taotlusvooru avamise käskkirja. Taotlusvooru raames on kohalikel omavalitsustel võimalus lisada kliima- ja energiavaldkond olemasolevasse arenguplaani või koostada eraldi kava konkreetse piirkonna jaoks. Taotlusvoor oli Keskkonnainvesteeringute Keskuses avatud 26. veebruarist 26. aprillini. Kohalike omavalitsuste huvi toetuse vastu oli oodatust suurem. Rohepööre Eestis saab toimuda vaid kohalike omavalitsuste panusega. Kohalikud omavalitsused toovad rohepöörde võtmetegijatena kokku inimesed, kogukonnad, ettevõtted ja avalikud teenused.

Valitsus otsustas 25. veebruaril *pikendada „Riigi jäätmekava aastateks 2014–2020"* kuni uue riigi jäätmekava kehtestamiseni. Uus riigi jäätmekava on osa uuest koostatavast tulemusvaldkonna „Keskkond" arengukavast, mis seob katusdokumendina kõik keskkonnavaldkonna senised kitsamad alavaldkondade strateegilised arengudokumendid üheks tervikuks. Jäätmekava integreeritakse tulemusvaldkonna arengukavaga.

Valitsuse 25. märtsi kabinetinõupidamisel tutvustas riigihalduse minister *analüüsi ja ettepanekuid kohaliku kasu instrumendi kohta*. Valitsus andis ministeeriumidele suunised ettevõtlustegevusega kaasneva kohaliku kasu õiguslike regulatsioonide loomiseks, mis annavad tulevikus täpsema raamistiku arendustest tulenevate mõjude hüvitamiseks kohalikule kogukonnale nn taluvustasu näol. Loodav valdkondlik regulatsioon tagaks osaliste võrdse kohtlemise, õiguskindluse, kokkulepete läbipaistvuse, võimaluse paindlike kokkulepete sõlmimiseks ning soodustaks osaliste nõusolekul majandustegevust selleks sobivas asukohas.

Valitsus võttis 3. juuni kabinetinõupidamisel teadmiseks keskkonnaministri tutvustatud *ohtlike jäätmete valdkonnaga seotud* riigi kohustused ja rahastusvajadused. Riigil lasub kohustus tagada ohtlike jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise korraldamine. Tagatud peab olema valmidus ohtlikke jäätmeid vastu võtta ja vajaduse korral erakorralistele olukordadele reageerida, kui ohtlike jäätmete eraturg mingil põhjusel ei toimi ning tekib vajadus korraldada ohtlike jäätmete erakorraline ladustamine või ladestamine. Sel eesmärgil arendatakse täiendavalt edasi Vaivara ohtlike jäätmete käitluskeskust, mh kaasates õiglase ülemineku fondi ressursse ja võttes suuna laiemalt ringmajandava käitluskeskuse loomiseks.

Valitsus kiitis heaks majandus- ja taristuministri *ettepaneku energiamajanduse arengukava koostamiseks.* Arengukava seab fookusesse kohaliku taastuvenergiatootmise ja energiatõhususe suurenemise, tagades samas Eesti energiajulgeolekut. Arengukava hõlmab aastaid 2025 kuni 2035, visiooniga aastani 2050.

Avaliku sektori hoonete energiatõhususe meetme toetuse andmise tingimused kohaliku omavalitsuse hoonete energiatõhususe parandamiseks on ette valmistatud. Taotlemine avaneb 2022. aasta esimeses kvartalis. Keskvalitsuse hoonete energiatõhususe suurendamise alameetme raames toetati energiasäästu investeeringuid 9,2 miljoni euroga ning leevendati toetuse tingimusi tulenevalt COVID-19 mõjust tingitud seadmete ja materjalide tarneraskustest.

3.4.2.3 Energeetika

Valitsuse 8. aprilli kabinetinõupidamisel andis keskkonnaminister *ülevaate tuumaenergia kasutusele võtmise võimalustest* ja tegi ettepaneku *tuumaenergia töörühma moodustamiseks*. Valitsus kiitis ettepaneku heaks. Keskkonnaminister moodustas tuumaenergia töörühma aprillis. 2021. aastal on toimunud neli kohtumist ning teemasid käsitletakse vastavalt kinnitatud töökorraldusele ja -plaanile. Töörühma sisuline töö korraldatakse vajaduse korral valdkondlikes alltöörühmades, kuhu on kaasatud konkreetses valdkonnas pädevust omavate ministeeriumide, ülikoolide, huvirühmade ja erialaliitude esindajad. Esimene vahearuanne ja ülevaade töörühma tegevustest esitatakse Vabariigi Valitsusele 2022. aasta septembris, lõpparuanne valmib eelduslikult 2024. aasta II pooles.

Valitsuse 29. aprilli kabinetinõupidamisel tutvustas majandus- ja taristuminister *ettepanekut riigikaitseliste kõrguspiirangute Lääne-Eestis leevendamise kohta*. Teel kliimaneutraalsuse poole on Eesti võtnud eesmärgiks suurendada 2030. aastaks taastuvelektri tootmist vähemalt kaks korda. Tuuleenergia tootmisseadmetesse investeerimine on kulutõhus viis taastuvelektrit toota ning parima hinnaga saame seda taastuvelektrit paljude projektide konkurentsis. Praegu on riigikaitseliste kõrguspiirangute tõttu olnud tuuleparkide arendamiseks sobilik 21% Eesti maismaast. Valitsus otsustas kiita heaks lahenduse, millega avaneb riigikaitselistest kõrguspiirangutest täiendavalt 44% suurune ala Eesti maismaast (*ca* 20 000 ruutkilomeetrit). Mõistagi on lisaks riigikaitselistele kõrguspiirangutele tuuleparkide rajamisel vajalik arvestada ka teiste piirangutega ning kitsendustega.

Valitsus kinnitas 6. mail *määruse „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri" muudatused*, millega sätestati uued elektri varustuskindluse tagamise põhimõtteid. Kui igal aastal tehtav ning 10 aastat ette vaatav analüüs näitab, et meil on ettenähtavas tulevikus tekkimas varustuskindlusega probleeme, hangitakse varustuskindluse tagamiseks reservelektrijaam.

Valitsus kinnitas 2. septembri kabinetinõupidamisel majandus- ja taristuministri *ettepanekud avaliku sektori asutuste elektritarbimise üleviimiseks taastuvenergiale, et seeläbi soodustada toetustevabu uusi taastuvenergia investeeringuid.* Avaliku sektori osa moodustab hinnanguliselt kümnendiku kogu Eesti elektritarbimisest. Seetõttu on ka avalikul sektoril suure energiatarbijana mõistlik anda pikaajaliste taastuvenergia ostulepingutega kindlust tulevikuinvesteeringuteks. Pikaajalised (seitse ja rohkem aastat) taastuvelektri ostulepingud pakuvad investoritele ja finantseerijatele toetustega sarnast garantiid ja tarbijatele pikaajalist stabiilset turuhinnast soodsamat taastuvelektrihinda.

Valitsus otsustas 2. septembril algatada *elektrituruseaduse muutmise seaduse eelnõu*, et võtta üle elektrienergia siseturu direktiiv. Seaduse muutmise eesmärk on tugevdada läbipaistva ja konkurentsile avatud elektrituru toimimist ning suurendada hajatootmise võimalusi.

Valitsuse 18. novembri kabinetinõupidamisel andis majandus- ja taristuminister *ülevaate Eesti elektrisüsteemi Euroopa Liidu elektrivõrkudega sünkroniseerimise edenemisest 2021. aastal.* Balti riikide ja Poola elektri põhivõrguettevõtjad (Eestis Elering AS) on sünkroniseerimise projekti tegevuste elluviimisega graafikus: suurem osa suurhankeid on läbi viidud ning tööde teostamise lepinguid sõlmitud. Samuti on saadud rahastusotsused enamikule vajalikust ELi kaasrahastusest. Viimase puuduoleva investeeringupaketi suhtes esitati Euroopa Komisjonile 18. oktoobril rahastustaotlus (kogu taotletav toetuse maht 178 miljonit eurot, Eesti osa taotlusest 27,5 miljonit eurot, taotletav toetuse määr 75%). Projekti lõpptähtajaks on 2025. aasta lõpp.

Valitsuse 25. novembri kabinetinõupidamisel andis majandus- ja taristuminister ülevaate *Eesti vetes ja Läänemeres energiavõrgu arendamise kohta.* Selleks, et meretuuleenergia kasutuselevõttu hoogustada, on valitsemissektoril koostöös erinevate huvipooltega ellu viimisel või algatamisel mitmeid initsiatiive (nt mereala planeering, Eesti-Läti ühise meretuulepargi eelarendus, Läänemere energiavõrgu rajamise edendamine). Merealade planeering esitatakse valitsusele kehtestamiseks eeldatavasti 2022. aasta jaanuaris.

Valitsus volitas 25. novembril majandus- ja taristuministrit *korraldama taastuvelektri tootmise vähempakkumise, et toota 450 GWh taastuvelektrit.* Üleeuroopaline kõrge elektrihind tõestab, et oleme jätkuvalt suures sõltuvuses fossiilsetest kütustest. Seetõttu on oluline tuua turule järjest rohkem taastuvelektrit tootvaid seadmeid, mis annavad oma panuse nii Eesti kliimaeesmärkide saavutamisse kui ka elektrihindade vähendamisse.

Ülesande *taastuvenergeetika kavandamise edendamiseks ja planeeringute koostamise aluseks vajaliku keskkonnainfo tagamine ja vajaminevate analüüside tegemine* raames valmib 2022. aasta septembris üle-eestiline maismaalinnustiku analüüs, mille tulemused aitavad loodusväärtusi kahjustamata ja rahvusvahelisi kohustusi arvesse võttes paremini planeerida maismaale potentsiaalseid tuuleenergia alasid. Omavalitsustele ja planeerijatele koostas Keskkonnaamet maismaatuuleparkide planeerimiseks algsed kriteeriumid ja Keskkonnaagentuur kaardikihid, mille põhjal on võimalik teha ära eeltöö tuuleenergia alade planeerimiseks lähtuvalt looduskaitsealustest objektidest. Eesmärk on kiirendada protsessi olukorras, kus kõigil omavalitsustel pole võimalik nendeks töödeks eksperte palgata.

3.4.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Haridus- ja teadusministri eestvedamisel tehakse *rohetehnoloogia teadmuskeskuse käivitamise taustaanalüüs*, mille põhjal sündiv keskuse asutamise ettepanek esitatakse valitsusele heakskiitmiseks märtsis 2022. a. Rohekeskus luuakse koostöös ülikoolidega, et arendada, katsetada ja rakendada läbimurdelisi rohetehnoloogiaid Eesti tingimustes.

Analüüs ja ettepanekud avaliku sektori hangetes sekundaarmaterjalide kasutamise võimaluste laiendamise kohta on ettevalmistamisel ja esitatakse valitsusele heakskiitmiseks jaanuaris 2022. a.

Analüüs ja ettepanekud ehitus- ja lammutusjäätmete ringlussevõtu soodustamise kohta on ettevalmistamisel ja esitatakse valitsusele heakskiitmiseks jaanuaris 2022. a.

Jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja tubakaseaduse muutmise seaduse eelnõu (Euroopa Parlamendi ja nõukogu teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise direktiivi ülevõtmine) on ettevalmistamisel ja esitatakse valitsusele heakskiitmiseks 2022. aasta kevadel.

Keskkonnaministeerium koostas aruande „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ elluviimisest, mis pärast kooskõlastusringi esitatakse 2022. aasta alguses valitsusele heakskiitmiseks. Aruande põhjal saab Riigikogu algatada *„Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ muutmise*.

Riigihangete seaduses on § 77 lõigete 6 ja 7^1 alusel loodud põhimõte ja volitusnorm *keskkonnahoidlike maanteesõidukite direktiivi ülevõtmiseks.* Direktiiv võetakse üle keskkonnaministri määrusega. Sellele lisaks täiendatakse riigihangete registrit ja luuakse hankijatele täiendav juhend, kuidas keskkonnahoidlikke maanteesõidukeid nõuetekohaselt

hankida ja mida silmas pidada (CO_2, teatud saasteainete heide, kütuse liigid). Määruse jõustumine on planeeritud 2022. aasta I kvartalisse.

Vähese heitega sõidukite kasutuselevõtu soodustamise meetme kujundamiseks telliti täiendav uuring, mistõttu tegevus lükkub osaliselt 2022. aastasse. Käimas on vähese heitega sõidukite meetme kriteeriumide välja töötamine, milleks on kokku kutsutud töögrupp, kus osalevad Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Keskkonnainvesteeringute Keskuse ja Transpordiameti eksperdid. Alustatud on meetme määruse koostamisega.

Ida-Viru tegevuskava 2030 eelnõu esitab riigihalduse minister valitsuskabineti nõupidamisel arutamiseks koos regionaalse arengu tegevuskavaga 2022. aasta alguses.

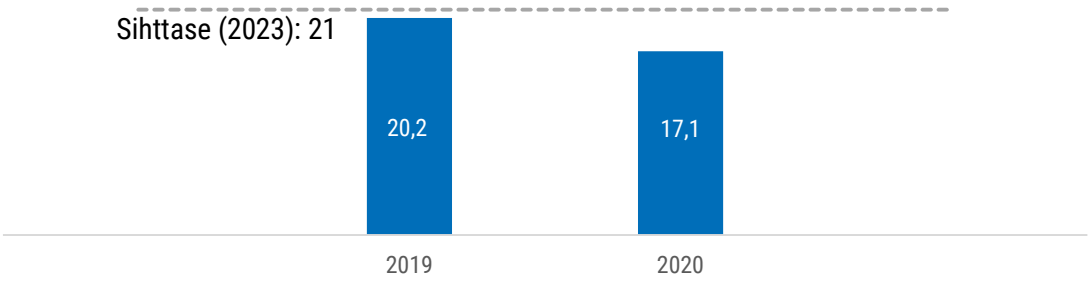
3.5 Haritud ja nutikad inimesed

Foto: Renee Altrov

3.5.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

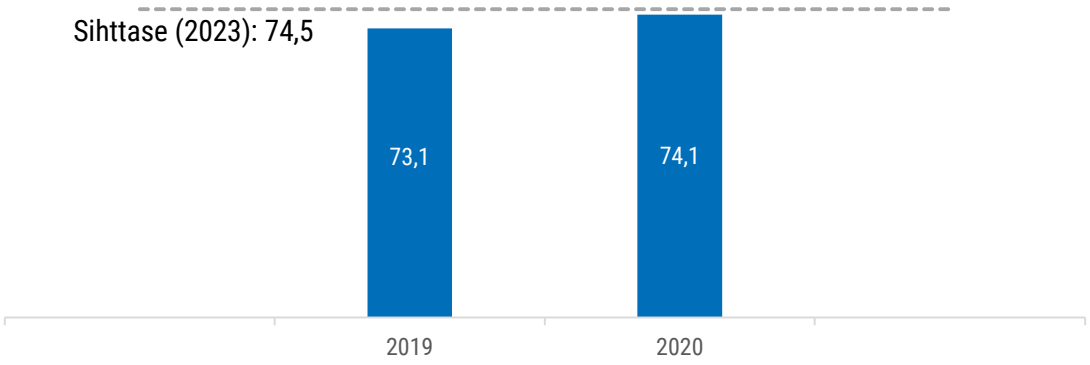
Joonis 10. Täiskasvanute (25–64-aastaste) elukestvas õppes osalemise määr formaal- ja mitteformaalõppes (%)

Allikas: Statistikaamet

Täiskasvanute osalus elukestvas õppes suurenes enne COVID-19 kriisi viimase viie aasta jooksul märkimisväärselt. Kui 2014. aastal oli täiskasvanute (25–64 a) elukestvas õppes osalus 11,5%, siis 2019. aastal oli see juba 20,2%, olles peaaegu saavutamas 2023. aastaks seatud sihttaset. Pandeemiast tingituna langes 2021. aastal elukestvas õppes osalemise määr 17,1%-ni, kuid pandeemia tegelikku mõju näeb järgnevate aastate osalusmäära hindamisel.

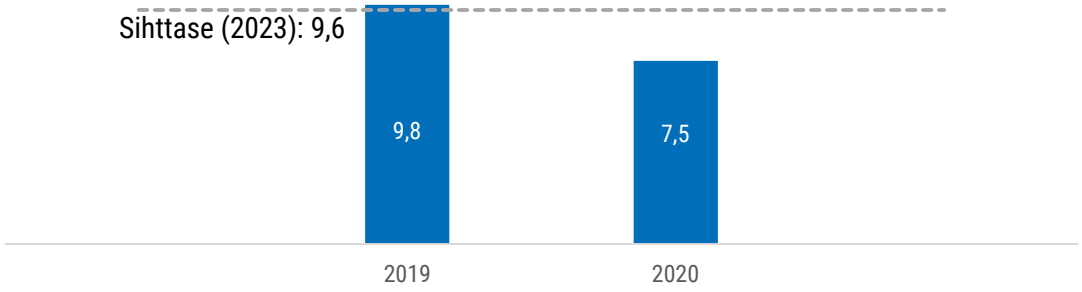
Joonis 11. Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64-aastaste) osakaal (%)

Allikas: Statistikaamet

Positiivse trendina on hoolimata COVID-19 pandeemia mõjust eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64 a) osakaal jätkuvalt tõusutrendis. Kui 2019. aastal oli kõnealune näitaja 73,1%, siis 2020. aastal oli see 1 protsendipunkti võrra suurem ehk 74,1%. 2020. aasta näitaja on peaaegu saavutamas 2023. aastaks püstitatud eesmärki.

Joonis 12. Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal (%)

Allikas: Statistikaamet

Kui 2019. aastal oli madala haridustasemega mitteõppivate noorte (18–24 a) osakaal 9,8%, siis 2020. aastal oli see positiivse trendina märkimisväärselt langenud, saavutades 2020. aastal tulemuseks 7,5%. Siiski on siin märkimisväärne sooline erinevus. Kui madala haridustasemega mitteõppivaid noori naisi (18–24 a) oli 2020. aastal 5,8%, siis mehi 9,2% ehk 1,6 korda rohkem. Positiivse trendina saab siiski märkida, et 2020. aasta tase on märkimisväärselt parem tulemus, kui esialgu 2023. aasta sihttasemeks seati.

3.5.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

3.5.2.1 Haridus ja teadus

Haridus- ja teadusminister kuulutas 15. aprillil lasteaedadele ning koolidele vastava katseprojekti raames välja täiendava *konkursi kvalifitseeritud lisaõpetaja palkamiseks*. Projektis saavad osaleda lasteaiad ja koolid, kus rühmas või klassis õpivad muu kodukeelega lapsed ning soovitakse parandada laste eesti keele õppe kvaliteeti. Meetme eelarveks on 2022. aastal kavandatud 1,5 miljonit eurot. Aasta lõpu seisuga töötab muu õppekeelega lasteaedade rühmades 153 eestikeelset õpetajat, koolides 40 eestikeelset õpetajat. Katseprojekti tegevused jätkuvad ning õpetajad osalevad neljal koolitusmoodulil aastas.

Haridus- ja teadusministri eestvedamisel töötati aprillis välja *annete arendamise kontseptsioon*, milles sõnastati riikliku andepoliitika eesmärkide ja tegevussuunade üldpõhimõtted. Eesmärgiks on võetud strateegilisem ja terviklikum lähenemine ning läbimõtestatum tegevuste pakkumine annete märkamisel ja väljaarendamisel kõikidel haridustasemetel ning formaal- ja mitteformaalõppes. Kontseptsiooni baasil valmib 2022. aasta jaanuariks *annete arendamise tegevusplaan* koos täpsema ajakavaga.

Aprillis valmisid Haridus- ja Teadusministeeriumis *meede koolide, õpetajate ja õpilaste digivõimekuse suurendamiseks* ning *meede reaalainete vastu huvi suurendamiseks ning programmeerimise ja robootika õpetamiseks algklassides*. Meetmete raames korraldab Haridus- ja Noorteameti koolituskeskus jätkuvalt õpetajatele ja koolide meeskondadele koolitusi ja veebiseminare. Täiendatud on digipädevuse arendamist toetavaid materjale ning välja on töötatud digipädevuse enesehindamise küsimustik õppijatele. Samuti on koolid saanud toetust robootika ja IT-oskuste arendamiseks vajalike seadmete ostuks. Alushariduse töörühm on kindlaks määranud põhimõtted kogumiku loomiseks, mis aitaks õpetajatel programmeerimise, robootika ning muid IT-oskuseid arendada. Lisaks on uuendatud informaatika ainekava põhikoolile ja gümnaasiumile.

Valitsus kinnitas 12. augustil *„Noortevaldkonna arengukava 2021–2035“,* mille eesmärk on noori võrdväärsete partneritena võimalikult hästi mõista ja kaasata, toetada nende osalust otsuste tegemisel ja elluviimisel ning neid võimestada. Arengukava on sündinud koostöös noortega, noortevaldkonna teiste osaliste ja partneritega ning arengukava keskmes on erinevate väljakutsetega noored vanuses 7–26 eluaastat. Uus arengukava on kehtiva „Noortevaldkonna arengukava 2014–2020“ jätkustrateegia.

Valitsus kiitis 8. septembril heaks *õppetoetuste ja õppelaenu seaduse ning sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu*. Eelnõu on oluline osa doktoriõppe reformist, mille eesmärgiks on tagada noorteadlaste järelkasv. Eelnõuga kujundatakse ümber doktoriõppe läbimise ja doktorantide töötamise tingimused, senine doktoranditoetus asendatakse nooremteaduri töötasuga. Teiseks eesmärgiks on kasvatada väljaspool teadusasutusi tehtud doktoritööde arvu (nn teadmussiirdedoktorantuur), mille tulemuseks on doktoriõppe suurem kooskõla erasektori vajadustega ja doktorikraadi suurem väärtustamine ühiskonnas.

Valitsuse 30. septembri istungil kiideti heaks 2022. aasta riigieelarve eelnõu, mis näeb järgmisel aastal ette *7,3-protsendise palgatõusu õpetajatele.* Õpetajate palga alammäär tõuseb uuel aastal 1412 euroni ehk 97 euro võrra senisega võrreldes ning arvestuslik keskmine palk kasvab 1653 euroni. Kokku läheb õpetajate 7,3-protsendine palgatõus maksma 30 miljonit eurot. Aprilli lõpuks lõpetas töö õpetaja järelkasvu tegevuskava koostamiseks moodustatud laiapõhjaline töögrupp. Töögrupi ning Riigikogu kultuurikomisjoni arutelude ja ettepanekute põhjal on Haridus- ja Teadusministeerium koostanud *tegevuskava õpetajate järelkasvu tagamiseks ning õpetajaameti väärtustamiseks.* Täiendavalt on koostatud tegevuskavale 2022. aastaks tööplaan, arvestades Riigikogu ja töögrupi esile toodud arengusuundadega aastani 2026.

Valitsus kinnitas 11. novembril *„Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“*. Arengukavas on tähelepanu all õpetajate, tugispetsialistide ja koolijuhtide järelkasvu tagamine ning nüüdisaegse õpikäsituse ja tipptasemel õppekavade süsteemne rakendamine, samuti formaalse, mitteformaalse ja informaalse hariduse lõimimine. Olulisel kohal on tugiteenuste süsteemi edasiarendamine ning turvalise, kaasava ja liikumist soodustava õppekeskkonna loomine, mis toetab kõiki õppeprotsessis osalejaid. Keskendutakse ka sellele, kuidas vähendada erialase hariduseta või aegunud oskustega inimeste osakaalu ning viia täiendus- ja ümberõppevõimalused paremini kooskõlla tööturu vajadustega.

Valitsus kinnitas 11. novembril *„Eesti keele arengukava 2021–2035“*, mis on jätkuks järgmistele keelepoliitilistele dokumentidele: eesti keele arendamise strateegia (2004–2010), eesti keele arengukava 2011–2017 (2020) ja Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2015 (2017). Arengukava üldeesmärk on tagada eesti keele elujõud ja toimimine Eesti Vabariigis esmase keelena igas eluvaldkonnas, tagada igaühele õigus ja võimalus kasutada Eestis eesti keelt, säilitada ja tugevdada eesti keele staatust, mainet ja eestikeelset kultuuri- ja inforuumi ning väärtustada teiste keelte valdamist. Üldeesmärgi saavutamiseks on seatud kolm alaeesmärki: „Eesti keele staatus on kindel ja maine on hea”, „Eesti keele uurimine on rahvusvaheliselt kõrgel tasemel ning keeletaristu on innovaatiline, avatud ja mitmekesine, eestikeelset oskussõnavara arendatakse koordineeritult”, „Kõik Eesti elanikud valdavad eesti keelt ja väärtustavad teiste keelte oskust”.

Novembris valmis haridus- ja teadusministri eestvedamisel *„Eestikeelse hariduse tegevuskava“,* mille eesmärk kindlustada kõikidele õpilastele kvaliteetne eestikeelne õpe alates alusharidusest kuni kõrgharidusse sisenemiseni. Tegevuskava kirjeldab eestikeelse õppe eesmärke ja põhimõtteid. Tegevuskavas on teemavaldkondadena kaetud asjatundlike õpetajate ning kvaliteetse õppevara ja metoodiliste lähenemiste olemasolu, keeleõppe lisavõimaluste pakkumine, õigusaktide ajakohasus ning kohalike omavalitsuste võimekus eesmärkide saavutamist toetada.

Haridus- ja teadusminister esitas detsembris valitsuskabinetile *memorandumi kõrghariduse rahastamise põhimõtete kohta*, milles analüüsiti kõrghariduse rahastamise valukohti ja tehti ettepanekuid kõrgharidusõppesse lisavahendite kaasamiseks. Kehtiva rahastamissüsteemi raames, kus täiskoormusel eestikeelsel õppekaval õppimine on üliõpilase jaoks tasuta, on kõrgharidusseadust täiendades võimalik teha väiksemaid muudatusi. Memorandumis tehakse ettepanek piirata samal kõrgharidusastmel uuesti tasuta õppimist ning mitmel õppekaval ja mitmes kõrgkoolis samaaegselt õppimist ja lühendada ümberotsustamise aega pärast õppima asumist. Lisaks tehakse ettepanek vabastada tulumaksust nii eraisikute kui ka ettevõtjate annetused avalik-õiguslikele ülikoolidele.

Haridus- ja teadusministri eestvedamisel on välja töötatud *meede eestikeelses koolis muukeelse õppija toetamiseks*. Selle raames toetatakse eesti õppekeelega põhikoolides õppivate eesti keelest erineva emakeelega õpilaste eesti keele oskuse arendamist. 2021. aasta augustis eraldati katsemeetme raames raha 23 koolile. Meetme eelarvemaht on 2022. aastal 8 miljonit eurot. Taotlusi saavad esitada koolid, kus muukeelsete õpilaste koguarv on vähemalt 10% kogu õpilaskonnast. Meetme raames rahastatakse kaht lisaõppetundi nädalas kaheksast muu emakeelega õppijast koosneva rühma kohta, mida koolid saavad kasutada täiendavateks konsultatsioonideks, eesti keele tundideks või tasemepõhisteks rühmatundideks erinevates õppeainetes.

3.5.2.2 Rahvastiku- ja perepoliitika

Sotsiaalkaitseminister esitas 17. märtsil Riigikogu sotsiaalkomisjonile *perehüvitiste seaduse muutmise täiendatud eelnõu* (300 SE), millega muudetakse tähtajaliselt vanemahüvitise arvestamise aluseid ja jäetakse vanemahüvitise suuruse arvestamise perioodist välja aeg, kui inimene oli töötukassas töötuna arvele võetud. Seadusesse lisatakse sätted, mis reguleerivad perehüvitiste maksmist surnult sündinud lapse korral ja 16–19-aastaste laste eest peretoetuste maksmist õppeaasta alguses.

Valitsuse 27. aprilli kabinetinõupidamisel tutvustas kultuuriminister *„Eesti keele majade laiendamise kontseptsiooni“*, milles anti ülevaade täiskasvanute eesti keele õppe praegusest

olukorrast, eesti keele majade loomisest ja arengust aastatel 2018–2020. Eesti keele majade tegevuse laiendamisega soovitakse suurendada täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe mahtu ja luua eesti keele praktiseerimise võimalusi piirkondades, kus elab rohkem muu ema- või kodukeelega inimesi. Selleks seatakse kolm ülesannet: pakkuda lisaks ligi 5000 keeleõppekohta täiskasvanute keeleõppeks üle Eesti; luua eesti keele majade regionaalsed esinduspunktid ning tõhustada riigi ja kohalike omavalitsuste koostööd kvaliteetse keeleõppe pakkumisel; mitmekesistada eesti keele kui teise keele õpet (vabatahtlike võrgustiku ja praktiseerimisvõimaluste laiendamine, mitmekesiste keeleõppevormide loomine, kultuurikontaktide tihendamine). Sügisel otsustas Vabariigi Valitsus toetada eesti keele majade laiendamist eelarveliste vahenditega mahus, mis võimaldab keelemajade tegevusi laiendada Lüganuse valda ja Paldiskisse.

Valitsuse 5. mai kabinetinõupidamisel tutvustas majandus- ja taristuminister *analüüsi ja ettepanekuid minimaalse omakapitaliga kodulaenu kohta noortele peredele.* Teenus otsustati 2022. aastal käivitada, mille tarbeks (kokku nii kodulaenude käendus kui ka samas otsusepunktis käsitletud ettevõtjate käendustasu kompensatsioon) otsustati riigieelarvest eraldada 0,8 mln eurot SA KredExi sihtkapitali.

Suvel valmis sotsiaalkaitseministri eestvedamisel *analüüs ja ettepanekud tüdrukute ja naiste IKT-valdkonda toomise kohta,* mis aitaksid vähendada soolist stereotüüpsust ning suurendada tüdrukute ja naiste huvi IKT-sektoris õppimise ja töötamise vastu. Ühised koostööpunktid järgnevateks tegevusteks on sotsiaalkaitseministri ning haridus- ja teadusministri vahel arutamisel 2022. aasta alguses.

Valitsuse 2. septembri kabinetinõupidamisel tutvuti *ligipääsetavuse rakkerühma lõpparuandega* ning kiideti heaks seal esile toodud poliitikasoovitused, mis aitavad edendada elukeskkonna ja ühiskonna ligipääsetavuse suurendamist. Rakkerühm käsitles nii füüsilise keskkonna ligipääsetavust (ühistransport, hooned, teede taristu) kui ka info (nt e-keskkonnad, meedia) ja esmavajalike teenuste (näiteks hädaabinumbri 112) ligipääsetavust.

Valitsus kiitis 23. septembri istungil heaks *perelepitusseaduse eelnõu*, millega luuakse riiklik perelepitussüsteem, et võimaldada vanematel lahku minnes sõlmida lapse heaolust lähtuvaid elukorralduse kokkuleppeid nii kohtuväliselt kui ka varajases faasis kohtumenetluse ajal. Eelnõu võimaldab lapse elukorralduslikes küsimustes (näiteks lapsega suhtlemise õigus, alaealise lapse elatis ja teatud juhtudel ka hooldusõiguse küsimused) jõuda kokkuleppele perelepitaja abiga. Perelepitusteenuse senisest suurem kasutamine suurendab kohtuväliste kokkulepete arvu ning vähendab seeläbi kohtute koormust. Riigikogu võttis riikliku perelepitusteenuse seaduse vastu 22. novembril ning seadus jõustub 2022. aasta septembris.

Valitsuse 7. oktoobri kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste (sh ligipääsetavuse) edendamise institutsionaalse võimekuse parandamise kohta.* Viies ministeeriumis katsetatakse ühe aasta jooksul kuni 2022. aasta oktoobrini süstemaatiliselt ja eesmärgistatult soolise võrdõiguslikkuse ja võrdsete võimaluste, sh ligipääsetavuse edendamist ning suurendatakse ametnike teadlikkust kõnealuses valdkonnas.

Valitsus otsustas 21. oktoobri istungil esitada Riigikogule *perekonnaseaduse muutmise seaduse eelnõu,* mille kohaselt senine miinimumelatise summa asendatakse õiglasemate ja paindlikumate elatise arvutamise alustega kui senine pool kuupalga alammäärast. Uue miinimumelatise summa arvutamisel võetakse arvesse lapse keskmist ülalpidamiskulu, Eesti keskmist brutokuupalka, peretoetusi, lapse jagatud elukohta ja elatist saavate laste arvu peres. Riigikogu võttis seaduse vastu 8. detsembril ja see jõustub 2022. aasta 1. jaanuaril.

Valitsus kinnitas 18. novembril *„Sidusa Eesti arengukava 2021–2030“* (varasem tööpealkiri „Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2030”), mille koostamisele aitasid kaasa nii avaliku sektori asutused, vabaühenduste kui ka tööandjate esindajad. Arengukava elluviimist koordineerivad kultuuriminister, siseminister ja välisminister, kuid selle eesmärkide saavutamisele aitavad kaasa ka Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium, Kaitseministeerium, Keskkonnaministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Maaeluministeerium, Rahandusministeerium, Sotsiaalministeerium. Samuti kaasatakse arengukava elluviimisse kohaliku omavalitsuse üksused, teemaga seotud vabaühendused ja huvirühmad. Arengukavas on seatud eesmärgid neljas valdkonnas: kohanemist ja lõimumist toetav Eesti, üleilmne eestlus, kogukondlik Eesti ning nutikas rahvastikuarvestus. Sidusa Eesti arengukavas käsitletavate teemade edendamiseks oli varasemalt mitu arengudokumenti: lõimumispoliitika valdkonnas kehtis arengukava „Lõimuv Eesti 2020”, uussisserändajate kohanemisvaldkonda ja rahvastikutoimingute poliitikat suunati „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ kaudu, kodanikuühiskonna arengut „Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020“ kaudu ning *üleilmse eestluse* teemade suunamiseks oli varem „Rahvuskaaslaste programm aastateks 2014–2020“.

Valitsus kiitis 23. detsembri istungil heaks *perehüvitiste seaduse muutmise seaduse eelnõu,* mille eesmärk on laiendada elatisabi maksmine ka nendele lastele, kelle vanemad ei täida perekonnaseadusest tulenevat ülalpidamiskohustust ja kelle suhtes on käimas pankrotimenetlus. Samuti muudetakse eelnõuga vanemahüvitise ja -puhkuse tingimusi olukorras, kus laps sünnib surnult või sureb 70 päeva jooksul pärast sündi.

Valitsus kiitis 23. detsembri istungil heaks *toodete ja teenuste ligipääsetavuse seaduse eelnõu,* mis viib Eesti õiguse kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu ligipääsetavuse direktiiviga. Eelnõus sätestatakse ligipääsetavuse direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuded, ettevõtja kohustused ligipääsetavuse tagamiseks, ligipääsetavusnõuetele vastavuse hindamine ja vastavuseeldus ning riiklik järelevalve ja vastutus.

3.5.2.3 Kultuur ja sport

Valitsuse 25. märtsi kabinetinõupidamisel tutvustas kultuuriminister *analüüsi ja ettepanekuid kultuuriranitsa loomise kohta*. Kultuuriranitsa eesmärk on, et iga põhikooliõpilane (130 467 õpilast 2019/2020. õa seisuga) saaks käia igal õppeaastal 1–2 muuseumitunnis, 1–2 kontserdil, 1–2 teatrietendusel, ühel kunstinäitusel ja ühel kinoseansil, et arendada nii riikliku õppekavaga ettenähtud ainepädevusi kui ka aidata kasvada loovateks ja mitmekülgseteks isiksusteks ning ühtlustada piirkondlikke kultuuri kättesaadavuse erisusi. Kultuuriranitsa elluviimisega alustatakse 2022. aastal.

Valitsuse 6. mai kabinetinõupidamisel tutvustas kultuuriminister *tervete eluviiside ja rahvatervise edendamiseks liikumisharrastuse kontseptsiooni*, kus toodi esile kitsaskohad liikumisharrastuse edendamisel, selgitati liikumisharrastuse seoseid liikumisaktiivsuse ja tervisega ning pakuti välja võimalikke lahendusi üldise liikumisaktiivsuse suurendamiseks (sh nt liikumisharrastuse valdkonna juhtimise tõhustamine, liikumisharrastuse edendamine koolis ja töökohal). Valitsus toetas liikumisharrastuse valdkonna juhtimise tõhustamise ideed ning tegi kultuuriministrile ülesandeks selgitada koostöös valdkonna esindusorganisatsioonidega välja parim võimalik lahendus valdkonna juhtimise tõhustamiseks. Tervise- ja tööminister koostöös teiste ministritega valmistab ette toitumise ja liikumise rohelist raamatut, mis valmib sügisel 2022. a.

Kultuuriministri eestvedamisel koostati *mais analüüs ja ettepanekud „Pühakodade säilitamise ja arengu“ programmi taastamise kohta*, kus järeldati, et senisest suurema toetuse vajadus on olemas, kuid praeguse mälestiste toetuste eelarve tükeldamine eraldi programmi loomiseks ei ole põhjendatud. Kõige otstarbekam ja vähembürokraatlik oleks teha seda iseseisva taotlusvooru kaudu, mis oleks mõeldud ainult pühakodadele. Eraldi toetusmeetme loomine pühakodadele oleks põhjendatud lisarahastuse korral.

Valitsus otsustas 26. augusti istungil esitada Riigikogule *etendusasutuse seaduse ja rahvusooperi seaduse muutmise seaduse eelnõu*, millega uuendatakse etendusasutuste riigipoolse rahastamise korraldust, ajakohastatakse etendusasutuste tööprotsesside regulatsiooni vastavalt kehtivale praktikale ja viiakse etendusasutuse seadus kooskõlla teiste kehtivate õigusaktidega.

Valitsus kinnitas 18. novembril *„Kultuuri arengukava 2021–2030“*, mis on jätkustrateegiaks dokumendile „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“. Arengukava üldeesmärk on „Eesti kultuur on elujõuline, arenev ja maailmale avatud ning kultuuris osalemine on loomulik osa iga inimese elus.“ Ning selle saavutamist toetavad kolm alaeesmärki: „Eesti kultuurielu on tugev ja toimiv”, „Eesti kultuurimälu on hoitud ja hinnatud” ning „Kultuuri ja loovuse roll ühiskonna arengus on väärtustatud”.

Valitsuse 2. detsembri kabinetinõupidamisel esitles kultuuriminister *kultuurikiirendi rahastusmeetme ettepanekut*. Kavandatava kultuurikiirendi eesmärk on stimuleerida kultuurikorraldajate ja -organisatsioonide, samuti loomeettevõtjate arenguhüppeid ja innovatsiooni kultuurivaldkonnas, kaasates selleks avalikule rahale lisaks erakapitali. Meede oleks iga-aastane taotlusvoor, kust on võimalik saada esmane rahastus kuni üheaastaseks perioodiks ning jätkurahastus samale projektile kuni kaheaastaseks perioodiks. Rahastuse saamise üheks (aga mitte välistavaks) kriteeriumiks on erarahastuse kaasamine projekti kas otsese finantspanusena, turuhinnast soodsamatel tingimustel või tasuta teenuste ja toodete ning tööpanuse kaudu. Kultuurikiirendi sisulised fookussuunad tuginevad kultuuri arengukavale 2021–2030. Meetme elluviimiseks vajalikke riigieelarve vahendeid taotletakse 2022. aastal.

Valitsuse 2. detsembri kabinetinõupidamisel tutvustas kultuuriminister *analüüsi ja ettepanekuid laulu- ja tantsupeoliikumise järjepidevuse tagamise kohta*, kus käsitletakse muu hulgas laulu- ja tantsupeoliikumise valdkondadeülest korraldust, liikumises osalejate järelkasvu tagamist ja valdkonnas tegutsevate organisatsioonide rahastamist. Kultuuriministeerium algatab analüüsis esile toodud probleemidele lahenduste leidmiseks valdkondadeülese tegevuskava väljatöötamise koostöös Rahandusministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ja Siseministeeriumiga.

Spordiprogrammi 2021–2024 elluviimise raames eraldati spordiorganisatsioonidele treenerite tööjõukulu toetust kokku 7,7 miljonit eurot, toetati Kääriku Spordikeskuse renoveerimist 3,4 miljoni euroga ning Rally Estonia ja võrkpalli meeste Euroopa meistrivõistluste finaalturniiri korraldamist (vastavalt 2,5 ja 1 miljoni euroga). Jätkati multifunktsionaalsete jalgpallisisehallide ehitamise toetamist 6 miljoni euroga ning spordiorganisatsioonide toetamist nii liikumisharrrastuse kui ka saavutusspordi edendamiseks, spordialade jätkusuutlikkuse tagamiseks ja Eesti edukaks esindamiseks rahvusvahelistel võistlustel.

3.5.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Haridus- ja Teadusministeeriumis on koostamisel *analüüs ja ettepanekud põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava muutmise kohta,* mille tulemusel ajakohastatakse kehtiv õppekava. COVID-19 pandeemia tõttu on analüüsi valmimine hilinenud ning analüüs valmib 2022. aasta jaanuaris.

Haridus- ja Teadusministeeriumis on ettevalmistamisel *analüüs ja ettepanekud digi- ja rohepöördeks vajalike oskustega tööjõu tagamise ning teadmusbaasi arendamise kohta,* mis annab ülevaate COVID-19 pandeemia olulisematest mõjudest tööjõu- ja oskuste vajadusele, samuti digi- ja rohepöördeks vajalikest oskustest ja inseneride põuast töötlevas tööstuses. Samuti kajastab analüüs Haridus- ja Teadusministeeriumi kavandatavaid tegevusi kõnealuses valdkonnas. Haridus- ja teadusminister esitab ülevaate Vabariigi Valitsusele 2022. aasta alguses.

Analüüs ja ettepanekud digitaalse kultuuripärandi kättesaadavuse infosüsteemi kohta valmib tegevuse täitmiseks läbi viidud hanke viibimise tõttu aprillis 2022. a. Projekti tulemuseks on analüüsidokument ja digitaalse kultuuripärandi ühise portaali või teenuse prototüüp, mille alusel on võimalik arendada mäluasutuste üleseid uusi teenuseid kultuuripärandi kättesaadavaks tegemiseks, täiendada olemasolevat ühist portaali või arendada edasi olemasolevaid lahendusi digitaalse kultuuripärandi kättesaamiseks.

Rahvaraamatukogu seaduse muutmise seaduse eelnõu koostamine on planeeritud 2022. aastaks. Käimas on rahvaraamatukogude rolli laiendamise analüüs (planeeritud valmimise aeg mai 2022) ning arutelud erinevate teiste muutmist vajavate teemade üle rahvaraamatukogude praeguses korralduses.

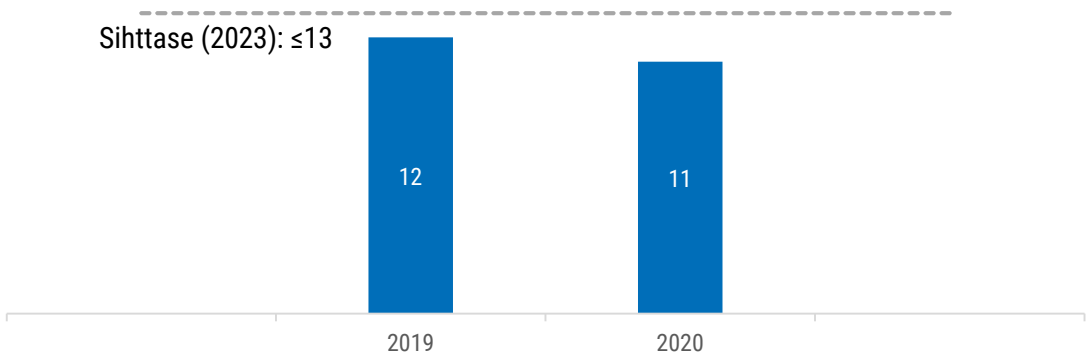
3.6 Aktiivne ja kaitstud Eesti

Foto: Hans Vega Lehepuu

3.6.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

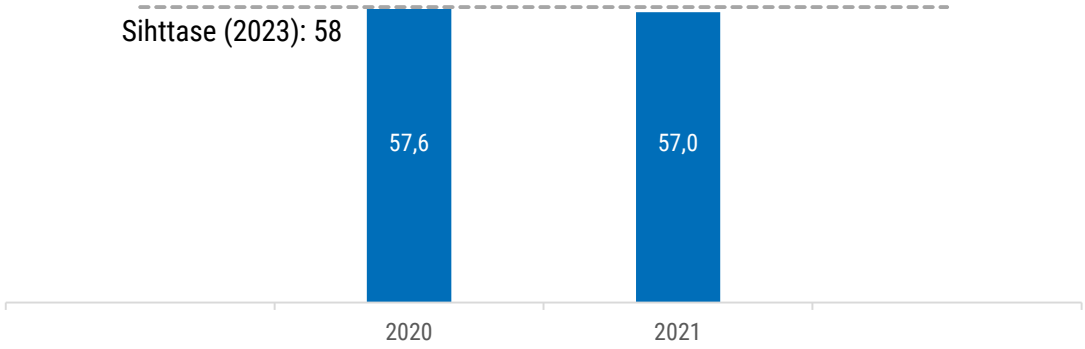
Joonis 13. Eesti kohalolu ja mõju maailmas (Elcano Global Presence Index)

Allikas: Elcano Globaalse kohalolu indeks (näitab riigi majanduslikku, sõjalist ja muud valdkondlikku (turism, kultuur, tehnoloogia, haridus, teadus jne) globaalset nähtavust/kohalolu puudutavat positsiooni).

Eesti positsioon koondindeksis on 2020. aastal jäänud samaks mis 2019. aastal, olles globaalselt 85. kohal. Samas on Eesti koht kuni 5 miljoni elanikuga väikeriikide võrdluses tõusnud 11. kohale, võrreldes 2019. aasta 12. kohaga. Tulemused näitavad, et Eesti on suutnud suurenenud rahvusvahelise konkurentsi tingimustes oma globaalset mõjukust hoida.

Joonis 14. Kaitsetahe (valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale) (%)

Allikas: Kaitseministeeriumi uuring „Avalik arvamus ja riigikaitse“

Viimase nelja aasta jooksul on valmidus kaitsetegevuses osalemiseks püsinud stabiilne. Kindlasti oleks selleks valmis neljandik ja pigem valmis ligi kolmandik Eesti elanikest, samas kui valmisolek pigem puudub 17% ning täielikult puudub 13% elanikkonnast.

3.6.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

3.6.2.1 Välispoliitika

Valitsuse 21. märtsi kabinetinõupidamisel esitles välisminister *tegevuskava ja ülevaadet diplomaatilisest tööst Arktika Nõukogu vaatlejaliikmeks saamiseks.* Eesti pingutustest hoolimata ei tulnud maikuu Arktika Nõukogu ministrite kohtumisel Eesti vaatlejastaatuse kohta otsust. Juunis kinnitas valitsus jätkumemorandumiga üle tegevuste jätkamise Arktika Nõukogu vaatlejaks pürgimisel ja kavatsuse esitada taotlus uuesti enne järgmist ministrite kohtumist 2023. aasta kevadel.

Valitsuse 21. märtsi kabinetinõupidamisel arutati *ülevaadet Eesti senise tegevuse tulemustest ÜRO Julgeolekunõukogus ja strateegilisi eesmärke 2021. aastaks.* 2021. aastal on Eesti hoidnud ÜRO Julgeolekunõukogus jätkuvalt fookuses Euroopa julgeoleku küsimusi, kutsudes kokku Julgeolekunõukogu istungid Krimmi (märtsis) ja Valgevene (jaanuaris ja oktoobris) teemadel ning tõstatanud Valgevene arenguid ametlike istungite päevakorravälise punktina. Juunis tõi Eesti esmakordselt ajaloos Julgeolekunõukogu ametlikku päevakorda küberjulgeoleku küsimused. Sel aastal oli Eesti ka Afganistani teemajuht, hoides järjepidevat tähelepanu riigis toimuval ja koordineerides Afganistani-teemalisi Julgeolekunõukogu ühissõnumeid.

Valitsuse 1. aprilli kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid Eesti rahvusvahelise arengukoostöö edendamise kohta*. Istungil otsustati Sihtasutuse Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskus asutamine, et viia mõjusamalt ellu rahvusvahelise arengukoostöö ja humanitaarabi projekte ning luua ja koondada selle valdkonna kompetentsi. Uue sihtasutusega ühendati Sihtasutus Eesti Idapartnerluse Keskus.

Valitsuse 12. aprilli kabinetinõupidamisel esitas välisminister esmakordse *Eesti inimõigusdiplomaatia alused ja tegevuskava.* Sellega otsustati keskenduda naiste, laste ja põlisrahvaste õiguste kaitsele, sõna- ja väljendusvabadusele (sealhulgas internetis) ning kodanikuühiskonnale ja võitlusele karistamatusega. Tegevuste elluviimisel on rõhk tehnoloogilistel lahendustel.

Valitsuse 21. aprilli kabinetinõupidamisel tutvustas välisminister *Eesti ja USA suhete tugevdamise tegevuskava*. Arvestades, et USA on Eestile väga oluline liitlane ja partner julgeoleku- ja kaitseteemadel, näeb tegevuskava ette vajaduse laiendada ja süvendada kahepoolset praktilist koostööd, sealhulgas tugevdades majanduskoostööd läbi kaubavahetuse ja Eestisse tehtud investeeringute kasvu, toetada USA aktiivset osalust Euroopa ja regiooni julgeoleku tagamises.

Valitsuse 21. mai kabinetinõupidamisel arutati *Eesti ja Prantsusmaa suhete tugevdamise tegevuskava* ning *Eesti ja Saksamaa suhete tugevdamise tegevuskava.* Otsustati, et Prantsusmaa suunal on oluline leida koostöövõimalusi ühisosa suurendamiseks Atlandi-ülese julgeolekukorra kindlustamisel ja tugeva Euroopa arendamisel. Suhetes Saksamaaga on Eesti peamine huvi hoida Saksamaa Euroopa Liidu ühtsust ja tugevust hoidva partnerina, kes arvestab Eesti julgeolekuhuvidega ning on kohal NATO idatiival.

Valitsuse 17. juuni kabinetinõupidamisel arutati *Eesti ja Ühendkuningriigi suhete tugevdamise tegevuskava.* Eesti strateegiline põhieesmärk on hoida Ühendkuningriik vahetult seotud Eesti ja laiemalt Euroopa julgoleku tagamisega. Töötame selle nimel, et hoida ja suurendada Ühendkuningriigi huvi koostööks Eestiga ning leida uusi koostööalgatusi näiteks arengukoostöö, kliimadiplomaatia ja personaalmeditsiini vallas.

Valitsuse 22. juuni kabinetinõupidamisel tutvuti välisministri esitatud *Eesti ja Poola suhete tugevdamise tegevuskavaga,* millest järeldus, et Eesti peamine eesmärk suhetes Poolaga on arendada koostööd, mis aitaks tugevdada Eesti sõjalist kaitset ja piirkonna julgeolekut, lisaks ühendusi Mandri-Euroopaga ning looks avaramaid võimalusi Eesti ettevõtjatele.

Valitsuse 8. juuli kabinetinõupidamisel esitles välisminister *Eesti eesmärke ja põhitegevusi NATO strateegilistes tulevikusuundumustes*, mis on seotud plaanidega uuendada NATO strateegilist kontseptsiooni ja seab eesmärgiks tugevdada heidutus- ja kaitsehoiakut ning transatlantilist sidet.

Haridus- ja teadusminister kinnitas 27. septembril *hariduseksportdi strateegilise tegevuskava,* milles seatakse eesmärgid nii arengukoostööks kui ka vastastikuseks õppimiseks oma kogemuste, teenuste ja toodete pakkumise kaudu. Tegevuskava määrab kindlaks erinevate osaliste (ministeeriumid, asutused, erasektor, praktikud) rollid hariduseksportdi tegevuste elluviimisel ja pakkumise kujundamisel.

Valitsuse 28. oktoobri kabinetinõupidamisel arutati *idapartnerlusriikide toetamise tegevuskava*. Leiti, et Eesti esmane huvi on aidata kaasa Euroopa Liidu idanaabruse arengule ja järkjärgulisele lõimimisele Euroopa Liiduga, et meie vahetu naabruskond oleks demokraatlik, õigusriigil põhinev, turvaline ja majanduslikult edukas. Eesti panustab selleks nii oskusteabe kui ka rahaliste vahenditega.

Valitsuse 28. oktoobri kabinetinõupidamisel arutati *Eesti ja Põhjala ning Balti riikide suhete tugevdamise tegevuskava*. Meie pikaajaline eesmärk on saavutada piirkonna sügavam lõimimine kõikides valdkondades ning tegutseme selle nimel, et Põhjala ja Balti riigid kõneleksid rahvusvahelise elu küsimustes ühel häälel.

3.6.2.2 Euroopa Liit

Valitsus kiitis 4. märtsil heaks *Eesti seisukohad säästva ja aruka liikuvuse strateegia kohta.* Säästva ja aruka liikuvuse strateegia on Euroopa Liidu transpordisüsteemi tegevuskava

järgmisteks aastakümneteks. Strateegia seab eesmärke digi- ja roheülemineku ELi transpordisektoris ja pakub välja lahendusi, et suurendada sektori vastupidavust tulevastes kriisides.

Valitsus kiitis 1. aprillil heaks *Eesti seisukohad digiteenuste määruse kohta.* Digiteenuste õigusakti ajendiks on vajadus ajakohastada Euroopa Liidus veebipõhistele vahendusteenuste osutajatele kohalduvat õigusraamistikku, et tagada teenusesaajate turvalisus ja põhiõiguste parem kaitstus veebis ning vähendada ELi liikmesriikide poolt vahendusteenuse osutajatele kehtestatud reeglite killustatust.

Valitsus kiitis 29. aprillil heaks *Eesti seisukohad metaaniheite vähendamise strateegia kohta.* ELi metaaniheite vähendamise strateegias kirjeldatakse terviklikku poliitikaraamistikku, koos konkreetsete ELis võetavate sektoriüleste ja sektoripõhiste meetmetega, ning millega edendatakse sarnaseid meetmeid rahvusvahelisel tasandil. Sellel on oluline panus roheleppes kirjeldatud kliimaneutraalsuse ja nullsaaste eesmärkidesse. Eesti toetab metaanistrateegias võetud lähenemist ja peab metaaniheite vähendamisel väga oluliseks, et erinevad ELi tasandi strateegiad ja poliitikad toetavad teineteist.

Valitsus kiitis 8. juulil heaks *Eesti eesmärgid ja põhitegevused Euroopa Liidu ühises välis- ja julgeolekupoliitikas.* 2021. aastal on Eesti aidanud luua laialdast toetust meie lähimatele liitlastele, kelle piire tabas Valgevene korraldatud hübriidrünnak, ning eest vedanud jõulist ühtset vastust Venemaale vastuseks Ukraina sõjalisele ähvardusele. Valitsus peab oluliseks, et 2022. a lõpule jõudvas Euroopa Liidu esimeses julgeoleku- ja kaitsestrateegias ehk kompassis saab tugevdatud nii Atlandi-ülene koostöö, tähelepanu ELi naabruse julgeolekule kui ka ükshäälsus Euroopa Liidu ühistes välis- ja julgeolekupoliitilistes küsimustes.

Valitsus võttis 21. oktoobril vastu *Eesti seisukohad piirikontrolli tõhustamise ja Schengeni alal vaba liikumise tagamise algatuse kohta*. Eesti toetab uue Schengeni strateegia eesmärke ja kavandatavat Schengeni piirieeskirjade täiendamist. Sisepiiridel kontrollide ajutine taaskehtestamine peab jääma erandlikuks ja viimaseks abinõuks. Schengeni piirieeskirjades tuleks ette näha uued meetmed välispiiri valvamise tugevdamiseks piiripunktide vahelisel alal, sh hübriidrünnaku olukorras, et tagada ühtne lähenemine ebaseaduslike piiriületuste tõkestamisel. Need meetmed peaksid hõlmama nii välispiiri valvamise ühtse miinimumstandardi loomist kui ka füüsiliste piiritõkete rahastamist ELi eelarve kaudu. Samuti peab Eesti oluliseks Schengeni ala kriisikindluse suurendamist ja juhtimis- ja järelevalvestruktuuride tugevdamist muu hulgas hindamismehhanismi tõhustamise kaudu.

Valitsus kiitis 28. oktoobril heaks *Eesti seisukohad metsanduse strateegia kohta.* Euroopa Liidu uus metsastrateegia aastani 2030 on üks Euroopa rohelise kokkuleppe juhtalgatusi, mis põhineb ELi elurikkuse strateegial aastani 2030 ja milles käsitletakse metsade multifunktsionaalseid rolle. Strateegia eesmärk on tagada terved ja vastupanuvõimelised metsad, mis suurendavad elurikkust, panustavad kliimaeesmärkide saavutamisse, parandavad inimeste toimetulekut ning toetavad ring- ja biomajandust. Eesti leiab, et Euroopa Liidu uue metsastrateegia raames peaks edendama meetmeid, mis aitavad liikmesriikidel toetada metsade kestlikku majandamist, et tagada terved ja elujõulised metsad, ning metsastrateegia eesmärkide saavutamiseks peab olema tagatud piisav rahastus ja kaasatud peavad olema erinevad rahastusallikad.

Valitsus kiitis 25. novembri kabinetinõupidamisel heaks *Eesti kliimadiplomaatia alused ja tegevuskava*, mis sõnastab Eesti võimalused ja meetmed Euroopa Liidu kliimadiplomaatia ja roheleppe eesmärkide saavutamiseks, et aidata kaasa kliimaneutraalsuse saavutamisele kogu maailmas. Kliimaeesmärkide nimel tegutsemine hõlmab tänapäeval peaaegu kõiki eluvaldkondi ning eeldab erinevate ministeeriumide tihedat koostööd. Välisministeeriumil on konkreetseid

võimalusi aidata kaasa välissuhtluse, äridiplomaatia ja arengukoostöö kaudu ning tutvustades Eesti enda kogemusi rohepöörde suunas liikumisel.

Valitsus kiitis 25. novembril ja 9. detsembril heaks *Eesti seisukohad kliima- ja energiapaketi „Eesmärk 55%" kohta.* Paketi eesmärk on viia kõik olulisemad kliima- ja energiaraamistiku õigusaktid kooskõlla Euroopa Liidu ülese kliimaeesmärgiga vähendada kasvuhoonegaaside netoheidet 55% aastaks 2030 võrreldes 1990. aastaga ning liikuda seeläbi Eli-ülese kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseni aastaks 2050. Eesti seisukohad on aluseks 2022. aastal kliimapaketti kuuluva 13 seadusandliku eelnõu läbirääkimistes Eesti huvide kaitsmiseks ning selgitavad välja eelnõude ettepanekutes Eesti jaoks põhilised murekohad.

Valitsus kiitis 2. detsembril heaks *Euroopa Liidu poliitika 2022–2023 prioriteedid*, milles sõnastatakse Eesti eesmärgid Euroopa Liidus uueks perioodiks. Eesti jaoks on jätkuvalt oluline ühtne, tugev ja arenemisvõimeline Euroopa Liit. Eesti seisab euroopalike väärtuste eest ja töötab selle nimel, et Euroopa Liidu hääl maailmas oleks mõjus ja ühtne. Jätkame tööd Eesti side-, energia- ja transporditaristu tugevamaks ühendamiseks Euroopa Liidu siseturuga. Veendume, et koostatav Euroopa julgeolekupoliitika aluste dokument „Strateegiline kompass" lähtub tegelikust ohuhinnangust ja jätkame tööd laiapindse julgeolekukäsituse viimisel Euroopa tasandile. Olulised on andmete vaba liikumise ja digipöörde kiirendamiseks vajalikud avaliku ja erasektori andmete teisese kasutamise ning digitaalse siseturu õigusaktid.

3.6.2.3 Riigikaitse

Valitsus kiitis 18. veebruari istungil heaks *Eesti seisukohad võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse direktiivi ettepaneku kohta.* Direktiivi eelnõu eesmärk on tagada võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus. Eelnõus käsitletakse kehtiva direktiivi kitsaskohti ning digitaalsete lahenduste järjest suureneva kasutuselevõtuga kaasnevaid küberohte ja väljakutseid, mh laiendatakse selleks direktiivi kohaldamisala ja luuakse ühtsemad tingimused turvanõuete ja intsidenditest teavitamise jaoks.

Valitsuse 4. märtsi istungil võeti vastu *Vabariigi Valitsuse korraldus tegevusalade riigikaitseliste sundkoormiste koondkava kinnitamiseks, milles loetletakse ja kirjeldatakse tegevusalasid ja tegevusi, mille korral on riigil huvi rakendada vajaduse tekkimisel neid vastavate teenustena riigi sõjalise kaitse toetamiseks, kas riigi tellimuse või sundkoormise määramise kaudu.* Korraldusega muudetakse kehtivat sundkoormiste koondkava transpordivahendite vallas, täiendades seda seni hõlmamata M1 kategooria sõidukitega. Kuigi tegemist on kõige levinuma sõiduki kategooriaga, puudutavad Kaitseväe vajadused vaid väikest hulka M1 kategooria sõidukeid. Transpordivahendite koguhulk, mille koormamine on lubatud, ei muutu.

Valitsuse 11. märtsi istungil otsustati algatada *hädaolukorra seaduse muutmise seadus,* millega koondati kriisireguleerimise poliitika kujundamine Riigikantseleisse ja tagati keskse varu moodustamise ja hoiustamise valmisolek elanikkonna varustuskindluse tagamiseks *AS-i Eesti Varude Keskus loomisega*.

Valitsuskabineti 29. aprilli nõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid Balti riikide kaitsekoostöö ja kollektiivkaitse tugevdamise kohta.* Koostööd jätkatakse ja tihendatakse muu hulgas USA julgeolekuabi ja USA sõjalise kohaloleku suurendamiseks Balti regioonis julgeolekumuresid käsitlevate sõnumite edastamise ning Balti riikide ühiste ja omavahel koordineeritud tegevuste kaudu. Jätkatakse rahvusvaheliste õppuste läbiviimist regioonis, töötatakse meie ja liitlaste relvajõududele paremate, sh piiriüleste väljaõppealade loomise nimel, sõjalise liikuvuse olulisuse rõhutamisega rahvusvahelistes formaatides.

16. juulil saadeti kooskõlastusringile *kriisideks valmisoleku seaduse väljatöötamiskavatsus (riigikaitseseaduse, hädaolukorra seaduse ja erakorralise seisukorra seaduse koondamiseks),* millega soovitakse tagada suure mõjuga kriiside terviklik ja ühtne lahendamine ning parandada õigusselgust kriisideks valmisoleku suurendamiseks.

Valitsus algatas 5. augustil *riigikaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu (sundkoormiste uuendamine),* mille eesmärk on riigikaitseliste sundkoormiste määramisega seonduva regulatsiooni uuendamine ning määramise tingimuste täpsustamine. Muudatuse kohaselt asendatakse ettevõtte ajutine riigi valdusesse võtmine asendustäitmisega ning koormata võib ka vaid ettevõtja majandusüksust.

Valitsusele tutvustati 23. septembril *analüüsi ja ettepanekuid Riigikogule Eesti osalemiseks NATO, Euroopa Liidu, ÜRO või tahtekoalitsiooni operatsioonidel ja valmidusüksustes 2022. a.* Selle põhjal otsustas valitsus esitada Riigikogule eelnõud Kaitseväe kasutamiseks või selle pikendamiseks Eesti riigi rahvusvaheliste kohustuste täitmisel 12 missiooni raames, sh kuni 280 kaitseväelasega Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) valmidusüksuste koosseisus ning kuni 75 kaitseväelasega Prantsusmaa juhitud sõjalise operatsiooni sihtüksuses Takuba Malis ja Nigeris ning kuni 24 kaitseväelasega Ühendkuningriigi ühendekspeditsiooniväe koosseisus.

Valitsuse 28. oktoobri kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid Eesti kaitsetööstuspoliitika uuendamise kohta.* Uue kaitsetööstuspoliitika „Koostöös loodud kaitsevõime“ fookuses on kasvatada ja toetada ekspordile orienteeritud ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist kaitsetööstust. Selleks aitab riik ettevõtetel kaasata rohkem välisvahendeid Euroopa Kaitsefondist, sõnastatakse konkreetsed ootused kaitsetööstuse innovatsiooni ja arendustegevuse programmidele, pannakse äridiplomaatias rohkem rõhku ettevõtete toetamisele riikidevahelistes ühisprojektides ning suurendatakse kaupade ja teenuste varustuskindlust.

Kaitseminister esitas 30. novembril kooskõlastusele *kaitseväeteenistuse seaduse ja teiste õigusaktide muutmise väljatöötamiskavatsuse eesmärgiga hüvitada ajateenija eluasemelaenude intresside kulu ja enne ajateenistust juhtimisõiguse omandamiseks tehtud kulu.* Selle peamine eesmärk on veelgi suurendada noorte motivatsiooni ajateenistusse tulekuks ja võimaldada neil teenistuses oleku ajal õppida juurde lisaoskusi. Kaitseväe jaoks on oluline, et tagatud oleks sõjalise võime üks oluline osa – liikuvusvõime ehk piisaval hulgal B-kategooria juhiloaga ajateenijaid. Seetõttu hakatakse ajateenistusse asunutele kompenseerima enne ajateenistusse asumist B-kategooria juhtimisõiguse saamiseks tehtud kuludest 1000 eurot ajateenija kohta. Lisaks hakatakse ajateenijale maksma lisatoetust eluasemelaenu intressi igakuiste maksete ulatuses krediidiasutuse väljastatud laenukohustuse maksegraafiku alusel.

Valitsus võttis 2. detsembril vastu *Kaitseväe keskpolügooni ehk Kaitseväe suurima kasutatava harjutusvälja eriplaneeringu*. Keskpolügooni eriplaneering tuleneb vajadusest korraldada harjutusväljal väljaõpet, mis lähtuks Kaitseväe juba olemasolevatest ja uutest võimearendustest. Eriplaneeringu rakendamine parandab sõjalise väljaõppe võimalusi, eelkõige soomusmanöövervõime väljaarendamist, toetab liitlaste kohalolekut Eestis ning on olulise positiivse mõjuga riigi julgeolekule ja kaitsevõimele.

Valitsus kinnitas 9. detsembril *„Riigikaitse arengukava 2030”*, mis on riigikaitse keskne võimeplaneerimise ja arendustegevuse dokument. Uue arengukava eesmärk on tuvastada järgmise kümne aasta vajalikud ning riigi võimalustega kooskõlas olevad mittesõjalised ja sõjalised võimearendused, lähtudes tuleviku ohtusid vaatavatest ohustsenaariumidest ning

„Eesti 2035“ arengustrateegia ja julgeolekupoliitika alustes toodud riigi strateegilistest valikutest. Arengukava alusel ellu viidavad sõjalised ja mittesõjalised võimearendused tagavad heidutuse ja kollektiivkaitse valmiduse, kujundavad julgeolekukeskkonda Eestile sobivas suunas ning tagavad riigi kerksuse ja võime reageerida potentsiaalsetele ohtudele.

Valitsuse 16. detsembri kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid Euroopa Kaitsefondi tööprogrammide vastavuse tagamiseks Eesti ettevõtete ja teadusasutuste huvidele ning nende kaasatuse tagamiseks erinevatesse konsortsiumitesse.* Selle tulemusel otsitakse vahendeid Euroopa Kaitsefondi 2021.–2024. aasta taotlusvoorude kaasfinantseeringu katteks ning jätkatakse kaitsetööstuse iduettevõtete finantsvõimekusega seotud väljakutsetele lahenduste otsimisega.

Valitsuskabineti 16. detsembri nõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid regionaalsete liitlastega võimearendusalase koostöö kohta.* Analüüsi kohaselt kuuluvad selles vallas olulisimate tegevuste hulka pikamaa kaudtule võime arendamine Balti regioonis ning regionaalse olukorrateadlikkuse parendamine, sh liitumine Põhjala regionaalse õhuolukorrateadlikkuse programmiga NORECAS ja mereolukorrateadlikkuse riigiülese arendamise tagamine. Samuti on vajalik liitlaste (täiendava) kohaloleku ja varustuse eelpositsioneerimise tagamine ja põlistamine Balti regioonis.

Valitsus tegi otsuse Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) nelja laeva Kaitseministeeriumi valitsemisalasse üleandmise kohta. Ühtlasi tuleb korrastada mereoperatsioonide juhtimist ja mereolukorrateadlikkuse loomist viisil, et Kaitsevägi asub vastutama mereolukorrateadlikkuse loomise ja piiri valvamise eest ning PPA jääb vastutama merepääste eest. Sellega on täidetud valitsuse tegevusprogrammi ülesanne *„Mereoperatsioonide juhtimist ja kaasatud ametkondade vahelise tegevuse sünkroniseeritust tagava õigusruumi korrastamine ning kaasatud asutuste siseste ja vaheliste kokkulepete olemasolu tagamine.”*

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister on lähtuvalt 2021. aasta KOV valimistest koostanud *ettepanekud valimiste küberturvalisuse taseme edasise tõstmise kohta,* mille 2022. aastal elluviimise plaan lepitakse Vabariigi Valimiskomisjoni ja riigi valimisteenistusega kokku uue aasta alguses.

3.6.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Kaitseministri eestvedamisel on ette valmistatud *analüüs ja ettepanekuid Euroopa Liidu abiklauslite kasutamise kohta, sh sõjalise rünnaku korral.* Selle tulemusel selgus, millistel juhtudel ja kuidas saaks Eesti käivitada Euroopa Liidu abiklauslid ning milliste abimeetmete küsimist ELilt või liikmesriikidelt võiks Eesti kaaluda. Ühtlasi kaalutakse abimeetmete loendi regulaarset ülevaatamist, Eestile võtmetähtsusega meetmete väljavalimist ning koordinatsiooni harjutamiseks riigisisese õppuse korraldamist. Valitsus arutab ettepanekuid 2022. aasta alguses.

Järgmise aasta jaanuari keskel arutab valitsus *Euroopa Komisjonile esitatavate kahese kasutusega taristuprojektide ettevalmistamist*, mis toetab sõjalist mobiilsust Eestis ja regioonis laiemalt. Sellised taristuprojektid võimaldavad vägede kiiremat siirmist Eestisse ning sujuvamat liikumist Eesti siseselt, toetades tsiviiltranspordi vajadusi. Projektid toovad Eestisse täiendavat Euroopa Liidu rahastust.

Eesti tegevusi küberkaitstuse tugevdamiseks tutvustatakse valitsusele jaanuaris 2022. a. Selle raames valmis *analüüs ja ettepanekud noorte küberajateenistusse varasema kaasamise kohta*, mille üks osa on KüberNaaskli projekt, peaeesmärgiga suurendada noorte teadlikkust küberkaitsest ning saada seeläbi motiveeritumaid ajateenijaid. Samuti tehakse koostöö IT-eriala pakkuvate õppeasutustega, mille raames IT-valdkonna õpilastel on võimalik läbida ainepraktika koos ajateenistusega Kaitseväe küberväejuhatuses. Jaanuaris arutatakse ka *Sihtasutuse CR14 arenguplaani, mis sisaldab muu hulgas ülevaadet sihtasutuse laiendatud tegevussuundadest.* Sihtasutus CR14 panustab samuti otseselt Eesti küberkaitstuse tugevdamisse: selle keskne osa on küberharjutusväli, mis võimaldab läbi viia suuri rahvusvahelisi küberõppusi ning pakkuda küberväljaõpet nii Eesti kui ka liitlaste ja partnerite ekspertidele. Eelolevate aastatel lisanduvad CR14 programmi uued tegevused nagu küberharidus- ja -teadustegevus ning ettevõtluskeskkonna arendamine.

Eesti seisukohad looduse taastamise eesmärkide õigusliku algatuse kohta koostatakse pärast Euroopa Komisjoni algatuse avaldamist.

Valitsus arutab 2022. aasta jaanuari alguses *analüüsi ja ettepanekuid Suurbritannia, Prantsusmaa ja Taani sõjalise kohaloleku ambitsioonitaseme tõstmiseks ja pikaajaliseks kinnistamiseks võimaluste loomise kohta.* See annab ülevaate Eestis paiknevasse NATO lahingugruppi ja Lätis Adažis asuvasse Põhjadiviisi panustavate liitlaste kohaloleku kinnistamise võimalustest. Tapal paikneva ja Eesti heidutus- ja kaitsehoiakut tugevdava NATO lahingugrupi suuruseks on ligi 1200 kaitseväelast, lahingugrupi juhtriik on Ühendkuningriik ning panustajariigid Prantsusmaa, Taani ja Island.

Analüüsi ja ettepanekuid võtmeliitlasi kaasava laiapindse riigikaitse suurõppuse korraldamise kohta tutvustatakse valitsusele 2022. aasta jaanuaris. Õppuse peaeesmärk on hinnata ja arendada Eesti võimekust vajaduse korral võimalikult kiiresti märkimisväärse suurusega liitlaste üksusi vastu võtta. Praegusest julgeolekuolukorrast tulenevalt toimuvad arutelud liitlastega erinevate (täiendavate) heidutusmeetmete üle pidevalt, ja liitlaste, eelkõige USA ja Ühendkuningriigi, suuremad üksused võivad suurõppuseks Eestisse saabuda juba lähiaastail.

Kaitseministril on ettevalmistamisel *kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis puudutab arstlike komisjonide tegevuse ajakohastamist ja asendusteenistuse reservteenistust*. Selle peamine eesmärk on tõhustada kaitseväekohustuslaste tervisekontrolli ja muuta see nii kodaniku kui ka tervishoiusüsteemi jaoks vähem koormavaks. Arstlike komisjonide asemel hakkavad ajateenistusse sobivust hindama Kaitseressursside Ameti määratud arstid ning tervisekontrolli läbimiseks kutsutakse kohale vaid isikud, kellel tervise infosüsteemi andmete põhjal ei esine takistusi ajateenistusse asumiseks. Asendusteenistusele luuakse reservteenistuse süsteem eesmärgiga rakendada asendusteenistuse läbinud isikuid laiapindses riigikaitses mittesõjalise tegevuse kaudu ning laiendatakse teenistuskohtade loetelu, lisades teenistuskohtadena haiglad ja Kaitseväe.

Kahe lisaõppekogunemise korraldamine eesmärgiga tagada Kaitseväe sõjaaja üksuste lahinguvalmidus ning mobilisatsiooni valmisoleku alalhoidmine ja kontrollimine. Valitsus otsustas 17. novembril kutsuda 1684 reservväelast lisaõppekogunemisele Okas 2021, et viia läbi lahinguvalmiduse kontroll ja kontrollida riigikaitse käsuahela toimimist valitsuse otsuste langetamisest kuni kiirreageerimisstruktuuri kuuluvate reservväelaste kogunemiseni. Lisaõppekogunemise peaeesmärk saavutati esimese 48 tunni jooksul, kui õppusele kutsutud üksused formeeriti ja need olid valmis oma edasisi ülesandeid täitma. Kaheksa päeva väldanud õppuse käigus harjutati muu hulgas koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga, kellega koos rajati kriitilistele piirilõikudele ajutine piiritara. Üksused tegelesid ka operatsiooniala vaatlusega ning harjutasid rasketehnika kasutamist Kaitseväe keskpolügoonil.

Analüüs ja ettepanekud küberturvalisuse juhtimise ning kriisihalduse korrastamise ja ajakohastamise, sh küberturvalisuse seaduse revisjoni kohta valmib 2022. aasta sügiseks.

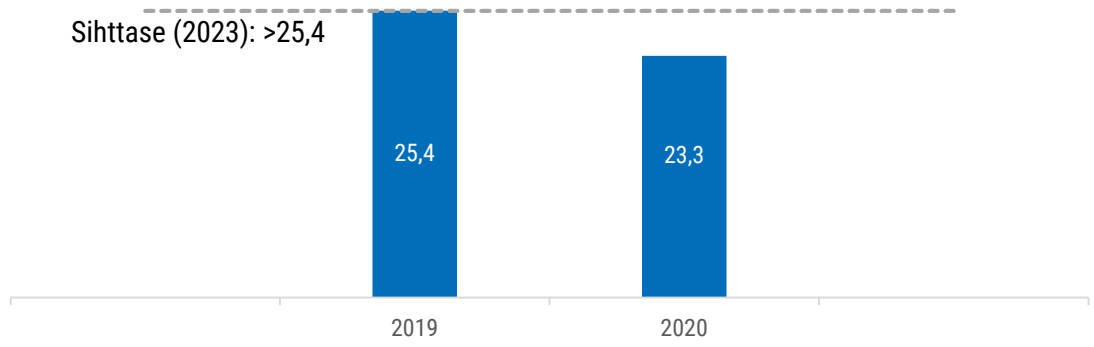
3.7 Tasakaalus Eesti

Foto: Eesti Maaülikool

3.7.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

Joonis 15. Kohalike omavalitsuste kulude osakaal valitsussektori kuludes kasvab (%)

Allikas: Statistikaamet

2019. aastal moodustas kohalike omavalitsuste kulude osakaal valitsussektori kuludes 25,4% ning 2020. aastal 23,3%. Kohalike omavalitsuste tulud ja kulud olid 2020. aastal tasakaalus. Tulude laekumine kasvas 2020. aastal 4%, kuid kulud vaid 3%. Tulude head kasvu toetasid riigi lisaeelarvest antud erakorralised toetused, mille maht ulatus üle 130 miljoni euro. Kuna samal ajal muu valitsussektori tulud kahanesid ja kulud kasvasid oluliselt kiiremini kui kohalikel omavalitsusel, tõi see kaasa kohalike omavalitsuste kulude osatähtsuse vähenemise valitsussektoris.

3.7.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

Valitsus kiitis 11. märtsi korraldusega maaeluministri ettepanekul heaks *„Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ muudatusettepanekud*. Muudatused olid tingitud asjaolust, et uue, reformitud ELi ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) rakendamise algus lükkub kaks aastat edasi. Seni jätkatakse eelmise perioodi ÜPP elluviimist, kasutades selleks uue perioodi vahendeid. Kuigi maaelu arengukava pikeneb automaatselt, tehti sellegipoolest muudatusi, et viia arengukava praeguste oludega kooskõlla.

Valitsuse 15. aprilli istungil kiideti heaks *„Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“.* Arengukava seab eesmärgiks, et Eesti toit oleks eelistatud, elukeskkond ja elurikkus hoitud, toidusektori ettevõtted oleksid edukad ning maa- ja rannakogukonnad elujõulised.

Valitsus arutas 27. aprillil maaeluministri esitatud *analüüsi ja ettepanekuid kogukonna juhitud kohaliku arengu tüüpi kohalikul algatusel põhineva lähenemisviisi rakendamise kohta.* Otsustati rakendada mainitud lähenemist 2021–2027 programmiperioodil Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD), Euroopa Sotsiaalfondi+ (ESF+) ja võimaluse korral Euroopa Regionaalfondi (ERF) vahendite kasutamisel, lähtudes analüüsist ja tehtud ettepanekutest. Maaeluministeerium korraldab otsuse rakendamiseks vajaliku ühiskomisjoni loomise ja edasise töökorralduse.

Valitsuse 29. aprilli kabinetinõupidamisel tegi keskkonnaminister *ülevaate maareformi hetkeseisust ja maapoliitikast*. Valitsus kiitis heaks ettepanekud, millega riigi maareservi hoidmise ja kasutamise reeglid oleksid seaduses kindaks määratud, maareserv keskselt hallatud, heaperemehelikult hooldatud ja seda saaks eesmärgipäraselt kasutada nii riigi kui ka kohalike omavalitsuste arengu vajadusteks. Samuti otsustati toetada piiratud asjaõiguste ruumikujude digiteerimist ja kaldaaladel omandi ulatuse väljaselgitamise automatiseerimist. Eelnimetatu aitab kiirendada ettevõtlusega seotud asjaajamist, vähendada bürokraatiat ja lihtsustada seadusandlust.

Valitsuse 6. mai kabinetinõupidamisel tutvustas maaeluminister *analüüsi ja ettepanekuid maale elama asumist soodustava programmi väljatöötamiseks ja elluviimiseks.* Analüüsis tõdeti, et maapiirkonnas asuv kinnisvara on madala turuväärtusega, mis põhjustab krediidiasutuste vähest soovi anda laene maapiirkonda elama asumiseks või elamistingimuste parandamiseks maal. Maaelu Edendamise Sihtasutus algatab 2021. aastal Kagu-Eestis ja Ida-Virumaal katseprogrammi, mille käigus antakse koostöös krediidiasutustega neis piirkondades laene elamistingimuste parandamiseks.

Valitsuse 13. mai kabinetinõupidamisel tutvustas riigihalduse minister *analüüsi ja ettepanekuid riigi, KOVide ülesannete ja rahastamise ülevaatamiseks, suurendades kohalike omavalitsuste rolli detsentraliseerimise ja piirkondliku koostöö edendamise kaudu.* Valitsus otsustas, et valdkondlikud ministeeriumid esitavad Rahandusministeeriumile ettepanekud kohalike omavalitsuste rolli suurendamiseks oma valdkonnas, arvestades perspektiivi 2035, ning riigihalduse minister esitab saadetud ettepanekutest kokkuvõtte valitsuskabinetile.

Valitsus algatas 3. juunil *maade hindamise ja sellega seotud seaduste muutmise seaduse.* Seaduse muutmise eesmärk on korraldada järgmine maa korraline hindamine, et ajakohastada andmed maa väärtuse kohta ja taastada õiglane maa maksustamine, sh luua meetmed maamaksu järsu tõusu välistamiseks.

Valitsuse 23. juuni kabinetinõupidamisel arutati *Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise ning kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu.* Nõustuti põhimõtteliselt vajadusega taastada seaduses kohalike omavalitsuste vabatahtlike ühinemiste toetus ning lepiti kokku, et Rahandusministeerium taotleb selleks vajalikud vahendid riigi eelarvestrateegia 2023–2026 koostamise käigus.

Valitsus arutas 30. septembril *analüüsi ja ettepanekuid täiendavate laenu- ja käendusinstrumentide käivitamiseks eluasemete ja ettevõtluse valdkonnas, arvestades regionaalseid turutõrkeid (regionaallaen ettevõtetele ja korteriühistutele, eluasemelaenu käendus ja eluasemelaen).* Valitsus toetas maapiirkonna kodulaenu käenduse juurutamist ning minimaalse omafinantseeringuga kodulaenu käenduse juurutamist peredele. Samuti on ette valmistatud SA KredExi ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahelise rahastamislepingu muutmine, millega luuakse võimalus ettevõtetele regionaallaenu pakkumiseks.

Valitsuse 21. oktoobri kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid kohalikele omavalitsustele maa üleandmise lihtsustamise kohta. Kokku lepiti ühistes maapoliitika põhimõtetes ning algatati riigivaraseaduse ja maareformi seaduse muutmise ettevalmistamine, millega soovitakse kiirendada maa üleandmist ja muuta protsessi paindlikumaks.*

Valitsuse 11. novembri kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi ja ettepanekuid kohaliku tasandi võimekuse ja motivatsiooni suurendamiseks ettevõtluse arendamisega tegelemisel.* Ennekõike nähakse lahendusena ette juriidilise isiku tulumaksust osa eraldamist KOVidele ettevõtlust soodustavate tegevuste rahastamiseks. Regionaalarengu tasakaalukama arengu tagamiseks nähakse ette koefitsiendi rakendamist, et võimendada töökohtade säilitamist ja kasvatamist väljaspool Harjumaad.

Valitsus arutas 9. detsembril maaeluministri esitatud *ülevaadet mahemajanduse tervikprogrammi 2018–2021 senisest elluviimisest ja ettepanekuid edasisteks tegevusteks.* Programmi eesmärk oli muuta mahemajandus arvestatavaks majandus- ja ekspordiharuks, suurendada Eesti ettevõtete lisandväärtusega toodete eksporti ning luua eeldused uute töökohtade tekkeks. Otsustati, et Maaeluministeerium töötab koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga välja uue mahemajanduse edendamise tegevuskava aastateks 2023–2030.

Maaeluministri eestvedamisel on valminud *Eesti toidu visioonidokument,* mis kujundab Eesti toidu tutvustamise ja müügiedendusetegevuste suunad nii siseturul kui ka välisriikides. Dokument keskendub tarbijate toidualase teadlikkuse suurendamisele, kohaliku toidutootmise väärtustamisele, toidutootjate konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagamisele ning toidukultuuri populariseerimisele laiemalt. Dokument läbib viimaseid kooskõlastusringe ja esitatakse detsembris maaeluministrile allkirjastamiseks.

Analüüs ja ettepanekud elamuinvesteeringute fondi loomise kohta on esitatud majandus- ja taristuministrile ning neid tutvustatakse seotud valdkondade ministritele. Elamuinvesteeringute fondiga luuakse instrument, mis võimaldab pakkuda mõistlikel tingimustel laenuraha hoonetele, mis kinnisvaraväärtusest tuleneva turutõrke tõttu erapankadest laenu ei saa. Fondi asutamiseks kaasatakse Euroopa arengupankade ja struktuurifondide vahendid.

Kahe aasta pikkuse revisjoni tulemusel on laiapõhjalise eksperdikomisjoni arutelude järel kooskõlastusringile esitatud *kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise eelnõu*, mille üheks keskseks sihiks on omavalitsuste enesekorraldusõiguse suurendamine.

3.7.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Kõigil liikmesriikidel tuleb Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) vahendite kasutamiseks uuel perioodil koostada ÜPP strateegiakava. Valitsuse 16. detsembri kabinetinõupidamisel arutati *ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) Eesti strateegiakava aastateks 2023–2027* ja volitati maaeluministrit dokumendi esialgse versiooni esitamiseks Euroopa Komisjonile ning läbirääkimiste alustamiseks. Strateegiakava on aluseks Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist Eestile suunatud vahendite kasutamisel. Peamisteks eesmärkideks on soodustada aruka, konkurentsivõimelise, vastupidava ja mitmekesise põllumajandussektori arengut, toetada ja tugevdada keskkonnakaitset ning parandada maapiirkondade sotsiaal-majanduslikku olukorda. ÜPP strateegiakava koostamise käigus valmivad ka *analüüs ja ettepanekud maapiirkondade ettevõtete rahastamisvõimalustele ligipääsu parandamise kohta.*

Maaeluministri eestvedamisel on valmimas *analüüs ja ettepanekud Maaeluministeeriumi valitsemisalas kompetentsi suurendamise kohta.* Lisaks toetab valitsemisala kompetentside suurendamist käimasolev riigilaborite konsolideerimine. Maaeluminister esitas detsembris valitsusele otsustamiseks riigilaborite konsolideerimise tegevus- ja ajakava, sh konsolideeritavate laborite nimekiri, finantsplaan ning ettepanekud laborite nõukogu edasiseks töökorralduseks.

Valmistatakse ette *Euroopa merendus-, kalandus- ja vesiviljelusfondi rakenduskava,* mis on plaanis esitada Vabariigi Valitsusele ja seejärel Euroopa Komisjonile heakskiitmiseks 2022. aasta I kvartalis.

Maaeluministri eestvedamisel on valminud *analüüs ja ettepanekud biomajanduse arendamise kohta.* Biomajanduse olukorra ja väljakutsete analüüs ning arendamise põhimõtted ja tegevussuunad on kirjeldatud ning analüüs ja ettepanekud esitatakse valitsusele 2022. aasta alguses.

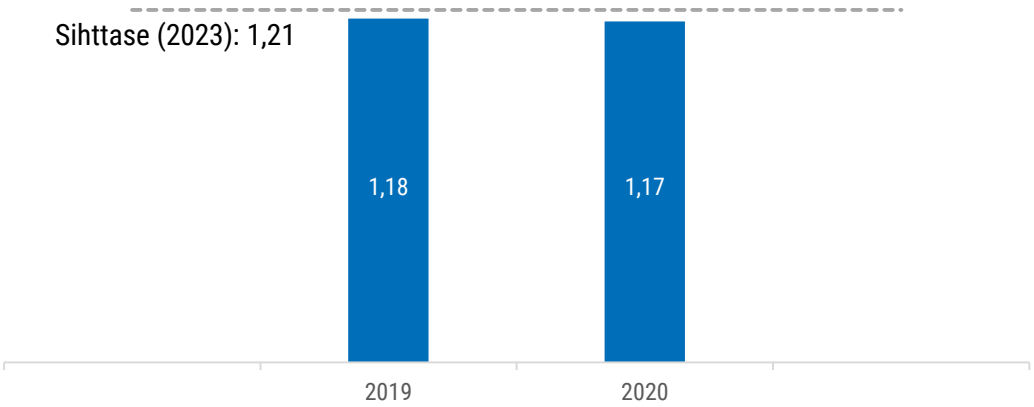
3.8 Avatud ja turvaline õigusriik

Foto: Renee Altrov

3.8.1 EESMÄRGI SAAVUTAMISE NÄITAJAD

Joonis 16. Hea valitsemise indeks (Maailmapank: Worldwide Governance Indicators): Arvamusvabadus ja osalemine

Allikas: Maailmapank (vahepeal muutunud metoodika tõttu erinevad tabelis esitatud 2019. aasta andmed (1,18) valitsuse tegevusprogrammis toodud andmetest (1,21))

3.8.2 ÜLEVAADE 2021. AASTA OLULISEMATEST TEGEVUSTEST

3.8.2.1 Digi- ja e-riik

Valitsuse 25. märtsi kabinetinõupidamisel arutati *riigi info- ja kommunikatsioonitehnoloogia baasteenuste konsolideerimise analüüsi ja ettepanekuid*. Analüüsi põhijäreldus oli, et korrastamata ja konsolideerimata pole arvutitöökoha- ja serverimajutuse teenustega senisel kujul jätkamine riigis kestlik ei rahaliselt ega teenuste kvaliteedilt. Otsustati toetada riigiasutuste üleminekut kesksele arvutitöökoha ja serveritaristu teenuse osutamisele. Valitsus kiitis 4. novembril heaks ülemineku tegevuskava ning 1. detsembrist *käivitas ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister selleks Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse (RIT) tegevuse*.

Valitsus algatas 3. juunil *avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise direktiivi ülevõtmine),* mille peamine eesmärk on avaandmete kättesaadavuse ja taaskasutatavuse suurendamine innovatsiooni ja majanduse edendamiseks, siseturu sujuvam toimimine ning infoühiskonna edendamine. Riigikogu võttis seaduse 30. novembril vastu.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri algatusel koostati *analüüs ja ettepanekud Eesti laiema osaluse kohta Euroopa Kosmoseagentuuri valikprogrammides,* mille Eesti Kosmosenõukogu 8. septembril heaks kiitis. Koostatud valikprogrammides osalemise kava annab detailse ülevaate Euroopa Kosmoseagentuurist (ESA) ja programmidest ning senisest koostööst ja majanduslikust mõjust. Ettepanekud annavad suuna, millistesse ESA programmidesse ning toetavatesse tegevustesse investeerida.

Valitsus toetas 23. septembri kabinetinõupidamisel riigile kuuluva äriühingu *AS Diginest asutamise algatamist.* Diginesti (lühend nimetusest Digital Innovation Estonia) asutamise peamine eesmärk on andmepõhise koostöö kaudu nii sise- kui ka välispartneritega edendada Eestis innovatsiooni, suurendada välisinvesteeringuid ettevõtlusesse ning teadus- ja arendustöösse. See omakorda parandab avalike teenuste kvaliteeti ning suurendab riigi maksutulusid, mis laekuvad uute globaalsete ärimudelite ja toodete-teenuste arendamisest ja ekspordist.

Valitsus kiitis 30. septembril heaks *Eesti seisukohad Euroopa digiidentiteedi määruse eelnõu kohta (kehtiva eIDAS määruse muutmine).* Eelnõu eesmärk on tagada kõigile ELi kodanikele juurdepääs usaldusväärsetele ja turvalistele eID vahenditele, mille saavutamiseks kehtestatakse liikmesriikidele kohustus teavitada vähemalt ühest e-identimise süsteemist ja vahendist ning tehakse ettepanek Euroopa digiidentiteeditasku loomiseks.

Valitsus kiitis 7. oktoobril heaks *Eesti seisukohtad ELi tehisintellekti õigusraamistiku kohta.* Määruse peamiseks eesmärgiks on tagada, et turule lastavad ja kasutatavad tehisintellektisüsteemid on ohutud ja kooskõlas kehtiva põhiõigusi käsitleva õigusega ning ELi väärtustega.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri eestvedamisel valmib detsembris *analüüs ja ettepanekud riikliku mobiilirakenduse kohta* ning ettevalmistamisel vastavad *arendusprojektid.*

3.8.2.2 Siseturvalisus

Valitsuse 18. märtsi kabinetinõupidamisel andis siseminister *ülevaate idapiiri väljaehitamise* hetkeseisust ning 2. detsembri kabinetinõupidamisel ülevaate Eesti idapiiri ambitsiooni suurendamisest.

Valitsus toetas 29. aprilli kabinetinõupidamisel *antisemitismi vastase kontseptsiooni* meetmete rakendamist. Kontseptsioon koosneb kolmest valdkonnast: 1) juudi organisatsioonide ja juudi rahvusest inimeste turvalisuse tagamine; 2) holokausti ja antisemitismi käsitlemine hariduses; 3) antisemitismist ajendatud kuritegude ja väärtegude tuvastamise tõhustamine.

Valitsus kiitis 3. juunil heaks *„Siseturvalisuse arengukava 2020–2030",* milles tõdetakse, et ühiskonna turvalisuse säilitamiseks ja suurendamiseks on vajalik igaühe – nii inimeste, riigiasutuste kui ka ettevõtete – üksteisest hooliv käitumine ja panus. Arengukava eesmärk on, et Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Arengukava elluviimisel parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Valitsus kinnitas 17. juuni istungil kiirabi-lennuteenuse väljaarendamise toetamise 46 mln euroga Euroopa taaste- ja vastupidavusrahastu vahenditest.

Valitsus algatas 23. septembril elektroonilise side seaduse, ehitusseadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eesmärk on kehtestada meetmed üldkasutatava elektroonilise side teenuse ja üldkasutatava elektroonilise side võrgu riigi julgeoleku huvidele vastavuse tagamiseks. Seadus võeti Riigikogus vastu ja selle alusel tegi valitsus 16. detsembril muudatused vastavatesse *Vabariigi Valitsuse määrustesse sidevõrkude turbe nõuete kehtestamiseks*.

Valitsus algatas 28. septembril väärteomenetluse seadustiku, *liiklusseaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu*, mis võimaldab kohalikel omavalitsustel võtta kasutusele kiiruskaamerad. Eelnõu kohaselt saavad KOVid võimaluse paigaldada koostöös riigiga oma haldusterritooriumile automaatseid liiklusjärelevalve süsteeme ning nendega tuvastatud rikkumiste eest laekuv trahvitulu kantakse osaliselt KOVi eelarvesse, tõhustades seega liiklusjärelevalvet ja muutes liiklust turvalisemaks.

Valitsuse 21. oktoobri kabinetinõupidamisel arutati *analüüsi politseinike ja päästjate tuleviku vajaduse ning töötasu kohta.* Analüüsis leiti, et vajadus siseturvalisuse teenuse järele tulevikus ei vähene ja töö muutub keerulisemaks ning nõuab uusi oskusi. Politseinike ja päästjate töö väärtustamiseks ning inimeste huvi suurendamiseks valdkonnas töötamise vastu tuleb liikuda samm-sammult eesmärgi suunas, et tagada igale politseiametnikule ja päästjale 2025. aastaks minimaalselt 1,2-kordne Eesti keskmine palk. Selleks on vaja lisaraha 2022. aastaks 24,2 miljonit eurot ning 2025. aastaks 111,7 miljonit eurot.

Valitus algatas 16. detsembril *eriteenistuste ühtlustamise eelnõu (vanaduspensioni oote toetuse maksmine, päästeteenistujate vanaduspensioni suurenduse maksmise jätkamine)*, millega muudetakse 14 seadust politseiametnike, päästeteenistujate, vanglaametnike ja tegevteenistujate teenistusregulatsioonide ning Siseministeeriumi valitsemisala vabatahtlike sotsiaalsete tagatiste ühtlustamiseks. Eelnõuga luuakse kriisirolliga abipolitseinike regulatsioon, millega saavutatakse ka *kriisireservi eelnõu* eesmärk. Vabatahtlikega toimunud õnnetuste hüvitised võrdsustatakse ametnike hüvitistega, korrastatakse politsei palgasüsteemi ja politseinike, päästeteenistujate ja vanglaametnike pensionisüsteemi.

Vanade päästesõidukite vabatahtlikele päästjatele üleandmise raames kuulutati detsembris välja 9 vana päästesõiduki võõrandamise taotlusvoor, mille tulemused selguvad 2022. a jaanuaris.

3.8.2.3 Korruptsioonivastane võitlus

Valitsus kiitis 18. märtsil heaks *„Huvide konflikti vältimise juhised ministritele ja nende nõunikele"* ning *„Lobistidega suhtlemise hea tava ametiisikutele"*. Huvide konflikti vältimise juhised on eetikapõhimõtete kogum ministritele ja nende nõunikele, mis aitab huvide konflikti realiseerumist vältida. Lobistidega suhtlemise hea tava suurendab õigusloome läbipaistvust ning arusaadavust. Lobistidega suhtlemise hea tava kohustab mh vähemalt korra kvartalis avalikustama kohtumisi lobistidega.

Justiitsminister saatis 29. oktoobril kooskõlastusringile *erakonnaseaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuse*, mille eesmärgiks on tõhustada erakonnaseaduses sätestatud erakondade rahastamise järelevalvet. Eelnõuga soovitakse tagada, et Erakondade Rahastamise Järelevalve Komisjoni käsutuses olevad meetmed on asjakohased ja tõhusad. Lisaks nähakse muu hulgas ette, et keelatud annetused, mida ei ole viivitamatult tagastatud, kantakse riigieelarvesse, ja soovitakse erakondade sidusorganisatsioonide rahastamine muuta läbipaistvamaks. Lisaks viidi ellu ka teisi *korruptsioonivastase tegevuskava tegevusi*: eelnõude mõjude hindamise kontrollküsimustikku täiendati nii, et edaspidi hakatakse hindama ka eelnõude mõju korruptsioonile; samuti suurendati korruptsioonialast teadlikkust tudengite ja gümnasistide seas, loodi ettevõtluserialade jaoks elektrooniline õppematerjal ärikorruptsioonist. Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA kujundati spordikorruptsiooni vastaseks kompetentsikeskuseks ning koolitati valdkonna inimesi.

Valitsus kiitis 16. detsembri istungil heaks *rikkumisest teavitajale kaitse andmiseks vajalike seadusemuudatuste eelnõu.*

3.8.2.4 Tõhus ja kaasav riigivalitsemine

Valitsus algatas 1. aprillil *kriminaalmenetluse seadustiku revisjoni eelnõu,* millega võimaldatakse üleminek täisdigitaalsele kriminaalmenetlusele. Lisaks laiendatakse menetleja võimalusi süüteomenetluse algatamisel ja lõpetamisel, kõrvaldatakse dubleerivad tegevused ja võimaldatakse kriminaalmenetluses rakendada paindlikumaid meetmeid. Ühtlasi soovitakse muuta selgemaks kohtu roll kohtueelses ja täitemenetluses ning kohtukorraldust paindlikumaks.

Justiitsminister ja siseminister leppisid 14. aprilli kohtumisel kokku uutes *„Valitsuse kuritegevusvastaste prioriteetides".* Jätkuvalt on prioriteediks organiseeritud narkokuritegude, inimkaubanduse ja riigivastaste kuritegude vastane võitlus. Täiendavat edendamist vajab võitlus vägivallakuritegude, küberkuritegude, rahvusvahelise rahapesu ja suure kahjuga majanduskuritegude ning raske korruptsiooni vastu.

Valitsus arutas 27. aprillil maaeluministri ettepanekuid *maaeluga arvestamise* (rural proofing) *metoodika rakendamiseks.* Otsustati, et Maaeluministeerium koostab regulaarselt maaelu arengusse panustavate poliitikavaldkondade ülevaateid ning töötab koostöös Rahandusministeeriumiga välja metoodika regionaal- ja maaelu arengu mõjude hindamiseks.

Mais tutvustas riigihalduse minister *riigireformi tegevuskava* aastateks 2021–2023. Riigireformi eesmärk on jätkusuutliku, tõhusa ja elanikkonna vajadustega arvestava riigivalitsemise kujundamine. Riigivalitsemise järjepidev uuendamine on valitsemiskorralduse oluline osa. Kesksel kohal on e-riigi arendamine, inimesekeskne avalike teenuste pakkumine ning regionaalne tasakaal. Esialgses tegevuskavas määrati 33 riigireformi ülesannet. Juulis täiendati tegevuskava ning kokku on määratud 38 tegevust koos tähtaegade ja vastutajatega.

Juunis esitati valitsuse kabinetinõupidamisele *analüüs ja ettepanekud laborite konsolideerimise kohta*, mille alusel otsustati toetada riigi laborite konsolideerimist üheks asutuseks. Maaeluminister sai ülesandeks esitada riigi laborite ühendamise tegevus- ja ajakava, sh konsolideeritavate laborite nimekiri, finantsplaan ning ettepanekud laborite nõukogu edasiseks töökorralduseks.

Valitsus kiitis 22. juulil heaks *„Vägivalla ennetamise kokkulepe ja tegevuskava",* millega jätkatakse vägivallavastase poliitika kujundamist valdkondade üleselt, sihipäraselt ja kindlate kokkulepete alusel. Kokkulepe on vägivallaennetuse poliitika ja tegevuste kavandamise ja elluviimise alus. Kokkuleppe fookuses on muu hulgas noortega seotud vägivald, vägivalda taunivate hoiakute kujundamine, vägivald digimaailmas ja perekonnas. Samuti eesmärgistab kokkulepe inimkaubanduse ja seksuaalvägivalla ennetamise ning ohvrite igakülgset toetamist.

Siseminister ja justiitsminister allkirjastasid 28. septembril *süüteomenetlemise digitaliseerimise ühise tegevuskava Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi valitsemisalas.* Ministeeriumide kantslerid valmistasid seejärel ette põhjaliku tegevuskava ning projektiga on Politsei- ja Piirivalveameti suunal alustatud.

Valitsus arutas 14. oktoobril *analüüsi ja ettepanekuid teadlaste ning ekspertide poliitikakujundamisse kaasamise põhimõtete ning selleks vajalike õigusaktide muudatuste kohta.* Otsustati koostada õigusloomega seotud ametnikele täpsemad soovitused teadlaste ja ekspertide sisukamaks kaasamiseks ning leida sobivaimad koostöövormid.

Riigikantselei tegi novembris ettepanekud avalikus sektoris eksperimenteerimiseks vajaliku raamistiku väljatöötamise kohta. Ettepanekutes tuuakse esile, kuidas võiks eksperimenteerimist avalikus sektoris süsteemselt ja tõhusalt läbi viia ning kes võiks olla selles olulised osalised.

Keskkonnaminister allkirjastas 29. juunil määruse „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad tingimused", millega *kehtestatati kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid* 4 tooterühmale (mööbel, puhastustooted ja -teenused, kontori IT-seadmed ning koopia- ja joonestuspaber). Määrust kohaldatakse avaliku sektori ja võrgustiku sektori hankijale riigihanke seaduse tähenduses. Määrus jõustub 1. jaanuaril 2022.

3.8.3 OLULISEMAD HILINENUD JA ELLUVIIDAVAD TEGEVUSED

Ettevalmistamisel on *Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise eelnõu,* millega ajakohastatakse regulatsiooni ja viiakse Vabariigi Valitsuse liikme tegevuspiirangud kooskõlla põhiseaduse ja Euroopa Nõukogu soovitustega.

Justiitsminister on ette valmistamas *haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (tehisintellekti avalikus halduses kasutamine).* Eelnõu esitati detsembris kooskõlastamisele. Seaduseelnõu on kavas Vabariigi Valitsusele esitada 2022. aasta I kvartalis.

Justiitsminister on ette valmistamas *analüüsi ja ettepanekuid andmekaitse võimekuse tagamise ja riigi poolt isikuandmete vastutustundliku töötlemise kohta* ning *analüüsi ja ettepanekuid andmete kogumise ja andmekogudega seotud sisuliste ning õiguslike küsimuste lahendamise kohta.* Analüüsi järeldusi ja ettepanekuid on kavas arutada 2022. aasta algul.

Karistusseadustiku, kriminaalmenetluse seadustiku ja väärteomenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu (rassismi ja ksenofoobiaga võitlemise raamotsuse 2008/913/JSK rikkumismenetluse lahendamiseks) vajab laiemat ühiskondlikku arutelu. Samuti on selles vallas toimunud arengud Euroopa Liidus (ettepanek laiendada ELTL art 83 lg-s 1 sätestatud kuritegude loetelu vaenukuritegudega). Justiitsministeerium koostas ülevaate vaenukõne karistusõigusliku regulatsiooniga seonduvast Eestis ja mujal maailmas ning kutsus 19. jaanuariks 2022 kokku ümarlaua õigusekspertidega.

Analüüs ja ettepanekud raudteetaristu halduse ja raudteetranspordi korralduse teiste transpordiliikidega ühendamise võimaluste, otstarbekuse ja võimalike lahenduste kohta on ettevalmistamisel ja esitatakse 2022. aasta jaanuaris.

Ettevalmistamisel on *analüüs ja ettepanekud vabaühenduste rahastamise mitmekesistamise ja annetamise soodustamise kohta*. Analüüsi toetamiseks korraldati 28. septembril Riigikogus põhiseaduskomisjoni, sotsiaalkomisjoni ja kultuurikomisjoni avalik ühisistung „Heategevuse rollist kodanikuühiskonnast". Jaanuaris 2022 toimub ühisistungi jätkuna olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu Riigikogu täiskogus, mille toimumise ajaks on kavas ettepanekud Vabariigi Valitsusele esitada.

Nõusolekuteenuse kasutamise katseprojekt valmis 2021. aastal ning selle tulemusi arvestades valmistab ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister ette *nõusolekuteenuse määrust,* mis jõuab Vabariigi Valitsuse istungile 2022. aasta I kvartalis.

Asutustevahelisel kooskõlastamisel on *turvategevuse seaduse eelnõu*, mis valmib hiljemalt 2022. aasta märtsiks.

Koostamisel on *analüüs ja ettepanekud kogukondade omaalgatuse, vabatahtlike kaasamise, ettevõtlikkuse ja ühistegevuse soodustamise kohta.* Töö käigus tekkis vajadus täpsustada analüüsi eesmärki ja probleemipüstitust. Analüüs ja ettepanekud kinnitatakse 2022. aasta alguses.

Analüüs ja ettepanekud maa-, regionaal- ja planeeringute valdkonna ühendameti moodustamise kohta on veel ettevalmistamisel.

Lastega töötamise piirangu kontrolliks lastekaitseseaduse sätete täpsustamine, kasutajamugavate digilahenduste ning toetavate meetmete väljatöötamise raames valmisid e-toimiku arendused detsembris 2021. Seaduseelnõu esitati kooskõlastamisele novembris ning Vabariigi Valitsus arutab eelnõu 2022. aasta I kvartalis.

4. LISA. ÜLEVAADE EESMÄRKIDE SAAVUTAMISE NÄITAJATEST

Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkide saavutamise näitajad 2023. aastaks	Algtase	Hetkeseis
1. COVID-19 pandeemiast väljumise põhimõtted		
1.1. COVID-19-vastase vaktsiiniga vaktsineeritute osakaal täiskasvanud elanikkonnas	2% (16.2.2021)	lõpetatud 70,99%, 1 doosiga 73,10% (22. detsember 2021)
2. Terved ja hoitud inimesed		
2.1. Tervena elada jäänud aastad	mehed 54,1 aastat (2019)	mehed 55,5 aastat (2020)
	naised 57,6 aastat (2019)	naised 59,5 aastat (2020)
2.2. Eeldatav eluiga	mehed 74,4 aastat (2019)	mehed 74,4 aastat (2020)
	naised 82,8 aastat (2019)	naised 82,8 aastat (2020)
2.3. Püsiv suhteline vaesus	16,7% (2018)	13,8% (2019)
3. Tark majandus		
3.1. Tööjõu tootlikkus osakaaluna Euroopa Liidu keskmises	78,8% (2019)	81,5% (2020)
3.2. Tööhõive määr (20–64 a)	78,6% (2020)	78,6% (2020)
3.3. Töötuse määr	6,8% (2020)	6,8% (2020)
4. Roheline Eesti		
4.1. Keskkonnatrendide indeks	65,63 (2018)	68,75 (2019)
4.2. Kasvuhoonegaaside summaarne heitkogus	18 mln t CO_2-ekvivalenti (2018)	14 mln t CO_2-ekvivalenti (2018)
5. Haritud ja nutikad inimesed		
5.1. Täiskasvanute (25–64-aastaste) elukestvas õppes osalemise määr formaal- ja mitteformaalõppes	20,2% (2019)	17,1% (2020)
5.2. Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25–64-aastaste) osakaal	73,1% (2019)	74,1% (2020)

5.3. Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24-aastaste osakaal	9,8% (2019)	7,5% (2020)
5.4. Eesti keelest erineva kodukeelega õppija eesti keele oskus põhikooli lõpetamisel vähemalt B1-tasemel	70,5% (2019)	2020. aastal ei mõõdetud
6. Aktiivne ja kaitstud Eesti		
6.1. Eesti kohalolu ja mõju maailmas (Elcano Global Presence Index)	13/89 (2019)	11/89 (2020)
6.2. ELi ühtekuuluvuse indeks (ECFR EU Cohesion Monitor)	6,7 (2019)	Uued andmed tulevad 2022. aastal
6.3. Kaitsetahe (valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale)	57,6% (2020)	57% (2021)
7. Tasakaalus Eesti		
7.1. Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL-27 keskmisest	43% (2019)	Uued andmed tulevad 2022. aastal
7.2. Kohalike omavalitsuste kulude osakaal valitsussektori kuludes kasvab	25,4% (2019)	23,3% (2020)
8. Avatud ja turvaline õigusriik		
8.1. Hea valitsemise indeks (Maailmapank: Worldwide Governance Indicators): Arvamusvabadus ja osalemine	1,21 (2019) Uue metoodika järgi 1,18	1,17 (2020) (andmed uue metoodika järgi)
8.2. Eestit turvaliseks riigiks pidavate inimeste osakaal	92% (2020)	Uued andmed tulevad 2022. aastal